

GMINNA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY ZELÓW
NA LATA 2026-2033

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
I. Podstawy prawne opracowania Strategii.....	6
1. Główne ramy prawne	6
2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla	7
II. Charakterystyka środowiska społecznego	16
1. Informacje ogólne	16
2. Ludności	17
3. Prognoza demograficzna	20
4. Zasoby mieszkaniowe.....	20
5. Aktywność gospodarcza.....	21
6. Rynek pracy.....	22
7. Edukacja i wychowanie.....	23
8. Kultura.....	25
9. Opieka zdrowotna.....	26
10. Bezpieczeństwo publiczne.....	27
11. Pomoc społeczna	29
12. Ekonomia społeczna.....	38
13. Budżet gminy	49
III. Diagnoza Problemów Społecznych	52
1. Badania.....	52
2. Problemy społeczne w perspektywie mieszkańców Gminy Żelów	52
3. Wnioski z badań.....	89
IV. Proces uspołeczniania, słownik pojęć oraz uczestnicy	91
1. Proces uspołeczniania	91
2. Słownik pojęć	91
V. Analiza SWOT	92
VI. Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja.....	99
1. Cele główne strategii.....	99

2. Cele operacyjne i ich realizacja	101
VII. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią	114
VIII. System zarządzania i aktualizacji strategii.	116
Podmioty zarządzające realizacją strategii.....	116
Ramy finansowe Strategii	116
Instrumenty realizacji strategii	118
Monitoring i ocena wdrażania strategii.....	118

WSTĘP

Gmina Zelów, z jej unikalnym połączeniem obszarów wiejskich i miejskich, stoi przed wyzwaniami społecznymi typowymi dla średniej wielkości samorządu w województwie łódzkim: starzeniem się społeczeństwa, bezrobociem wśród młodzieży, oraz potrzebą integracji pokoleń. Niniejsza strategia proponuje praktyczne, oparte na danych podejście, które łączy diagnozę lokalnych potrzeb (z wykorzystaniem badań i konsultacji społecznych), angażowanie mieszkańców, organizacji pozarządowych i partnerów zewnętrznych, oraz konkretne działania w obszarach edukacji, wsparcia rodzin i aktywizacji zawodowej. Kluczowe filary to: partycypacja (np. poprzez rady sołeckie), innowacyjność (projekty cyfrowe i ekologiczne) oraz mierzenie efektów za pomocą kluczowych wskaźników efektywności. Dzięki temu Gmina Zelów nie tylko złagodzi bieżące bolączki, ale zbuduje spójną, odporną społeczność gotową na wyzwania XXI wieku.

W dzisiejszym świecie problemy społeczne – takie jak ubóstwo, nierówności, wykluczenie czy kryzysy migracyjne – dotyczą milionów ludzi, hamując rozwój społeczności i państw. Ich złożoność wymaga nie tylko reakcji doraźnych, ale kompleksowej strategii, opartej na diagnozie, współpracy i innowacjach.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, każda gmina w Polsce ma obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podstawową intencją tworzenia strategii jest wskazanie działań o charakterze planistycznym, których głównym celem jest dążenie do integracji osób (mieszkańców) i rodzin zamieszkujących daną gminę, ze szczególnym uwzględnieniem grup ryzyka. Wskazana integracja ma w tym kontekście szerokie – społeczne znaczenie, które należy definiować jako dążenie do zespolenia i zharmonizowania mieszkańców danej społeczności lokalnej, poprzez intensyfikację ich kontaktów. Szczególną uwagę w procesie konsolidacji społecznej zwraca się na osoby, które chcą zmieniać siebie oraz swoje otoczenie, jak również osoby dotknięte różnego rodzaju dysfunkcjami.

Warto, w ślad za Diagnozą Problemów Społecznych, powtórzyć definicję pojęcia „problem społeczny” – w ujęciu R. Marisa jest to: *„ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”*¹. Z kolei, według K. Fryszackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się

¹ K. Fryszacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru². W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przewyciężenia,
- można go przewyciężyć przez zbiorowe działanie.

Gmina tworzy Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych przy wykorzystaniu posiadanej infrastruktury, poprzez jej rozbudowę bądź wykorzystanie infrastruktury należącej do innych podmiotów w drodze porozumień. Szczególne znaczenie ma także współpraca z podmiotami niepublicznymi, w tym organizacjami pozarządowymi.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie ostatnich lat jest nauka niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. To właśnie ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych. Kolejnym obszarem projektowania działań rozwiązujących problemy społeczne jest pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie przemocy domowej. Część osób, mimo pomocy w wyżej wymienionych obszarach, dalej ma problemy. Przyczyną takiego stanu są najczęściej problemy związane z nadużywaniem środków psychoaktywnych (alkohol bądź narkotyki).

Wobec powyższego uznać należy, iż w polskich realiach, problemami społecznymi, jakie najczęściej i najsilniej dają o sobie znać są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Problemy te wymagają różnego rodzaju działań oraz indywidualnego podejścia. Nie sposób jednak nie dostrzec, że część z nich może się wzajemnie przenikać i łączyć (i w rzeczywistości tak niestety jest). Priorytetem jest oczywiście przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom, ale także podejmowanie działań prowadzących do ograniczania tych problemów w miejscach, gdzie one już występują.

² K. Frysztański, Problemy społeczne [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości, mająca świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które ją dotyczą.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W ogólnym rozumieniu oznacza sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej. Istotą strategii jest zatem dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Podstawą opracowania Strategii była analiza istniejących lokalnych zasobów polityki społecznej, danych statystycznych oraz konsultacja społeczna. Uzyskano w ten sposób rzetelną diagnozę rzeczywistych problemów i potrzeb mieszkańców Gminy.

Reasumując, można stwierdzić, że strategia stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją. Działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii. Trzeba jednak zaznaczyć, że strategia jest dokumentem „żywym”, co wynika ze zmienności oraz stopnia nasilenia poszczególnych problemów społecznych.

Zapisy zawarte w Strategii będą realizowane w zależności od środków posiadanych przez Samorząd, jak i pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

I. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

1. GŁÓWNE RAMY PRAWNE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 ze zm.). Ustawa ta określa:

1. zadania w zakresie pomocy społecznej,
2. rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania,
3. organizację pomocy społecznej,
4. zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 ze zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151);
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2025 r., poz. 1208);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r., poz. 1673);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r., poz. 1939);
- ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz. U. z 2025 r. poz. 620 ze zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2025 r., poz. 1718);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r., poz. 913 ze zm.);

- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2024 r., poz. 917);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2024 r., poz. 1461 ze zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r., poz. 1338);
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2024 r., poz. 1576 ze zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2026 r., poz. 79);
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2023 r., poz. 1335);
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r., poz. 881 ze zm.);
- ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. z 2023 r., poz. 1429 ze zm.);
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2024 r., poz. 1512).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego, czy finansów publicznych (m.in.: Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, czy ustawa o finansach publicznych).

2. POWIĄZANIE Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WYŻSZEGO SZCZEBŁA

Niniejsza Strategia jest głównym narzędziem realizacji polityki społecznej i socjalnej oraz dokumentem wdrażającym politykę lokalną, a w wyniku tego dokumentem wypełniającym politykę regionalną i krajową. Poniżej przedstawiono sprzężenie niniejszego dokumentu z wybranymi dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, włączając te, które wydaje Unia Europejska.

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 jest dokumentem ukazującym główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno- gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania Państwa. Najistotniejszym zadaniem Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju jest poprawa jakości życia obywateli. W zgodzie z wykonaną diagnozą

przygotowaną na potrzeby sporządzenia Długookresowej Strategii, rozwój Polski winien odbywać się w trzech strategicznych obszarach w sposób równoczesny, które to obszary zostały podzielone na osiem części:

w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

1. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna.
2. Polska Cyfrowa.
3. Kapitał ludzki.
4. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

w obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski.

1. Rozwój regionalny.
2. Transport.

w obszarze efektywności i sprawności państwa:

1. Kapitał społeczny.
2. Sprawne państwo.

Narodowy Program Zdrowia 2021-2025

Celem strategicznym Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 (dalej jako: NPZ), jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu. Przy realizacji NPZ niezbędne jest uwzględnienie wpływu skutków zdrowotnych wywołanych przez epidemię COVID-19 na zdrowie populacji. Choroba ta przyczyniła się do największego kryzysu zdrowotnego w Rzeczypospolitej Polskiej po zakończeniu II wojny światowej. Z uwagi na jej specyfikę (niezależnie od konieczności nieustannego jej przeciwdziałania i zwalczania skutków) niezbędne jest zintensyfikowanie działań mających na celu promowanie zdrowia, ograniczanie narażenia na czynniki ryzyka chorób cywilizacyjnych. Epidemia COVID-19, nakładając się na epidemię przewlekłych chorób niezakaźnych, powoduje efekt negatywnej synergii. Tym bardziej istotna jest konieczność podjęcia kompleksowych, a także zgodnych z aktualną wiedzą naukową, interwencji w obszarze zdrowia publicznego, wszelkimi dostępnymi narzędziami.

Cele operacyjne NPZ obejmują:

1. Profilaktykę nadwagi i otyłości.

2. Profilaktykę uzależnień.
3. Promocję zdrowia psychicznego.
4. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne.
5. Wyzwania demograficzne.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Głównym powodem opracowania, a następnie wdrożenia Narodowej Strategii Integracji Społecznej (dalej jako: NSIS) było przystąpienie Polski do realizacji drugiego z zadań Strategii Lizbońskiej UE, stawiającego na unowocześnienie europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz pokonywanie izolacji społecznej. Analizując zmiany, jakie zaszły w wyniku transformacji ustrojowej, niezwykle istotne działanie strategiczne państwa powinno stanowić tworzenie warunków kształtowania kapitału społecznego. Rozwój kapitału społecznego, w tym umiejętności do kooperacji oraz rozwiązywania problemów społecznych, obliuguje do wzrostu zaangażowania obywateli, a także wymaga takiej polityki państwa, która będzie spójna. Marginalizowanie społeczne wynika przede wszystkim z niekorzystnych warunków ekonomicznych, dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność, choroby, uzależnienia. Realizowanie koncepcji Narodowej Strategii będzie możliwe dzięki wdrożeniu strategii i programów w kwestii integracji społecznej na poziomie lokalnym, zatem przyjęcie Strategii umożliwi realizację założeń zawartych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 stanowi wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków, który odnosi się do zagadnień jednego z obszarów wpływających na osiągnięcie celów SOR: Kapitał ludzki i społeczny. Jest on również powiązany z realizacją działań wskazanych w poszczególnych obszarach dla wszystkich trzech celów szczegółowych Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Cel główny doprecyzowują trzy cele szczegółowe:

- 1) Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;
- 2) Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;
- 3) Cel szczegółowy 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (Współdziałanie, Kultura, Kreatywność)

2030

Celem głównym Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. SRKL obejmuje 4 cele szczegółowe:

- 1) Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych;
- 2) Poprawę zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej;
- 3) Wzrost i poprawę wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy;
- 4) Redukcję ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawę dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia solidarności społecznej

Działania przewidziane w KPRES ujęto w czterech obszarach tematycznych.

- Solidarna wspólnota lokalna. Obszar ten dotyczy współpracy podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną, a w szczególności samorządową. Przewidziane w nim działania pozwolą zmienić zasady współpracy między samorządem a podmiotami ekonomii społecznej tak, aby mieszkańcy wspólnot samorządowych mieli dostęp do lepiej zaplanowanych i dopasowanych do indywidualnych potrzeb usług społecznych, świadczonych w szczególności przez podmioty działające lokalnie.
- Solidarny rynek pracy. W tym obszarze zebrane zostały działania dotyczące reintegracji społecznej i zawodowej realizowanej przez różne podmioty ekonomii społecznej (np.: CIS, KIS, WTZ, ZAZ przedsiębiorstwa społeczne). Określone zostały również warunki niezbędne do uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego oraz najważniejsze instrumenty wsparcia zatrudnienia w tych podmiotach. Wszystkie te działania przyczynią się do zwiększenia szans na pracę i pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym dla osób w szczególnej sytuacji życiowej (np. bezrobotnych, niepełnosprawnych, ubogich).
- Konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna. Obszar ten obejmuje działania, dzięki którym podmioty ekonomii społecznej będą mogły efektywniej konkurować z innymi przedsiębiorcami i wzmacniać swoją samodzielność. Dzięki temu bardziej stabilne będą miejsca pracy tworzone w tych podmiotach. W KPRES przewidziano m.in. dedykowane dla podmiotów ekonomii społecznej wsparcie doradcze, pożyczki, a także działania wspierające powstawanie sieci i partnerstw.

- Solidarne społeczeństwo. W tym obszarze znalazły się działania edukacyjne i promujące ekonomię społeczną. Będą one skierowane w szczególności do osób młodych. Ponadto przewidziano także upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej wśród przedstawicieli władz publicznych.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

Głównym celem przyjętej polityki publicznej w perspektywie do roku 2030 jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Określone w dokumencie priorytety i działania koncentrują się na obszarach:

- przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- przeciwdziałania bezdomności,
- rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej,
- wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (dalej jako: KSRR) jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co stworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Dookreśla on zatem II cel szczegółowy SOR – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;

Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;

Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa)

Zintegrowana Strategia Umiejętności (dalej jako: ZSU) została opracowana z uwzględnieniem: wymogów wynikających z Umowy Partnerstwa, rekomendacji raportu „Strategia Umiejętności OECD: Polska” oraz założeń Nowego Europejskiego Programu na rzecz Umiejętności.

Obszary oddziaływania w ramach ZSU 2030 (część szczegółowa):

1. Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i osób dorosłych.
2. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry zarządzające.
3. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące.
4. Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną.
5. Rozwijanie i wykorzystanie umiejętności w miejscu pracy.
6. Doradztwo zawodowe.
7. Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną.
8. Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.

Każdy z obszarów oddziaływania zawiera tematy i kierunki działań, a także katalog podmiotów, które będą zaangażowane w realizację strategii. ZSU stanowi ramy strategiczne polityki na rzecz rozwoju umiejętności niezbędnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego i osiągnięcia wysokiej jakości życia.

Narodowy Program Mieszkaniowy

Narodowy Program Mieszkaniowy to dokument strategiczno - programowy, który wyznacza główne kierunki realizacji polityki mieszkaniowej państwa w perspektywie do 2030 r. Program określa priorytety polityki mieszkaniowej państwa oraz podstawowe narzędzia służące rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych w Polsce. Nie koncentruje się przy tym wyłącznie na zachętach w postaci publicznego finansowania inicjatyw promieszkaniowych. Z uwagi na różnorodne wyzwania stojące przed władzami publicznymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz rozwoju zasobów mieszkaniowych, Program przewiduje rozwiązania umożliwiające angażowanie w cel poprawy dostępności mieszkań i warunków zamieszkiwania potencjału całego rynku mieszkaniowego, zarówno inwestorów publicznych, jak i prywatnych.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa określającym wizję i cele polityki regionalnej w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym oraz działania niezbędne do ich osiągnięcia. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 jest odpowiedzią władz województwa na zmieniające się uwarunkowania i wyzwania, przedstawia spójny plan powiązanych i przemyślanych działań w perspektywie najbliższej dekady, stanowiący punkt wyjścia do szerokiej współpracy, której efektem będzie podniesienie jakości życia mieszkańców województwa łódzkiego.

Strategia 2030 jest odpowiedzią na wyzwania wewnętrzne i globalne, jakie stoją przed województwem łódzkim. W kręgu szczególnego zainteresowania samorządu województwa będzie rodzina i stworzenie godnych warunków życia dla wszystkich mieszkańców województwa łódzkiego. Dodatkowo, integralną częścią Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 jest wojewódzka strategia w zakresie polityki społecznej.

Strategia w zakresie polityki społecznej Województwa Łódzkiego do 2030 r.

Celem głównym Strategii jest „Poprawa jakości życia w regionie i równy dostęp mieszkańców do szans na rozwój w różnych sferach życia”. Strategia określa następujące Cele Strategiczne (w ramach określonych obszarów):

Aktywne i silne społeczności lokalne:

- Budowa silnych społeczności lokalnych opartych na współpracy i zaufaniu (Obszar: Kapitał społeczny);
- Wzmocnienie potencjału rodzin (Obszar: Wsparcie rodzin i dzieci);
- Zapewnienie równego dostępu do opieki i edukacji włączającej, jako wysokiej jakości edukacji dla wszystkich w całym województwie, poczynając od opieki żłobkowej, a kończąc na edukacji dorosłych, jak również dostosowanie systemu kształcenia, zwłaszcza zawodowego, do potrzeb rynku pracy (Obszar: Edukacja, opieka i wychowanie);
- Wzmacnianie spójności społecznej oraz rozwijanie kapitału kreatywnego w województwie łódzkim poprzez wspieranie działań z obszaru kultury i edukacji kulturalnej (Obszar: Kultura);

Standardy i jakość życia:

- Poprawa sytuacji materialnej mieszkańców województwa (Obszar: Ubóstwo oraz ubóstwo energetyczne);
- Ograniczenie okresu pozostawania bez pracy oraz wydłużenie okresu aktywności zawodowej (Obszar: Aktywność zawodowa);
- Zapewnienie dobrego standardu mieszkań dla słabiej uposażonych oraz młodych mieszkańców województwa łódzkiego (Obszar: Mieszkalnictwo);
- Promocja i wspieranie aktywnego stylu życia mieszkańców, a przez to poprawa stanu zdrowia (Obszar: Zdrowy styl życia);

Wyłączenie społeczno-zawodowe:

- Wzrost włączenia społecznego i samodzielności osób z niepełnosprawnościami (Obszar: Wsparcie osób z niepełnosprawnościami, w tym z ograniczeniami w codziennym funkcjonowaniu);
- Zwiększenie aktywności i poprawa stanu zdrowia osób starszych (Obszar: Osoby starsze);
- Ograniczenie skali uzależnień, w tym behawioralnych i zachowań ryzykownych oraz ich negatywnych konsekwencji (Obszar: Wsparcie osób uzależnionych lub zagrożonych uzależnieniami, używaniem problemowym oraz zachowaniami ryzykownymi);
- Ograniczenie skali bezdomności, poprawa jakości życia osób doświadczających bezdomności (szczególnie w zakresie opieki zdrowotnej) (Obszar: Bezdomność);
- Zwiększenie poziomu integracji cudzoziemców (Obszar: Integracja cudzoziemców);
- Zwiększenie dostępności transportowej, architektonicznej, cyfrowej, dostępności informacyjno-komunikacyjnej, z uwzględnieniem grup mieszkańców o szczególnych potrzebach (np. starszych, OzN) (Obszar: Dostępność);

Horyzontalne:

- Zwiększenie roli ekonomii społecznej i solidarnej jako narzędzia rozwoju lokalnego zaspokajającego potrzeby społeczne (Obszar: Ekonomia społeczna);
- Zwiększenie roli i jakości usług społecznych świadczonych w regionie (Obszar: Usługi społeczne).

Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027

To program, który obejmuje pomoc żywnościową w formie paczek żywnościowych lub posiłków oraz realizację działań towarzyszących (np. doradztwo, warsztaty), które mają na celu poprawę sytuacji osób potrzebujących i najuboższych. Budżet całego programu wynosi 2,7 mld zł, wkład Unii Europejskiej 2,4 mld zł.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej Gminy Żelów na lata 2024-2030

To program, którego celem jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej poprzez udzielanie pomocy osobom jej doznającym oraz oddziaływanie na osoby ją stosujące.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Żelów na lata 2024-2026

Program ma na celu rozwój systemu wsparcia dla rodzin w Gminie Żelów przy współudziale podmiotów, dla których wiodącym celem jest podejmowanie działań mających na celu wsparcie rodzin, zwłaszcza tych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Ponadto, należy zwrócić uwagę, iż integralną częścią Strategii w zakresie polityki społecznej, stanowią następujące programy:

- Wojewódzki Programu Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu oraz Pomocy w Zatrudnianiu Osób Niepełnosprawnych Województwa Łódzkiego 2030;
- Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Województwa Łódzkiego 2025;
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Województwa Łódzkiego 2025.

II. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

1. INFORMACJE OGÓLNE

Gmina Zelów to gmina miejsko-wiejska, położona jest w centralno-południowej części województwa łódzkiego. W strukturze samorządowej znajduje się w powiecie bełchatowskim, w jego północno-zachodniej części. Od północy sąsiaduje z gminą Dłutów, od wschodu z gminami Drużbice i Bełchatów, od południa z gminami Kluki i Szczerców oraz od zachodu z gminami Widawa, Sędziejowice i Buczek.

Gmina Zelów zajmuje powierzchnię 16821 ha, z czego 114,15 km² stanowią użytki rolne, a 45,07 km² – lasy, jest jedną z większych gmin pod względem powierzchni w województwie łódzkim. Swym zasięgiem obejmuje miasto Zelów oraz 35 sołectw: Bocianicha, Bujny Księża, Bujny Szlacheckie, Chajczyny, Dąbrowa, Grabostów, Grębociny, Ignaców, Jamborek, Janów, Jawor, Karczmy, Kociszew, Kolonia Kociszew, Kurówek, Łęki, Łobudzice, Kolonia Łobudzice, Mauryców, Ostoja, Pawłowa, Pożdżenice, Kolonia Pożdżenice, Pszczółki, Pukawica, Sobki, Sromutka, Walewice, Wola Pszczółka, Wygietzów, Wypychów, Zabloty, Zagłówki, Zalesie, Zelówek.

Obszar gminy Zelów znajduje się na szlaku drogi międzyregionalnej [nr 12] relacji Sieradz - Piotrków Trybunalski - Lublin, drogi wojewódzkiej [nr 483] łączącej miasta Łask - Szczerców - Częstochowę oraz na szlaku drogi wojewódzkiej [nr 484] relacji Łask - Buczek - Zelów - Bełchatów

- Kamieńsk. Ta ostatnia przebiega przez centrum miasta Zelowa i łączy go z drogą A1. Gmina posiada połączenia komunikacyjne szczególnie z pobliskimi miastami - Łodzią (odległość 50 km), Łaskiem (odległość 15 km) i Bełchatowem (odległość 15 km).

2. LUDNOŚĆ

Według danych statystycznych GUS na dzień 31 grudnia 2024 roku Gminę Zelów zamieszkiwało 14 240 osób, z czego 50,6% stanowią kobiety, a 49,4% mężczyźni. W latach 2002-2024 liczba mieszkańców zmalała o 6,6%. Średni wiek mieszkańców wynosi 42,7 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa łódzkiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski³.

STAN LUDNOŚCI GMINY ZELÓW WG MIEJSCA ZAMIESZKANIA I PŁCI		
Stan na 31.XII.	2023	2024
OGÓŁEM	14349	14240
MĘŻCZYŻNI	7081	7052
KOBIETY	7268	7188
Miasto		
OGÓŁEM	7059	6930
MĘŻCZYŻNI	3422	3366
KOBIETY	3637	3564
Wieś		
OGÓŁEM	7290	7310
MĘŻCZYŻNI	3659	3686
KOBIETY	3631	3624

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych 2023-2024

Mieszkańcy Gminy Zelów zawarli w 2023 roku 52 małżeństw, co odpowiada 3,6 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to nieznacznie mniej od wartości dla województwa łódzkiego oraz mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,7 rozwodów

³ Część danych wskazanych w podrozdziale „Informacje ogólne” pochodzi z portalu www.polskawliczbach.pl

przypadających na 1000 mieszkańców. 24,7% mieszkańców Gminy Żelów jest stanu wolnego, 58,3% żyje w małżeństwie, 7,6% mieszkańców jest po rozwodzie, a 8,1% to wdowy/wdowcy.

LICZBA ZAWARTYCH MAŁŻEŃSTW	2023	2024
MIASTO	30	22
WIEŚ	22	20

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych 2023-2024

Gmina Żelów ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -70. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -4,86 na 1000 mieszkańców gminy Żelów. W 2023 roku urodziło się 96 dzieci, w tym 43 dziewczynek i 53 chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,71 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

URODZENIA I ZGONY	2023	2024
URODZENIA	96	80
ZGONY	154	166
PRZYROST NATURALNY	-58	-86

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych 2023-2024

Ludność Gminy Żelów zmniejsza się regularnie na skutek ujemnego przyrostu naturalnego. Należy zauważyć, że w grupie zgonów wyraźnie dominują mężczyźni. Determinuje to strukturę osób w wieku poprodukcyjnym.

Migracje mieszkańców Gminy Żelów zostały opracowane na podstawie danych dotyczących liczby zameldowań na pobyt stały oraz wymeldowani z pobytu stałego. Poniższe zestawienie wskazuje na tendencję wzrostową migracji odpływowej mieszkańców.

MIGRACJE	2023	2024
Zameldowania ogółem	158	194
Wymeldowania ogółem	172	207
Saldo migracji ogółem	-14	-13

*Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych 2023-2024

Analizując powyższe dane statystyczne dotyczące ludności Gminy Żelów wskazują na stałe tendencje struktury demograficznej. W ciągu ostatnich lat:

- zmniejsza się liczba ludności Gminy na skutek ujemnego salda migracji wewnętrznych,
- zmniejsza się liczba ludności Gminy wskutek ujemnego przyrostu naturalnego,
- maleje liczba osób w wieku produkcyjnym, a zwiększa się liczba osób w wieku poprodukcyjnym, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa i generuje niekorzystną prognozę demograficzną

Struktura ludności Gminy Żelów wg funkcjonalnych grup wieku zaprezentowana została w formie tabelarycznej

GRUPA WIEKOWA	GMINA		
	OGÓŁEM	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI
2023 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0 - 17 lat)	2698	1251	1447
Wiek produkcyjny (18 – 59/64)	8174	3729	4445
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65)	3477	2288	1189
2024 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0 - 17 lat)	2371	1096	1275
Wiek produkcyjny (18 – 59/64)	8344	3796	4548
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65)	3525	2296	1229

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych 2023-2024

W 2024 roku 58,60% mieszkańców Gminy Żelów było w wieku produkcyjnym, 16,65% w wieku przedprodukcyjnym, a 24,75% mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

3. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Prognoza ludności Gmina Żelów (w tysiącach)											
Ogółem	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
	14369	14303	14211	14120	14082	14065	14012	13947	13885	13799	13734
Według ekonomicznych grup wieku											
przedpro- dukcyjny 0-17	2721	2676	2643	2571	2517	2502	2458	2393	2336	2282	2256
produkcyjny 18-59/64	8187	8129	8051	7998	7987	7965	7952	7967	7950	7921	7865
Mobilny 18-44	4815	4709	4598	4513	4457	4380	4315	4252	4186	4122	4071
Niemobilny 44-59/64	3372	3420	3453	3485	3530	3585	3637	3715	3764	3799	3794
poproduk- cyjny 60+/65+	3461	3498	3516	3551	3578	3598	3602	3587	3599	3596	3613
ubytek		-66	-92	-91	-38	-17	-53	-31	-86	-86	-65

Dane, GUS, Prognoza ludności dla gmin 2023-2033

Gmina Żelów, w kontekście powyższych danych staje wobec problemu ubytku i zmian strukturalnych ludności. Analizując sytuację demograficzną w gminie, należy zwrócić uwagę na systematycznie rosnący udział osób starszych w populacji gminy. Postępowanie zjawiska starzenia się wymaga podjęcia z wyprzedzeniem, działań zmierzających do stworzenia nowoczesnego systemu polityki społecznej ukierunkowanej na zaspokajanie specyficznych potrzeb osób starszych. Starzenie się i starość jawią się jako jedne z kluczowych problemów społecznych.

4. ZASOBY MIESZKANIOWE

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w latach 2023-2024 liczba mieszkań w gminie zwiększała się (z 5826 w 2023 r. do 5854 w 2024 r.), natomiast w analizowanym okresie liczba mieszkań komunalnych, w tym lokali socjalnych, pozostających w zasobach gminy nieznacznie się zmniejszała (z 245 w 2023 r. do 237 w 2024 r.). Oczekujących na najem lokali socjalnych w 2023 r. było 21 osób, a w 2024 r. 22 osoby.

Większość mieszkań w gminie była podłączona do sieci wodociągowej - 72,2 %, do sieci kanalizacyjnej – 46,9%. Z kolei do sieci gazowej podłączonych było 7,7 % mieszkań na terenie gminy.

5. AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2024 roku w Gminie Żelów zarejestrowanych było 1289 podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON. W porównaniu do roku 2023 (1244) ich liczba zwiększyła się o 45 jednostek. Podstawę gospodarki Gminy stanowią podmioty gospodarcze sektora prywatnego, które na koniec 2024 roku stanowiły aż 96,58 % ogółu, w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą stanowiły aż 79,59 % ogółu. Należy zauważyć, że w sektorze prywatnym działa duża ilość stowarzyszeń i organizacji społecznych. W sektorze publicznym natomiast dominują państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego.

PODMIOTY WG SEKTORÓW WŁASNOŚCIOWYCH W GMINIE ŻELÓW	2023	2024
podmioty gospodarki narodowej ogółem	1244	1289
sektor publiczny – ogółem	40	40
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	23	23
sektor publiczny - spółki handlowe	1	1
sektor prywatny – ogółem	1202	1245
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	993	1026
sektor prywatny - spółki handlowe	44	46
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	2	2
sektor prywatny – spółdzielnie	3	3
sektor prywatny – fundacje	5	5
Sektor prywatny – fundacje rodzinne		1
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	54	55

*Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych 2023-2024

W 2024 roku odnotowano spadek nowo rejestrowanych podmiotów gospodarczych w stosunku do 2023 roku. Liczba podmiotów, które zostały wyrejestrowane również uległa zmniejszeniu. Poniższy tabelarz obrazuje bilans przedsiębiorczości w latach 2023-2024.

PODMIOTY GOSPODARCZE		
W GMINIE ŻELÓW		
		2023
		2024
Zarejestrowane		
Ogółem	96	82
Wyrejestrowane		
Ogółem	58	46
Saldo		
Ogółem	38	36

*Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych 2023-2024

6. RYNEK PRACY

Rynek pracy na terenie Gminy kształtowany jest głównie przez sektor prywatny, w tym znaczny udział ma handel, budownictwo i przetwórstwo przemysłowe.

Według statystyk GUS na koniec 2024 roku na terenie Gminy Żelów pracujących było 2926 osób (1389 mężczyzn/1537 kobiet). W roku 2024 nastąpił spadek osób pracujących o 27 osób. W 2023 roku pracowały były 2953 osoby (1425 mężczyzn/1528 kobiet).

Na poziom i jakość życia lokalnych społeczności wpływa wiele czynników ekonomicznych, a wśród najważniejszych wymienia się sytuację na rynku pracy oraz wielkość stopy bezrobocia.

	2023 ROK		2024 ROK	
	OGÓŁEM	KOBIETY	OGÓŁEM	KOBIETY
BEZROBOTNI	660	316	608	297
Z PRAWEM DO ZASIŁKU	76	37	55	28
ZAMIESZKALI NA WSI	311	154	277	143

Dane: Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie

W Gminie Żelów bezrobocie stanowi jeden z problemów trudnej sytuacji życiowej mieszkańców. Poziom bezrobocia znacząco wpływa na codzienne życie mieszkańców, pogłębiając problemy ekonomiczne i społeczne. Bezrobocie prowadzi do wzrostu ubóstwa i zależności od

pomocy społecznej. Brak zatrudnienia zwłaszcza o charakterze długotrwały, powoduje dezaktywację zawodową i ekonomiczną rodzin, a także generuje występowanie negatywnych zjawisk rodzinnych i społecznych. Bezrobocie nawet jednego członka gospodarstwa domowego powoduje niekorzystne zmiany w sytuacji materialnej całego gospodarstwa domowego.

7. EDUKACJA I WYCHOWANIE

Gmina Żelów dysponuje rozwiniętym systemem usług oświatowych.

Struktura placówek oświatowych

LICZBA PLACÓWEK	2023/2024	2024/2025
Placówki wychowania przedszkolnego	5	5
Oddziały przedszkolne i punkty przedszkolne w szkołach	7	7
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	540	506
Szkoły podstawowe	6	6
Uczniowie szkół podstawowych	958	1132
Szkoły ponadpodstawowe	2	2
Uczniowie szkół ponadpodstawowych	378	406

Dane: Gmina Żelów

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2024 roku liczba dzieci w wieku przedszkolnym na terenie Gminy Żelów wynosiła 506.

Największą grupę stanowią uczniowie szkół podstawowych, którzy realizowali obowiązek szkoły w placówkach znajdujących się w mieście i na wsi.

Młodzież z Gminy Żelów realizuje usługi edukacyjne na poziomie ponadpodstawowym w Liceum Ogólnokształcącym imienia Obrońców Praw Człowieka oraz w Zespole Szkół Ponadpodstawowych w Żelowie, które obejmuje Technikum Mechaniczne i Szkołę Branżową I stopnia. Technikum Mechaniczne oferuje następujące kierunki kształcenia:

- technik elektromobilności (nowy kierunek)
- technik pojazdów samochodowych,
- technik mechanik,
- technik informatyk
- technik spawalnictwa.

Szkoła Branżowa I-go stopnia oferuje trzyletnie kierunki kształcenia:

- blacharz (nowy kierunek),
- mechanik operator pojazdów i maszyn rolniczych,
- ślusarz,
- mechanik pojazdów samochodowych,
- elektromechanik pojazdów samochodowych,
- elektryk,
- lakiernik,
- piekarz, cukiernik, kucharz,
- wędliniarz,
- stolarz,
- monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych, fryzjer, sprzedawca.

Szkoła przygotowuje do uzyskania uprawnień z zakresu:

- spawania w osłonach gazowych MAG 135,
- spawania gazowego 311,
- spawania TIG 141,
- nauka jazdy: samochodem osobowym, ciągnikiem rolniczym, wózkiem jezdniowym.

Zespół Szkół Ponadpodstawowych świadczy usługi edukacyjne dla osób dorosłych w Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych.

Wartość wydatków Gminy na „Oświatę i wychowanie” wyniosła w 2023 r. 27 962 867,55 zł, a w 2024 r. 34 688 617,35 zł⁴.

8. KULTURA

Dom Kultury w Zelowie jest to centralne miejsce życia kulturalnego w gminie. Do podstawowych zadań Domu Kultury w Zelowie należy edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę. To samorządowa instytucja kultury prowadzona przez Gminę Zelów, która:

- organizuje koncerty, warsztaty, wystawy, przeglądy artystyczne,
- prowadzi zespoły artystyczne i zajęcia edukacyjne,
- współtworzy duże imprezy miejskie – Dni Zelowa, Koncerty Festiwalowe, Koncerty Noworoczne, Zelowski Jarmark Bożonarodzeniowy.

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy im. Adama Mickiewicza jest samorządową instytucją kultury. Funkcjonuje z Oddziałem dla Dzieci i 2 filiami bibliotecznymi w Kociszewie i Wygielzowie. Biblioteka służy zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, edukacyjnych, informacyjnych i kulturalnych społeczeństwa, a także upowszechnianiu wiedzy i kultury. W ciągu 70 lat swojej działalności zgromadziła 43 441 wol. Z jej usług korzysta w ciągu roku ok. 2300 czytelników, którzy wypożyczają ok. 43000 wol. Biblioteka oprócz zadań statutowych kontynuuje zapoczątkowaną w latach sześćdziesiątych bogatą tradycję w zakresie upowszechniania książki i czytelnictwa wychodząc z ofertą kulturalną dla dzieci, dorosłych i osób starszych.⁵

Wartość wydatków Gminy na „Kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego” wyniosła w 2023 r. 1 734 002,72 zł, a w 2024 r. 1 971 923,24 zł⁶

⁴ GUS, Baza Danych Lokalnych 2023-2024

⁵ www.bibliotekazelow.blogspot.com

⁶ GUS, Baza danych lokalnych 2023-2024

9. OPIEKA ZDROWOTNA

Świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej mieszkańcy Gminy Żelów mogą realizować w placówkach podstawowej opieki zdrowotnej Żelowskiego Centrum Medycznego Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Żelowie z filią w Wygiełzowie oraz w Niepublicznych Zakładach Opieki Zdrowotnej.

Oferta Żelowskiego Centrum Medycznego w Żelowie jest bardzo szeroka. Usługi świadczone są w ramach umów z Narodowym Funduszem Zdrowia w zakresie:

- podstawowej opieki zdrowotnej,
- gabinetu pielęgniarstwa środowiskowo - rodzinnej,
- rehabilitacji leczniczej – lekarska rehabilitacja ambulatoryjna oraz gabinet fizjoterapii świadczący zabiegi na podstawie skierowań wystawionych przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego,
- poradni ginekologiczno-położniczej (diagnostyka, leczenie chorób kobiecych, prowadzenie ciąży i opieka poporodowa, a także diagnostyka i leczenie menopauzy),
- higieny szkolnej dla wszystkich uczniów, uczących się w szkołach położonych na terenie Gminy Żelów,
- zapewniony jest dostęp do laryngologa, kardiologa, urologa, nefrologa, endokrynologa, neurologa, psychiatry, ortopedy
- medycyny pracy⁷.

Na terenie Gminy działają także Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej. Oferta tych placówek obejmuje usługi zdrowotne z zakresu medycyny rodzinnej, medycyny pracy, ginekologii, położnictwa, stomatologii, neurologii, okulistyki oraz przeprowadzają liczne badania diagnostyczne.

Najbliższy szpital zlokalizowany jest w Bełchatowie w odległości 16 km od Żelowa. Szpital oferuje pełne spektrum usług medycznych. Placówka posiada 27 oddziałów specjalistycznych oraz 7 zakładów diagnostyki i rehabilitacji oraz 23 specjalistyczne poradnie przyszpitalne.⁸

⁷ www.spzozzelow.pl

⁸ www.szpital-belchatow.pl

Wartość wydatków Gminy Żelów na „Ochronę zdrowia” wyniosła w 2023 r. 163 800,41 zł, w 2024 r. 191 344,03 zł⁹

10. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Przestępczość jest dynamicznym, podlegającym rozwojowi zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciska piętno na jej funkcjonowaniu. Zapobieganie przestępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz środków masowego przekazu. Ważną rolę w zakresie inicjowania i organizowania tej działalności odgrywa policja.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców Gminy Żelów czuwa Komenda Powiatowa Policji w Bełchatowie, a bezpośrednie czynności policyjne wykonują funkcjonariusze Komisariatu Policji w Żelowie.

W 2024 roku na terenie działania Komisariatu Policji w Żelowie stwierdzono ogółem 237 przestępstw (245 w roku 2023). W poszczególnych kategoriach przestępczość przedstawiała się następująco:

- przestępstwa o charakterze kryminalnym – 107 czynów (w 2023 roku -55 czynów)
- przestępstwa w ruchu drogowym – 38 czynów (w 2023 - 38 czynów),
- pozostałe – 92 czyny (w 2023 roku – 152 czyny)

W 2024 roku miało miejsce 66 zdarzeń drogowych (69 w roku 2023)

W toku pełnionej służby policjanci Komisariatu Policji w Żelowie przeprowadzili 1650 interwencji na terenie miasta i gminy (1673 w roku 2023). Interwencje odbywały się w miejscach publicznych 1426, domowe 215, w innych miejscach 9.

Na podstawie przeprowadzonych interwencji oraz innych ustaleń 24 rodziny (na terenie miasta i na terenie gminy), w których występuje przemoc domowa zostały objęte nadzorem w ramach prowadzonej procedury „Niebieskie Karty”.

Dla mieszkańców Gminy Żelów istotnym jest bezpieczeństwo pożarowe. Na jej terenie ochronę przeciwpożarową zapewniają jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. Obszar ich działania

⁹ GUS, Baza Danych Lokalnych

obejmuje realizację przedsięwzięć mających na celu ochronę życia, zdrowia i mienia lub środowiska przed pożarem, klęską żywiołową lub innym miejscowym zagrożeniem. W Gminie Żelów działa 17 jednostek OSP, które są zrzeszone w Gminnym Związku OSP RP i działają na mocy statutu jako stowarzyszenia. W sumie w jednostkach tych jest zrzeszonych jest ponad 600 strażaków ochotników. Spośród wszystkich zrzeszonych w jednostkach około 200 strażaków bierze czynny udział w akcjach ratowniczych. W celu spełnienia ustawowego obowiązku zapewnienia gotowości bojowej na terenie Gminy Żelów do działań ratowniczych przygotowanych jest 13 jednostek. Cztery jednostki typu S, tj. OSP Żelów, OSP Pożdżenice, OSP Łobudzice i OSP Kociszew włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego i przeznaczone są do działań ratowniczych na terenie całej gminy, powiatu bełchatowskiego, a w razie konieczności mogą być skierowane do działań poza granice powiatu. Jednostki OSP Wypychów, OSP Wygiełzów, OSP Kurów, OSP Karczmy i OSP Bujny Szlacheckie, OSP Sobki i OSP Sromutka przeznaczone są do działań na obszarze całej gminy. Pozostałe jednostki wykonywać mają funkcje pomocnicze i likwidować zagrożenia w miejscu stacjonowania.

DZIAŁALNOŚĆ JEDNOTEK OCHRONY PRZECIWPOŻAROWEJ NA TERENIE GMINY ŻELÓW	2023	2024
zdarzenia ogółem	160	174
pożary razem	44	49
pożary – małe	37	46
pożary – średnie	7	3
miejscowe zagrożenia razem	110	121
miejscowe zagrożenia – małe	10	12
miejscowe zagrożenia – lokalne	98	107
miejscowe zagrożenia – średnie	2	2
alarmy fałszywe razem	6	4
alarmy fałszywe – złośliwe	0	1
alarmy fałszywe - w dobrej wierze	5	3

*GUS, Bank Danych lokalnych

Wydatki Gminy w dziale „Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa wyniosły w roku 2023 -1 457 785,96 zł, w roku 2024 – 756 070,78¹⁰

11. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art.3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej). Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to z kolei zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji (art. 2 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej). Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- 1) przyznawaniu i wpłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
- 2) pracy socjalnej;
- 3) prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- 4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- 5) realizacji zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych;
- 6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

W Gminie Żelów podstawową instytucją wsparcia rodzin i osób pozostających w trudnej sytuacji życiowej jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żelowie, który realizuje zadania zlecone i własne Gminy z zakresu pomocy społecznej:

- udzielanie schronienia, zapewnienia posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- praca socjalna;
- organizowanie i świadczenie usługi opiekuńczych w miejscu zamieszkania;

¹⁰ GUS, Bank Danych Lokalnych 2023-2024

- dożywianie dzieci;
- sprawienie pogrzebu;
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługiwało osobom i rodzinom co przedstawia poniższa tabela.

	2023 ROK	2024 ROK
LICZBA ŚWIADCZENIOBIORCÓW OTRZYMUJĄCYCH POMOC NA PODSTAWIE WYDANYCH DECYZJI	1705	1481
W TYM ZADANIA WŁASNE	1026	842
W TYM ZADANIA ZLECONE	679	639
LICZBA RODZIN	453	429
LICZBA OSÓB W RODZINACH	831	753

Dane: M-GOPS w Żelowie

Szczegółowe przedstawienie danych dotyczących ilości osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej znajduje się w tabeli poniżej. Należy zauważyć, że w jednej rodzinie może występować więcej niż jedna dysfunkcja i z tego względu liczba rodzin i liczba osób w rodzinach, w porównaniu do w/w danych ogółem, dotyczących liczby rodzin i liczby osób w rodzinach, nie sumuje się.

	LICZBA OSÓB	LICZBA OSÓB W RODZINIE	LICZBA OSÓB	LICZBA OSÓB W RODZINIE
	2023 rok		2024 rok	
UBÓSTWO	197	360	221	389
SIEROCTWO	0	0	0	0
OCHRONA MACIERZYŃSTWA	23	128	11	62
BEZDOMNOŚĆ	3	3	8	8
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	224	357	209	328
BEZRADNOŚĆ	112	343	135	377
DŁUGOTRWALA CHOROBA	365	626	360	623
ALKOHOLIZM	32	45	32	42
NARKOMANIA	1	1	1	5
BEZROBOCIE	181	365	191	367
PRZEMOC DOMOWA	14	54	3	7
ZDARZENIE LOSOWE	6	10	2	4
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO	7	7	10	15

Dane: M-GOPS w Żelowie

Z analizy struktury przyznawania pomocy społecznej w latach 2023-2024 przez M- GOPS w Żelowie wynika, że najczęściej przyznawanym świadczeniem w formie pomocy rzeczowej jest posiłek, natomiast główną formą pomocy finansowej są zasiłki.

Szczegółowe zestawienie wypłaconych w 2024 roku świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej zawiera poniższa tabela.

Lp.	Rodzaj świadczenia	Liczba wydanych decyzji administracyjnych	Liczba rodzin objętych pomocą	Liczba świadczeń
1.	Zasiłek stały	243	94	1015
2.	Zasiłek okresowy	323	136	725
3.	Inne zasiłki celowe i w naturze, w tym specjalne zasiłki celowe	434	315 rodzin, w tym dla 95 rodzin- specjalny zasiłek celowy	318
4.	Schronienie	10	5	9
5.	Zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	2	2	2
6.	Sprawienie pogrzebu	1	1	1
7.	Program „Posiłek w szkole i w domu”	836	227 rodzin 121 dzieci i młodzieży	634 świadczenia (zasiłki celowe) 14 350 posiłków
8.	Wynagrodzenie przyznane przez sąd należne opiekunowi za sprawowanie opieki nad osobą całkowicie ubezwłasnowolnioną	46 ogółem, w tym 2 decyzje wydane w 2024 r.	46	544

* Dane: M-GOPS w Zelowie – roczne sprawozdanie z działalności

Powyższa statystyka wskazuje, że podstawą zabezpieczenia podopiecznych jest wypłata zasiłków oraz pomoc w formie dożywiania. Jednakże nie mniej ważnym narzędziem pomocy jest świadczenie pracy socjalnej. W ostatnich latach wsparciem w formie pracy socjalnej objętych było:

409 rodzin w 2023 roku, natomiast w 2024 roku z tej formy pomocy skorzystało 505 rodzin, w tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej 49 rodzin. Praca socjalna ukierunkowana jest na rozwiązywanie różnych problemów dotyczących osób lub rodzin. Celem pracy socjalnej jest doprowadzenie przy jednoczesnym wykorzystaniu potencjału osób, których dotyczy, do osiągnięcia stanu, w którym osoby te na miarę własnych możliwości będą mogły funkcjonować w społeczności lokalnej, wypełniać role społeczne i posiadać dostęp do określonych dóbr. Kluczowymi elementami pracy socjalnej wpływającymi na jej jakość oraz skuteczność są: relacja, komunikacja i motywowanie. Praca socjalna może być prowadzona niezależnie od sytuacji dochodowej klienta.

Praca socjalna polegała m.in. na:

- pomocy osobom poprzez wystąpienie o pomoc do odpowiednich instytucji, organizacji charytatywnych,
- umówieniu rodzin ze specjalistami właściwych poradni,
- utrzymywaniu współpracy z kuratorami, pracownikami socjalnymi innych instytucji,
- pomocy w wypełnianiu różnego rodzaju wniosków i pism urzędowych, np. wniosków o świadczenia emerytalno- rentowe,
- pomocy w załatwianiu alimentów,
- załatwianiu dokumentu tożsamości,
- współpracy ze szkołami, przedszkolami,
- współpracy z Urzędem Pracy odnośnie aktualnych ofert pracy i szkoleń w celu pomocy w podjęciu pracy zarobkowej,
- pomocy osobom w ustaleniu stopnia niepełnosprawności,
- stałej współpracy ze służbami medycznymi, policją,
- pomocy w uzyskaniu mieszkania socjalnego.

Pracownicy socjalni prowadzili także pracę socjalną w oparciu o kontrakt socjalny. Kontrakt socjalny jest pisemną umową pomiędzy osobą korzystającą ze świadczenia pomocy społecznej a pracownikiem socjalnym, który określa sposób współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej.

Kontraktem socjalnym w 2024 roku objętych było 12 osób.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zelowie we współpracy z Fundacją Poranek z Olszowej realizował działania w ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Mieszkańcy Gminy Żelów zostali objęci pomocą żywnościową w formie paczek żywnościowych oraz skorzystali z działań towarzyszących (np. doradztwo, warsztaty), które miały na celu poprawę

sytuacji osób potrzebujących i najuboższych. W 2023 roku mieszkańcom Gminy Żelów zostały wydane 238 skierowania, dla 471 osób, wartość pomocy wyniosła 28 292,50 zł, wydanych zostało 4,36 ton żywności, a w 2024 r. 195 skierowania dla 356 osób. Wartość pomocy wyniosła 41 313,30 zł, wydanych zostało 6,00 ton żywności.

Mieszkańcy Gminy Żelów mogą korzystać z lodówki społecznej, która znajduje się przed budynkiem Zakładu Usług Komunalnych w Żelowie Sp. z o.o. Inicjatywa ma na celu zapobieganie marnotrawieniu żywności i pomoc osobom potrzebującym. Lodówka jest ogólnie dostępna, co oznacza, że każdy kto chce włożyć żywność i każdy kto tej żywności potrzebuje może z niej skorzystać.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowanych działań mający na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. W 2023 r. zapewniono rodzinom przeżywającym w/w trudności wsparcie prowadzone w formie pracy z rodziną. Ponadto rodziny korzystały z poradnictwa specjalistycznego i prawnego prowadzonego przez gminę, z placówek wsparcia, poradnictwa psychologicznego.

M-GOPS w Żelowie zatrudnia asystenta rodziny, którego celem jest wsparcie rodzin w pojawiających się problemach opiekuńczo-wychowawczych. Asystent rodziny w 2023 r. objął pomocą 16 rodzin, w tym 33 dzieci, a w 2024 r. 18 rodzin w tym 43 dzieci. Wsparcie asystenta rodziny udzielane jest na wniosek pracownika socjalnego.

Klub Seniora w Zalesiu rozpoczął działalność od 1 września 2020 r. Został utworzony ze środków przyznanych z Europejskiego Funduszu Społecznego. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żelowie realizuje projekt w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Rodziców i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „PRZYSTAŃ” z siedzibą w Bełchatowie. Ze wsparcia Klubu w 2023 roku skorzystało 89 osób, natomiast w 2024 roku 98 osób. Udział w zajęciach, poradnictwo, dojazd oraz posiłki są świadczone nieodpłatnie. Ponadto Klub Seniora oferuje warsztaty rozwoju zainteresowań, warsztaty podnoszenia kompetencji społecznych, wsparcie specjalistów, spotkania z lekarzami oraz wspólne wyjazdy.

W ramach projektu świadczone są również usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania. Od 2023 roku z tej formy pomocy skorzystało 47 osób niesamodzielných.

Gmina Żelów prowadzi Środowiskowy Dom Samopomocy w Walewicach, który jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej. Środowiskowy Dom Samopomocy w Walewicach udziela wsparcia społecznego osobom psychicznie chorym, upośledzonym umysłowo oraz wykazującym inne przewlekłe schorzenia psychiczne, które nie wymagają leczenia szpitalnego.

Dom jest placówką wsparcia dziennego. Zakres wsparcia podopiecznych obejmuje: usługi psychologiczne, pedagogiczne, terapeutyczne, terapii zajęciowej, pielęgniarstwa, opiekuńcze oraz fizjoterapeutyczne. Ośrodek wsparcia posiada 60 miejsc statutowych.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żelowie wspiera w formie usługowej osoby długotrwale chore, z niepełnosprawnościami, które nie są w stanie zaspokoić we własnym zakresie codziennych potrzeb życiowych. Pomocą w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania objętych było w 2023 r. 49 r. osób, a w 2024 r. 52 osoby.

Osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych kierowane są do domów pomocy społecznej. Mieszkańcy naszej gminy przebywają w domach pomocy społecznej w Bełchatowie, Wronikowie, Drzewicy, Zabłotach, Koluszkach, Pabianicach, Kleszczowie, Niemojowicach, Kutnie, Przatówku, Skwirzowej, Gostkowie. Z tej formy pomocy w 2024 r. skorzystało 38 osób.

Opieka wytnieniowa to forma wsparcia skierowana do opiekunów osób z niepełnosprawnościami, polegająca na czasowym przejęciu opieki nad osobą wymagającą wsparcia. Jej celem jest odciążenie opiekunów w codziennych obowiązkach, zapobieganie ich przeciążeniu oraz umożliwienie odpoczynku lub załatwienia spraw osobistych. W 2023 r. z tej formy pomocy skorzystało 12 opiekunów osób z niepełnosprawnościami, a 13 w 2024 r.

„Korpus wsparcia seniorów” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego to program skierowany głównie do osób starszych i niesamodzielnych, którego celem jest zwiększenie bezpieczeństwa oraz wsparcie w codziennym funkcjonowaniu w miejscu zamieszkania. W ramach Programu mieszkańcy Gminy Żelów zostali wyposażeni w opaski bezpieczeństwa, umożliwiające szybkie wezwanie pomocy w sytuacjach zagrożenia zdrowia lub życia. Z programu skorzystały w 2023 r. 42 osoby, a w 2024 r. 33 osoby.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żelowie jest koordynatorem Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej Gminy Żelów na lata 2024-2030. Przemoc domowa jest to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,

- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej;

W Gminie Żelów został powołany Zespół Interdyscyplinarny w Żelowie, którego celem jest zapewnienie skutecznej, skoordynowanej i kompleksowej pomocy osobom doznającym przemocy, poprzez współpracę różnych instytucji i służb działających na rzecz rodziny.

Zespół ma na celu w szczególności:

- zwiększenie bezpieczeństwa osób doznających przemocy,
- szybką reakcję na przypadki przemocy domowej,
- skuteczne planowanie i realizację działań pomocowych,
- oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc,
- zapobieganie dalszemu występowaniu przemocy oraz jej skutkom społecznym.

W 2023 roku wpłynęło 35 "Niebieskich Kart-A", zostało powołanych 50 grup diagnostyczno-pomocowych. Działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” objętych było łącznie 50 rodzin z terenu miasta i gminy Żelów. Łączna liczba osób wobec których Zespół prowadził działania wyniosła 175 osób.

W 2024 roku wszczęte zostały 33 procedury „Niebieskie Kart-A” natomiast 19 było kontynuowanych z lat poprzednich. W celu prawidłowej realizacji procedur, zostało powołanych 36 grup diagnostyczno- pomocowych, natomiast funkcjonujących było 55 grup diagnostyczno-pomocowych. Zespół prowadził działania wobec 146 osób.

W 2024 roku w powodu z zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową pracownik socjalny zapewnił dziecku ochronę przez umieszczenie dwojga dzieci u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej – u dziadków macierzystych.

W 2023 roku odbyło się 5 posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego w Żelowie oraz funkcjonowało 50 grup diagnostyczno-pomocowych, które odbyły łącznie 75 spotkań.

W 2024 roku odbyło się 6 posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego w Żelowie oraz 120 posiedzeń grup diagnostyczno-pomocowych.

Sytuacja rodzin, w których uruchomiona została procedura „Niebieskie Karty” monitorowana jest przez dzielnicowego Komisarzatu Policji w Zelowie sprawdzającego stan bezpieczeństwa w rodzinie oraz terenowych pracowników socjalnych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zelowie. Na rzecz rodzin oferowana jest pomoc w formie pracy socjalnej, pomocy finansowej, rzeczowej, poradnictwa socjalnego, prawnego, pomocy psychologicznej, wsparcia pedagogicznego, pomocy medycznej, wsparcia środowiskowego.

Zespół Interdyscyplinarny w Zelowie podejmuje działania mające na celu rozpowszechnianie materiałów informacyjnych, edukacyjnych, profilaktycznych na temat konsekwencji i negatywnych skutków zjawiska przemocy domowej wśród mieszkańców Gminy Zelów podczas corocznych kampanii informacyjnych przeprowadzanych na ulicach Zelowa.¹¹

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zelowie wspólnie z Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zelowie podejmuje działania mające na celu przeciwdziałanie alkoholizmowi, który jest jedną z przyczyn przyznawania świadczeń pomocy społecznej. Pracownicy socjalni w stosunku do osób nadużywających alkoholu w sposób destrukcyjny, kierują do Komisji wnioski o zobowiązanie do leczenia odwykowego.

Osoby z problemami rodzinnymi dotyczącymi m. in. przemocy, alkoholizmu, narkomanii, mają możliwość skorzystania z bezpłatnej pomocy oferowanej przez:

- Punkt Konsultacyjny dla Osób z Problemem Alkoholowym i Ofiar Przemocy w Rodzinie
- Punkt Profilaktyczno-Interwencyjny dla Dzieci, Młodzieży i Rodziców

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zelowie jest koordynatorem Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zelowie oprócz świadczeń pieniężnych oraz niepieniężnych udziela również świadczeń rodzinnych skierowanych do rodzin obejmujących:

- zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych wraz z jednorazowym zasiłkiem z tytułu urodzenia się dziecka;
- jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka;
- świadczenia z funduszu alimentacyjnego;
- świadczenie rodzicielskie.

¹¹ sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Zelowie

Kolejną grupę stanowią świadczenia i formy wsparcia kierowane do osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów:

- zasiłki pielęgnacyjne;
- świadczenia pielęgnacyjne;
- specjalne zasiłki opiekuńcze (do 2024 r.);
- zasiłki dla opiekuna (do 2025 r.).

Wartość wydatków Gminy Żelów rozdysponowana przez M-GOPS w Żelowie wyniosła w 2023 r. 13 731 532,42 zł, w 2024 r. – 17 175 214,22 zł ¹²

12. EKONOMIA SPOŁECZNA

Ekonomia społeczna i solidarna to sfera będąca przejawem społeczeństwa obywatelskiego, w której działalność ekonomiczna i pożytku publicznego służy realizacji celów społecznych.

W ekonomii społecznej priorytetem jest człowiek: pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem (np. bezrobotnym, osobom z niepełnosprawnościami, seniorom), tworzenie miejsc pracy i świadczenie usług społecznych na rzecz interesu ogólnego. Należą do nich: zatrudnianie i reintegracja osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i zagrożonych wykluczeniem społecznym (w szczególności osób z niepełnosprawnością, bezrobotnych oraz seniorów), wspieranie podmiotowości i samodzielności tych osób oraz odbudowa ich zdolności do pełniejszego uczestniczenia w życiu społecznym i zawodowym, a także działalność na rzecz rozwoju lokalnego.

Cele ekonomii społecznej i solidarnej realizowane są przez podmioty ekonomii społecznej, do których zalicza się:

- przedsiębiorstwa społeczne (np. spółdzielnie socjalne), które zatrudniają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym;
- jednostki reintegracyjne (m.in. zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej czy centra integracji społecznej, których głównym celem jest ponowna integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;

¹² Sprawozdania z wykonania wydatków budżetowych M-GOPS w Żelowie 2023-2024.

- podmioty działające w sferze pożytku publicznego – organizacje pozarządowe oraz podmioty sfery gospodarczej utworzone w związku z realizacją celu społecznego – spółki non-profit i spółdzielnie, których celem jest zatrudnienie np. inwalidów i niewidomych.

W Gminie Żelów funkcjonuje ponad 50 podmiotów ekonomii społecznej. Są to organizacje pozarządowe, z którymi samorząd gminy podejmuje lub może podejmować wspólne działania na podstawie uchwalanego corocznie programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w ustawie o pożytku publicznym i o wolontariacie. Jego celem głównym jest budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy samorządem a organizacjami pozarządowymi. W szczególności chodzi o poprawę jakości życia poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców gminy, prowadzenie efektywnych działań na rzecz mieszkańców, promocję i wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych, tworzenie systemowych rozwiązań dla ważnych problemów społecznych wykorzystujących mechanizmy ekonomii społecznej.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat działających w gminie podmiotów ekonomii społecznej. Uwzględniają one m.in. informacje na temat obszarów i odbiorców ich działań, które określają ich zdolności do realizacji usług społecznych, w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

LP.	PODMIOT EKONOMII SPOŁECZNEJ	OBSZARY DZIAŁAŃ
1.	Fundacja Rozwoju Gminy Żelów ul. Mickiewicza 4, 97-425 Żelów	Misją Fundacji jest tworzenie korzystnych warunków do gospodarczego i rozwoju w regionie łódzkim. Wspieranie rozwoju gospodarczego realizowane jest przez wydzielone jednostki organizacyjne: • Ośrodek Doradczo-Szkoleniowy, • Żelowski Fundusz Przedsiębiorczości, • Żelowski Inkubator Przedsiębiorczości.

2.	Fundacja Edukacyjnego Centrum Ekologicznego „Lawendowa Barć pod Lasem” Chajczyny 39, 97-425 Żelów	Lawendowa Barć pod Lasem jest gospodarstwem pasiecznym, lawendowym polem, bioróżnorodnym ekologicznym ogrodem ziół i roślin miododajnych oraz permakulturowym siedliskiem. Właścicielami Lawendowej są Sylwia i Mieczysław Łabędzcy. Zajmują się uprawami lawendy rosnącej na farmie, ziół i roślin miododajnych. W Lawendowej stawia się na ekologię i naturalność.
3.	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kibiców “Tylko Widzew” Oddział w Żelowie Ul. Zofii 27A/3, 97-425 Żelów	1. Popularyzacja i upowszechnianie barw, historii oraz osiągnięć sportowych Klubu Widzew Łódź. 2. Skupienie kibiców Widzewa w organizację aktywnie działającą na rzecz kulturalnego i bezpiecznego dopingu w trakcie zawodów sportowych z udziałem drużyn Widzewa. 3. Integracja środowisk kibicowskich. 4. Promocja piłki nożnej, w szczególności zwiększanie zainteresowania piłką nożną wśród dzieci i młodzieży. 5. Rozwój aktywności fizycznej dzieci i młodzieży. 6. Wspieranie rozwoju młodzieżowej piłki nożnej. 7. Wsparcie w utrzymaniu i rozwoju bazy sportowej Klubu Widzew Łódź.

		8. Działalność charytatywna, aktywne wsparcie dla osób najbardziej potrzebujących.
4.	Parafialne Stowarzyszenie Caritas Ul. Sienkiewicza 11, 97-425 Żelów	Osoba uprawniona do reprezentowania: Aurelia Muśkiewicz
5.	Oddział Rejonowy Polskiego Związku Emerytów i Rencistów w Żelowie Ul. Żeromskiego 28, 97-425 Żelów	Związek Zrzesza emerytów w celu: 1. Reprezentowania ich interesów wobec organów władzy i administracji publicznej, samorządowej oraz popularyzowania ich problemów wśród społeczeństwa, 2. Organizowania życia kulturalnego emerytów, rencistów i inwalidów, 3. Poprawiania warunków socjalno-bytowych przez współdziałanie z organami władzy i administracji.
6.	Porozumienie na Rzecz Gminy Żelów Ul. Mickiewicza 4, 97-425 Żelów	Organizacja zajmuje się: • wspieraniem mieszkańców, • rozwijaniem i propagowaniem inicjatyw sprzyjających integracji społeczności Gminy Żelowskiej, • inicjatywami lokalnymi na terenie Gminy Żelów,
7.	PROCONSENSUS Bujny Szlacheckie 21, 97-425 Żelów	Organizacja zajmuje się: • wspieraniem społeczności lub usług lokalnych
8.	Red Fighters Shoot Boxing Club	Klub oferuje zajęcia związane z następującymi dyscyplinami:

	Ul. Żeromskiego 21C, 97-425 Żelów	• Kick-boxing – Kick-boxing jest sztuką walki łączącą bokserskie ciosy z kopnięciami. • MMA – MMA, czyli mieszane sztuki walki, to dyscyplina sportowa, w której zawodnicy walczą za pomocą technik z różnych sportów walki i gdzie wszystkie chwytły są dozwolone. Red Fighters Shoot Boxing Club jest miejscem, gdzie zainteresowani dyscyplinami kick-boxing i MMA mogą doskonalić swoje umiejętności, osiągać sportowe cele i spełniać marzenia.
9.	Stowarzyszenie Bieging Team Żelów Ul. Mickiewicza 4, 97-425 Żelów	Główne cele działalności: Promowanie kultury sportowej na terenie Gminy Żelów, angażując lokalną społeczność i integrując pokolenia wokół idei zdrowego ruchu. Ważnym aspektem działalności jest również wspieranie inicjatyw charytatywnych, które czynią działania stowarzyszenia jeszcze bardziej wartościowymi.
10.	Stowarzyszenie Czechów w Polsce Pl. Dąbrowskiego 17, 97-425 Żelów	Stowarzyszenie zrzesza członków czeskiej mniejszości narodowej oraz ich potomków żyjących w Polsce i podejmuje działania na rzecz kultywowania obyczajów, tradycji, języka i kultury przodków.
11.	Stowarzyszenie Dobroczynne „RAZEM”	Główne cele działalności:

	Ul. Żeromskiego 28, 97-425 Żelów	1.Pomoc darczyńcom w realizacji ich celów dobroczynnych. 2.Wspieranie inicjatyw w zakresie: dobroczynności, ochrony zdrowia i pomocy społecznej, oświaty i wychowania, kultury, kultury fizycznej i sportu, rehabilitacji zawodowej i społecznej inwalidów, a także ochrony środowiska. 3.Rozwijanie i propagowanie inicjatyw, postaw i działań sprzyjających rozwojowi społecznemu i gospodarczemu 4.Przyczynianie się do zrównoważonego rozwoju, wspieranie organizacyjne, rzeczowe i finansowe osób fizycznych, prawnych i jednostek organizacyjnych, które podejmują powyższe działania.
12.	Stowarzyszenie Edukacyjne w Żelowie Ul. Żeromskiego 53, 97-425 Żelów	Główne cele działania: • Promocja i wspieranie edukacji w Gminie Żelów, ze szczególnym uwzględnieniem Szkoły Podstawowej Nr 4 w Żelowie, • Wspieranie i propagowanie działalności naukowej, • Wspieranie rozwoju lokalnego ze szczególnym uwzględnieniem przeciwdziałaniu bezrobociu.
13.	Stowarzyszenie Kultury Fizycznej “Metanol”	Główne cele działalności:

	Ul. Poznańska 80, 97-425 Żelów	1. Programowanie i organizowanie życia sportowego członków stowarzyszenia oraz działanie na rzecz społeczeństwa lokalnego w oparciu o możliwości techniczne stowarzyszenia oraz pomoc organizacyjną i materialną członków stowarzyszenia, a także sponsorów. 2. Zrzeszanie wszystkich chętnych do aktywnego, czynnego uprawiania sportu amatorskiego. 3. Popularyzacja zdrowego i aktywnego trybu spędzania czasu wolnego w środowisku lokalnym. 4. Popularyzacja walorów turystyczno-sportowych Gminy Żelów.
14.	Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych Ul. Kościuszki 41, 97-425 Żelów	Główne cele działalności: Zrzeszanie osób niepełnosprawnych i ich rodzin dla poprawy ich warunków życiowych i zwiększenia ich uczestnictwa w życiu społecznym oraz wszystkich innych osób, które wspierają takie działania.
15.	Stowarzyszenie Rodziców na Rzecz Pomocy Szkole „Nasza Szkoła” Ul. Kilińskiego 40, 97-425 Żelów	Główne cele działalności: 1. Wspieranie Rady Rodziców w realizacji programu wychowawczego i profilaktycznego Szkoły, w tym nastawionego na przygotowanie uczniów do bycia aktywnymi i odpowiedzialnymi obywatelami demokratycznej Polski.

		2. Zapewnienie Radzie Rodziców podmiotowości i samodzielności ekonomicznej i ułatwienie pozyskiwania dodatkowych środków z Funduszy Europejskich. 3. Wspieranie demokracji i budowanie społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym.
16.	Stowarzyszenie Pojazdów Zabytkowych Stare Tłoki Ul. Cegielniana 54, 97-425 Żelów	Zrzesza miłośników starej motoryzacji z całego kraju.
17.	Miejsko Gminny Ludowy Klub Sportowy w Żelowie Pl. Dąbrowskiego 10, 97-425 Żelów	Celem Klubu jest krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych na terenie działania klubu oraz wychowywanie poprzez kulturę fizyczną i sport.
18.	Miejsko Gminny Szkolny Związek Sportowy w Żelowie Ul. Żeromskiego 51, 97-425 Żelów	Główne cele działalności: 1. Rozwijanie kultury zdrowotnej i higienicznego trybu życia wśród młodzieży szkolnej. 2. Organizowanie i upowszechnianie działalności sportowej wśród uczniów. 3. Rozwijanie sieci szkolnych i międzyszkolnych klubów sportowych regulaminowych i z osobowością prawną. 4. Szkolenie młodzieżowych organizatorów sportu

		i młodzieżowych sędziów sportowych. 5. Szkolenie i doskonalenie działaczy dla potrzeb sportu szkolnego. 6. Organizowanie imprez i zawodów sportowych. 7. Organizowanie obozów szkoleniowych dla młodzieży szkolnej w różnych formach. 8. Współdziałanie z innymi stowarzyszeniami w dziedzinie kultury zdrowotnej i fizycznej młodzieży szkolnej.
19.	Uczniowski Klub Sportowy "Czwórka" Ul. Żeromskiego 51, 97-425 Żelów	Główne cele działalności: 1. Planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów w oparciu o możliwości obiektowe i sprzętowe szkoły oraz o pomoc organizacyjną i materialną rodziców i sympatyków klubu. 2. Angażowanie wszystkich uczniów do różnorodnych form aktywności ruchowej, gier i zabaw dostosowanych do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań sportowych. 3. Uczestniczenie w imprezach sportowych organizowanych na obszarze działania samorządu terytorialnego i poza nim. 4. Organizowanie zajęć sportowych dla uczniów szkoły w celu
20.	Uczniowski Klub Sportowy "Dwójka" Il. Kościuszki 40/42, 97-425 Żelów	
21.	Uczniowski Klub Sportowy "Zibi" Kociszew Kociszew 32, 97-425 Żelów	
22.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy "KUSY" Łobudzice 54, 97-425 Żelów	

		wszechstronnego rozwoju ich sprawności fizycznej i umysłowej. 5. Organizowanie działalności sportowej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnych. 6. Organizowanie uczniom wszystkich klas różnorodnych form współzawodnictwa sportowego. 7. Kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań sportowych klubu.
23.	Zelowski Klub Sportowy "Włókniarz" Ul. Piotrkowska 55/57, 97-425 Żelów	Główne cele działalności: 1. Organizowanie, rozwijanie, propagowanie oraz upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, w szczególności piłki nożnej. 2. Organizowanie wypoczynku dzieci i młodzieży. 3. Organizowanie i prowadzenie szkolenia zawodników w różnych kategoriach wiekowych. 4. Popularyzacja i propagowanie piłki nożnej we wszystkich dostępnych formach. 5. Zapewnienie warunków do uprawiania sportu w oparciu o dostępną bazę sportową.

24.	Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Sołectwa Zalesie Zalesie 27, 97-425 Żelów	Główne cele działalności: • Aktywizacja i integracja mieszkańców wsi wokół rozwiązywania codziennych problemów, dbałość o kulturę, tradycję i dziedzictwo kulturowe. • Prowadzenie działalności na rzecz odnowy i rozwoju wsi.
-----	---	---

W Gminie Żelów, zgodnie z rejestrem ARiMR zarejestrowanych jest 15 Kół Gospodyń Wiejskich, których głównymi celami działalności jest wzbogacanie i ulepszanie umiejętności kulinarnych, upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, wspomaganie rozwoju wspólnot społeczności lokalnych, działalność integrująca wszystkich mieszkańców wsi.

LP.	NAZWA KOŁA GOSPODYŃ WIEJSKICH	MIEJSCOWOŚĆ
1.	KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH W BUJNACH SZLACHECKICH	Bujny Szlacheckie
2.	KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH W KARCZMACH	Karczmy
3.	KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH W ŁOBUDZICACH	Łobudzice
4.	KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH W KURÓWKU	Kurówek
5.	KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH KRZEŚLOWICZANIE	Krześłów
6.	KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH STOKROTKI W SROMUTCE	Sromutka
7.	KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH W GRABOSTOWIE	Grabostów
8.	KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH NAD RZEKĄ CZAJKĄ	Zagłówki
9.	KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH BABKI NA FLEKU	Pożdżenice

10.	KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH ZIARENKO W KUROWIE	Kurów
11.	KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH JARZĘBINA W ŁĘKACH	Łęki
12.	KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH KOCISZEWIANKI W KOCISZEWIE	Kociszew
13.	KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH W CHAJCZYNACH	Chajczyny
14.	KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH ZAPAŁECZKI W KOLONII POŹDŻENICE	Kolonia Pożdżenice
15.	KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH KOGEL-MOGEL W WYGIEŁZOWIE	Wygiełzów

Źródło: arimr.gov.pl

W działaniach na rzecz zaspokajania potrzeb społecznych niezwykle istotnymi partnerami samorządu są organizacje pozarządowe, które na terenie Gminy Żelów stanowią ogromny społeczny potencjał. W celu ułatwienia współpracy i dialogu organizacji pozarządowych z samorządem oraz wprowadzenia czytelnych i jednolitych dla wszystkich podmiotów kryteriów i warunków współdziałania na terenie Gminy Żelów tworzony jest corocznie Program współpracy pomiędzy Gminą Żelów a organizacjami pozarządowymi.

13. BUDŻET GMINY

Podstawowym aktem prawnym regulującym proces budżetowania w gminie jest ustawa o finansach publicznych. Budżet gminy, proces jego opracowywania, uchwalania i wykorzystywania jest elementem zarządzania w samorządzie terytorialnym. Gmina prowadzi w ramach swojej działalności gospodarkę finansową, a jej istota polega na gromadzeniu, podziale i wykorzystaniu zasobów pieniężnych przeznaczonych na osiągnięcie celów danej jednostki. Czynności te wiążą się z planowaniem finansowym, czyli takim kojarzeniem wszystkich działań, w tym zasobów, aby uzyskać jak największe efekty. Planowanie to ogół czynności związanych z podejmowaniem decyzji dotyczących gromadzenia i podziału zasobów pieniężnych. W przypadku gminy odbywa się to najczęściej poprzez planowanie roczne, czyli opracowywanie rocznego budżetu gminy. Organizacja, formy i zasady planowania finansowego mają ścisły związek z prowadzoną przez gminę polityką budżetową i mieszczą się w przyjętej uchwałą gminy procedurze budżetowej.

BUDŻET GMINY ZELÓW	2023	2024
Dochody ogółem	90 379 437,45 zł	104 440 114,89 zł
Dochody ogółem na 1 mieszkańca	6280,71 zł	7299,93 zł
Wydatki ogółem	97 680 837,64	104 288 472,08 zł
Wydatki ogółem na 1 mieszkańca	6788,11 zł	7289,33 zł

*Źródło: GUS, Bank danych lokalnych 2023-2024

Największa ilość środków finansowych dedykowana była na obsługę wydatków działów:

1. Oświata i wychowanie
2. Rodzina
3. Gospodarka komunalna i ochrona środowiska

WYDATKI GMINY ZELÓW OGÓŁEM WG DZIAŁÓW	2023	2024
rolnictwo i łowiectwo	6 273 401,45 zł	3 050 744,55 zł
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	48 960,00 zł	0,00 zł
transport i łączność	9 797 874,71 zł	13 787 393,96 zł
gospodarka mieszkaniowa	387 377,61 zł	110 516,49 zł
działalność usługowa	122 024,92 zł	33 238,40 zł
administracja publiczna	7 688 672,14 zł	8 582 845,74 zł
urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	105 536,70 zł	306 505,01 zł
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1 457 785,96 zł	756 070,78 zł
obsługa długu publicznego	1 080 953,23 zł	789 572,05 zł
Różne rozliczenia	4 087,83 zł	0,00 zł
oświata i wychowanie	27 962 867,55 zł	34 688 617,35 zł
ochrona zdrowia	163 800, 41 zł	191 344,03 zł
pomoc społeczna	9 306 260,21 zł	12 053 961,51 zł

Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	2 816 738,44 zł	157 908,14 zł
edukacyjna opieka wychowawcza	168 734,17 zł	143 698,70 zł
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	21 255 166,19 zł	14 768 251,26 zł
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 734 002,72 zł	1 971 923,24 zł
Rodzina	6 657 238,70 zł	7 635 432,49 zł
kultura fizyczna	649 354,70 zł	5 260 448,38 zł

*Źródło: GUS, Bank danych lokalnych 2023-2024

Istotną część wydatków Gminy stanowi zabezpieczenie prawidłowego funkcjonowania rodzin są to wydatki na świadczenia wychowawcze, świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego, Kartę Dużej Rodziny. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych Gminy należy także współfinansowanie pobytu dzieci w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka i placówce opiekuńczo – wychowawczej. Są to środki przeznaczone na pokrycie kosztów utrzymania przebywających w rodzinach zastępczych, w ośrodku interwencyjno- socjalizacyjnym oraz w domu dziecka

W ramach wydatków budżetowych Gmina Żelów finansuje działania skierowane na eliminację lub ograniczanie skutków niekorzystnych zjawisk społecznych w zakresie zwalczania narkomanii, przeciwdziałania alkoholizmowi i przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wydatki te sfinansowane z wpływów z tytułu opłat za korzystanie z koncesji na sprzedaż wyrobów alkoholowych.

III. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. BADANIA

W Gminie Zelów, w okresie wrzesień - listopad 2025 r. zostało zrealizowane badanie, które miało na celu szczegółową identyfikację oraz ocenę skali występujących problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem wielowymiarowej analizy kluczowych wyzwań społecznych. Badanie koncentrowało się na dogłębnej charakterystyce postaw mieszkańców wobec istotnych problemów dotyczących lokalną społeczność.

Zróżnicowany dobór próby, umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk. W badaniu łącznie udział wzięło 676 osób (159 dorosłych mieszkańców, 497 uczniów szkół podstawowych, a także 20 sprzedawców napojów alkoholowych).

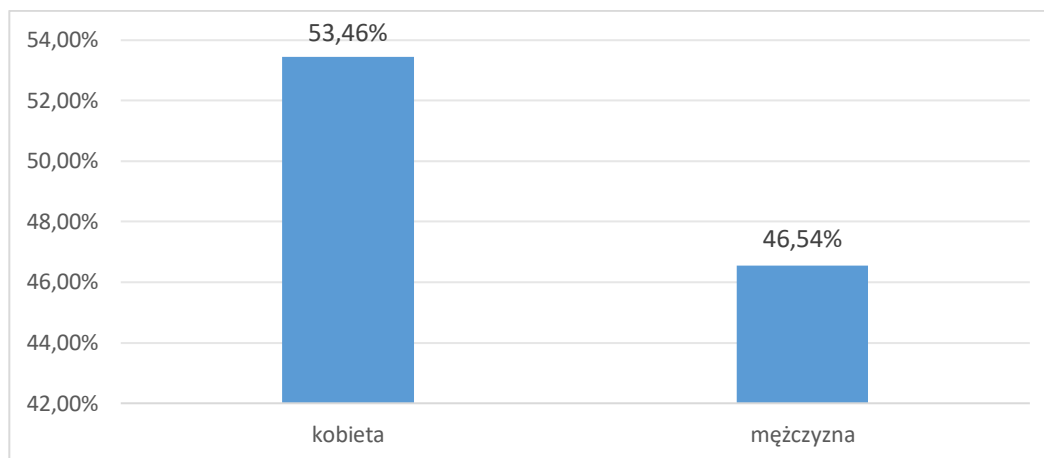
Zastosowana metodologia badawcza umożliwiła zgromadzenie obszernego materiału analitycznego, stanowiącego podstawę do zidentyfikowania problemów społecznych i sformułowania rekomendacji dotyczących działań interwencyjnych. Szczegółowy materiał dotyczący powyższych problemów zawarty jest w opracowanej Diagnozie Problemów Społecznych.

2. PROBLEMY SPOŁECZNE W PERSPEKTYWIE MIESZKAŃCÓW GMINY ZELÓW

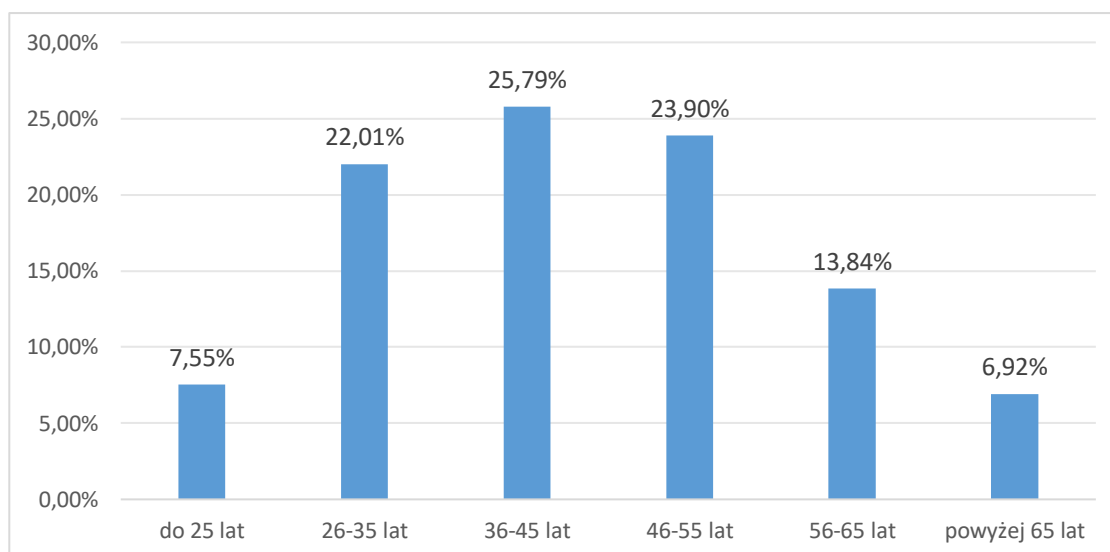
Charakterystyka respondentów

W badaniu wzięło udział nieco więcej kobiet niż mężczyzn. Kobiety stanowiły 53,46%, natomiast mężczyźni 46,54% ogółu respondentów. Oznacza to, że rozkład płci wśród uczestników badania jest stosunkowo zrównoważony, choć z lekką przewagą kobiet.

Płeć:

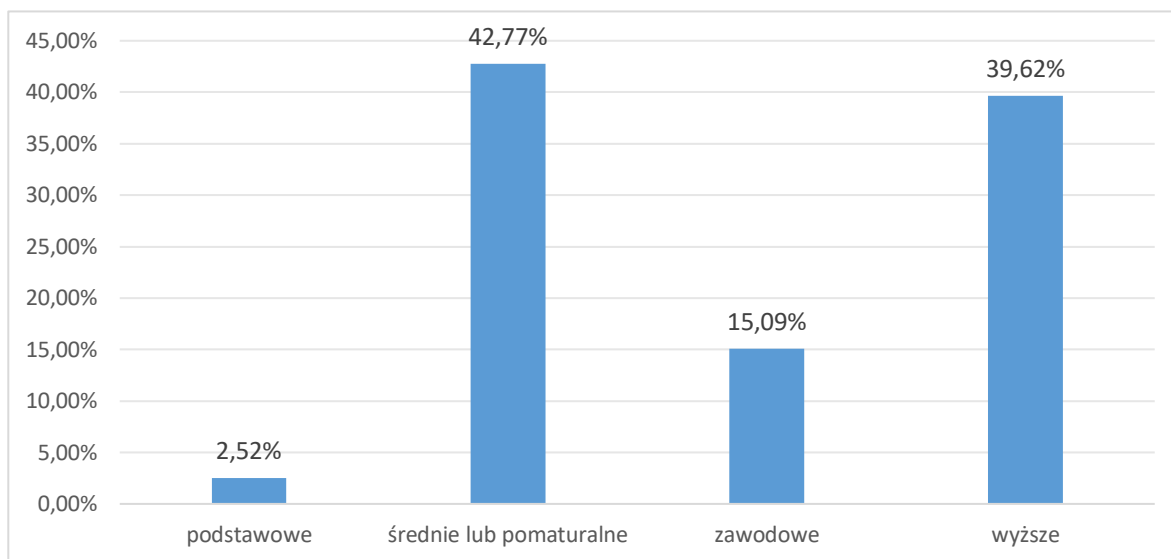

Wiek:

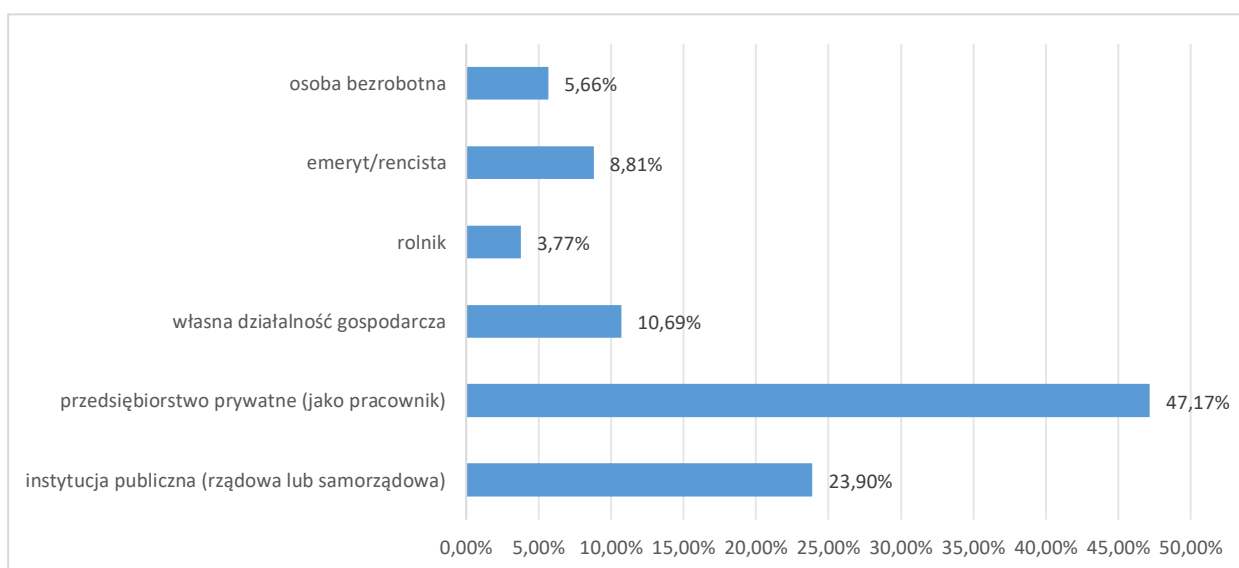
Najliczniej reprezentowaną grupą wiekową są osoby w wieku 36–45 lat (25,79%) oraz 46–55 lat (23,90%). Wysoki udział mają również mieszkańcy w wieku 26–35 lat (22,01%), co świadczy o znaczącym udziale osób aktywnych zawodowo i rodzin z dziećmi. Osoby młode (do 25 lat) stanowią 7,55%, natomiast seniorzy powyżej 65. roku życia - 6,92%.

Wykształcenie:

Największą grupę stanowią osoby z wykształceniem średnim lub pomaturalnym (42,77%) oraz wyższym (39,62%). Osoby z wykształceniem zawodowym to 15,09%, a z wykształceniem podstawowym jedynie 2,52%.

Miejsce zatrudnienia:

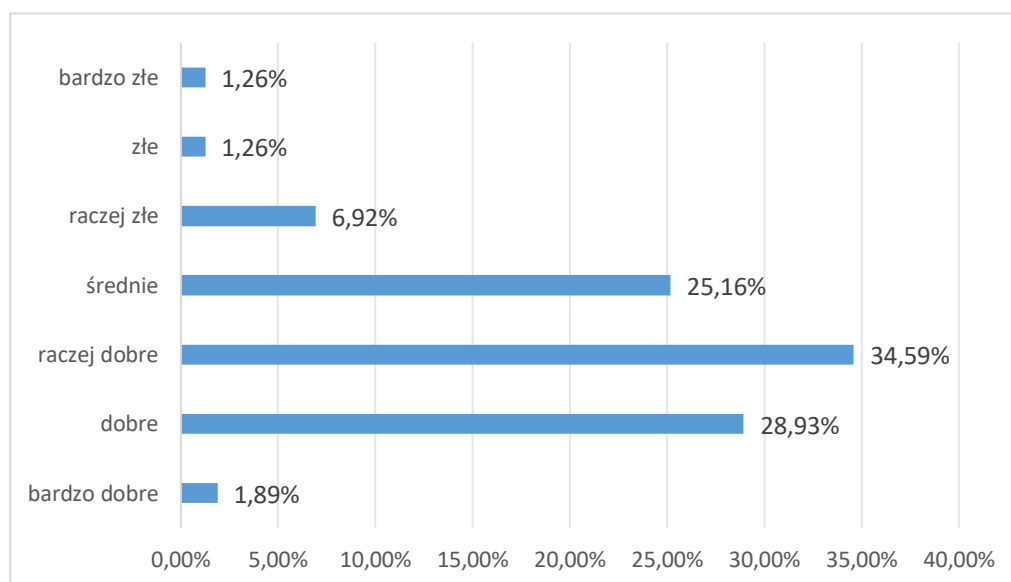

Największa część respondentów pracuje w przedsiębiorstwach prywatnych (47,17%), co wskazuje na silną obecność sektora prywatnego w strukturze lokalnego rynku pracy. Kolejną liczną grupę stanowią osoby zatrudnione w instytucjach publicznych (23,90%). Własną działalność gospodarczą prowadzi 10,69% respondentów, natomiast rolnicy to 3,77%. Osoby emerytowane lub renciści stanowią 8,81%, a bezrobotni - 5,66%.

Problemy społeczne z perspektywy dorosłych mieszkańców

Ocena warunków życia i dostępu do usług

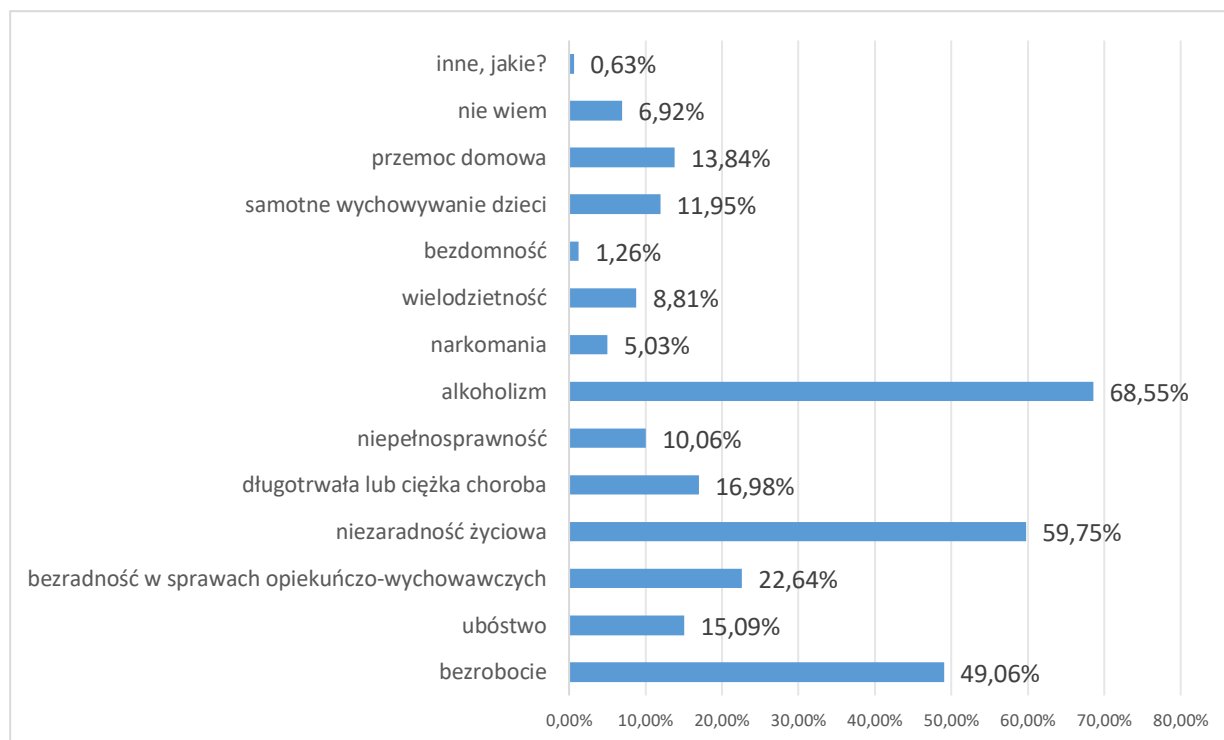
Większość mieszkańców pozytywnie ocenia warunki życia w gminie: odpowiedzi „dobre” i „raczej dobre” stanowią łącznie 63,52%, przy 25,16% ocen średnich oraz niskim odsetku ocen negatywnych (6,92% „raczej złe”, po 1,26% „złe” i „bardzo złe”).

Poziom bezpieczeństwa jest oceniany korzystnie: 61,64% uznaje go za dobry, 10,06% za bardzo dobry, a oceny negatywne stanowią łącznie 17,61%, przy 10,69% odpowiedzi bez rozstrzygnięcia. Na tle wszystkich obszarów najlepiej wypada infrastruktura cyfrowa i informacyjna: z dostępu do Internetu zadowolonych jest 71,07% mieszkańców, a z dostępu do informacji o wydarzeniach lokalnych 70,44%. Umiarkowanie pozytywnie oceniono sferę kultury: ofertę kulturalną dobrze ocenia 63,52% badanych, a organizację imprez cyklicznych 57,23%. Słabsze oceny dotyczą usług publicznych i infrastruktury. Organizację czasu wolnego pozytywnie ocenia 25,79% ankietowanych przy 32,08% ocen negatywnych. Dostęp do opieki zdrowotnej jest oceniany krytycznie: 49,06% deklaruje niezadowolenie, a 23,27% zadowolenie.

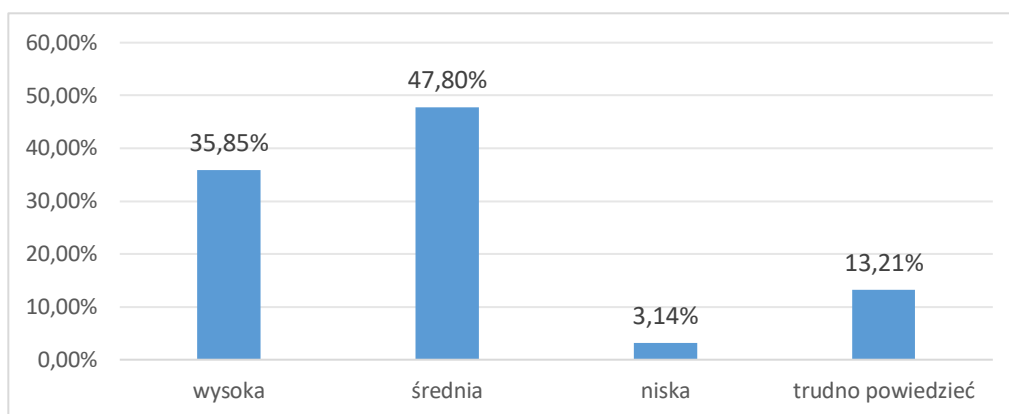
Dostępność transportu publicznego negatywnie ocenia 45,91% badanych, pozytywnie 31,45%, a 22,64% nie ma zdania. Dostępność miejsc spędzania wolnego czasu jest oceniana negatywnie przez 59,12% mieszkańców, pozytywnie przez 28,93%, przy 11,95% odpowiedzi nierozstrzygniętych.

Uwarunkowania problemów społecznych i ubóstwa

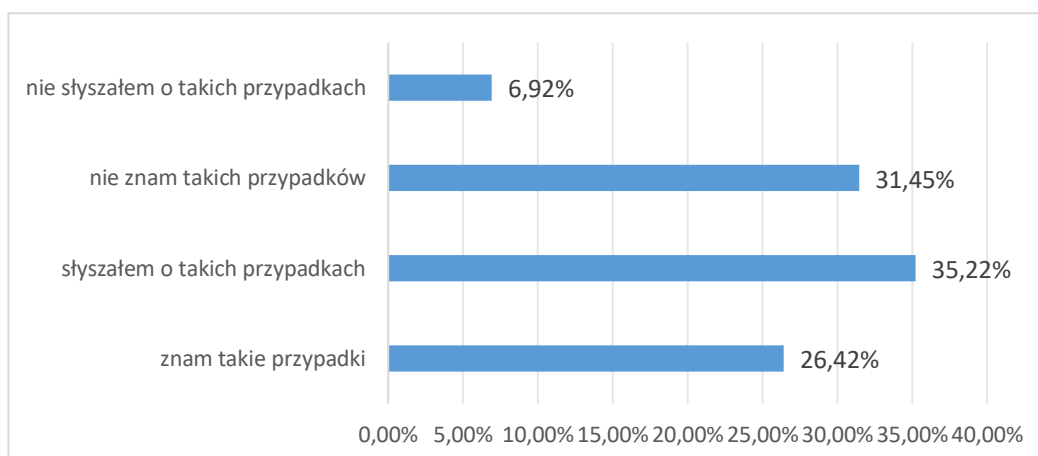
Za kluczowe przyczyny trudnych warunków życia uznaje się alkoholizm w 68,55% wskazań oraz niezaradność życiową w 59,75%, a następnie bezrobocie w 49,06% i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w 22,64%. Ubóstwo jest zjawiskiem rozpoznawalnym: 44,65% słyszało o rodzinach ubogich, 29,56% zna nieliczne takie rodziny, a 20,13% deklaruje znajomość wielu takich przypadków. Wśród głównych przyczyn popadania w ubóstwo dominuje problem uzależnień z odsetkiem 72,96%, następnie brak stałych dochodów z 56,60% oraz rozpad rodziny z 44,03%. Wskazywane są również czynniki społeczno-zdrowotne, w tym niedostosowanie społeczne z 35,85% i choroby z 23,90%.

Uzależnienia

Większość badanych uważa, że uzależnienia stanowią poważny problem społeczny w Gminie Zelów. Skala zjawiska uzależnień jest oceniana jako istotna. Wyniki badań dowodzą, że ponad 80% respondentów dostrzega obecność problemu uzależnień w swoim otoczeniu. Skala wskazań sugeruje, że choć problem nie jest ekstremalny, jest on trwale obecny i społecznie zauważalny, szczególnie w kontekście wpływu na sytuację rodzin i bezdomność.

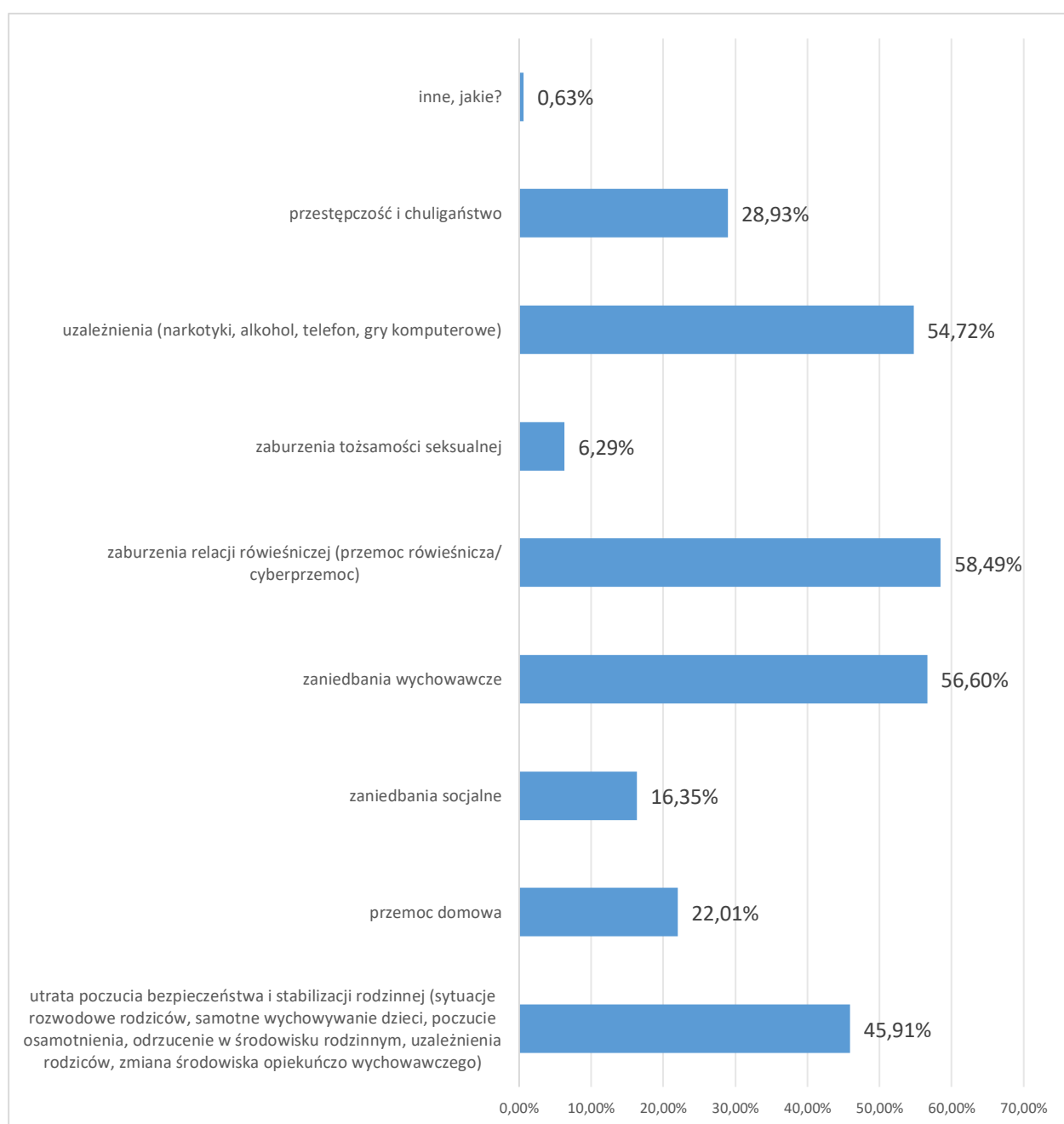
Przemoc w środowisku domowym

Zjawisko przemocy domowej w Gminie Zelów jest wyraźnie rozpoznawalne w świadomości społecznej mieszkańców. Ponad 60% respondentów przyznało, że zetknęło się z tym problemem w swoim otoczeniu - 26,42% zna takie przypadki osobiście, a 35,22% słyszało o nich od innych osób. Jedynie 31,45% badanych zadeklarowało, że nie zna takich sytuacji, a 6,92% nie słyszało o nich w ogóle. Oznacza to, że przemoc domowa, choć często ukryta i trudna do zauważenia, jest w lokalnej społeczności zjawiskiem obecnym i dostrzeganym przez

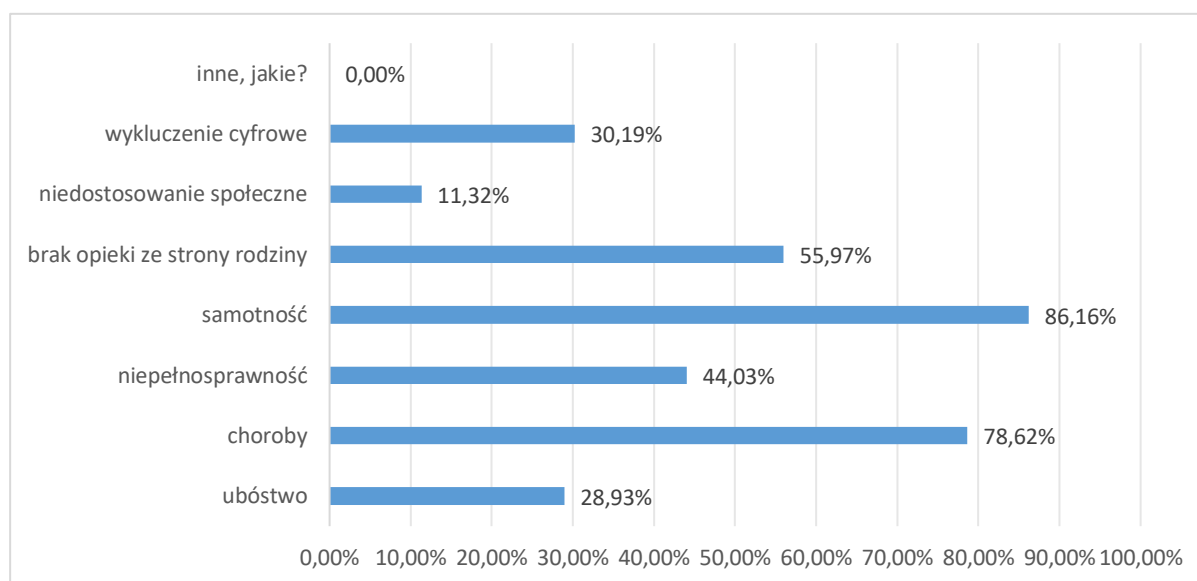
znaczną część mieszkańców. Dane te sugerują, że przemoc w rodzinie stanowi istotny problem społeczny, który może mieć charakter systemowy – pojawiać się w różnych środowiskach i dotyczyć osób w różnym wieku. Przemoc ta często współwystępuje z innymi zjawiskami społecznymi, takimi jak uzależnienia, bezrobocie czy ubóstwo, tworząc tzw. spiralę wykluczenia społecznego. Za główną przyczynę występowania przemocy wskazano uzależnienia (79,87%), nieumiejętność radzenia sobie z problemami wychowawczymi (62,89%), dziedziczenie wzorców postępowania (55,97%).

Sytuacja dzieci i młodzieży

Respondenci dostrzegają szereg problemów społecznych, które dotyczą młode pokolenie. Najczęściej identyfikowane zjawiska dotyczące dzieci i młodzieży to zaburzenia relacji rówieśniczych w 58,49%, w tym formy agresji rówieśniczej i cyberprzemocy, zaniedbania wychowawcze w 56,60% oraz uzależnienia w 54,72%, obejmujące zarówno substancje psychoaktywne, jak i nowe technologie. Wysoki odsetek 45,91% wskazuje na utratę poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji rodzinnej, 28,93% na przestępczość i chuligaństwo, a 22,01% na oddziaływanie przemocy w środowisku domowym na sytuację dzieci.

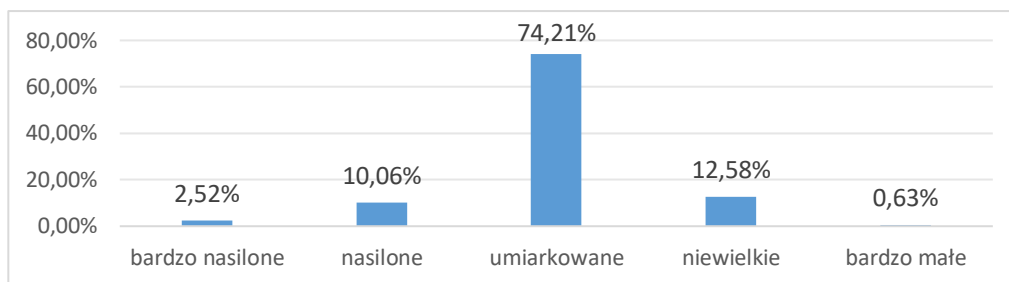
Osoby starsze

Osoby starsze, według deklaracji respondentów osoby starsze najczęściej zmagają się z samotnością w 86,16% oraz chorobami w 78,62%. Znaczący odsetek wskazuje brak opieki ze strony rodziny w 55,97% i niepełnosprawność w 44,03%. Wśród rekomendowanych kierunków działań najczęściej wymieniane jest rozwijanie usług opiekuńczych w 67,30% oraz promowanie i zapewnianie miejsc w dziennych domach pomocy i klubach seniora w 53,46%. Podkreślana jest także potrzeba aktywizacji edukacyjnej i społecznej, którą wskazało 33,33% badanych, oraz włączania wolontariatu opiekuńczego w 43,40%.

Wykluczenie społeczne

Zdecydowana większość mieszkańców Gminy Żelów postrzega zjawisko wykluczenia społecznego jako umiarkowane.

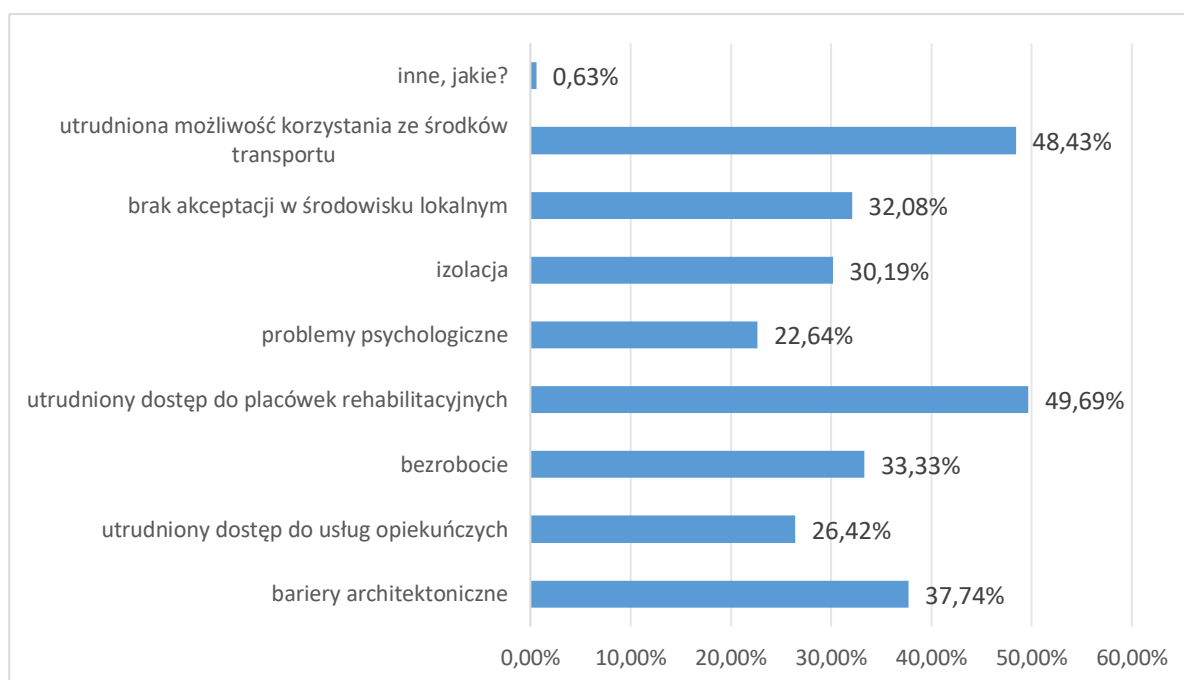
Takiej odpowiedzi udzieliło aż 74,21% respondentów. Oznacza to, że mieszkańcy są świadomi istnienia problemu marginalizacji i nierówności społecznych, ale nie uznają go za bardzo poważny lub powszechny. 12,58% ankietowanych oceniło skalę problemu jako niewielką, natomiast 10,06% – jako nasiloną, a 2,52% – bardzo nasilone. Zaledwie 0,63% uznało, że problem jest bardzo mały. Z danych wynika, że mieszkańcy Gminy Żelów dostrzegają wykluczenie społeczne przede wszystkim wśród grup borykających się z poważnymi problemami społecznymi. Najczęściej wskazywano:

- rodziny i osoby dotknięte problemami uzależnień (61,64%),
- osoby starsze i samotne (40,88%),
- osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny (35,85%),
- rodziny o niskim statusie materialnym (35,22%),
- osoby bezdomne (30,19%).

Osoby z niepełnosprawnościami

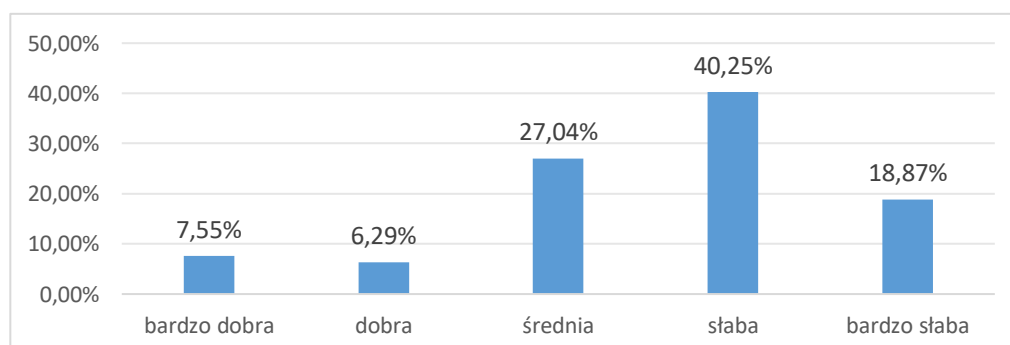
Respondenci wskazali, że osoby z niepełnosprawnościami w gminie najczęściej zmagają się z trudnościami o charakterze infrastrukturalnym i komunikacyjnym. Najczęściej wymieniane problemy to:

- utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (49,69%),
- utrudniona możliwość korzystania ze środków transportu (48,43%),
- bariery architektoniczne (37,74%).

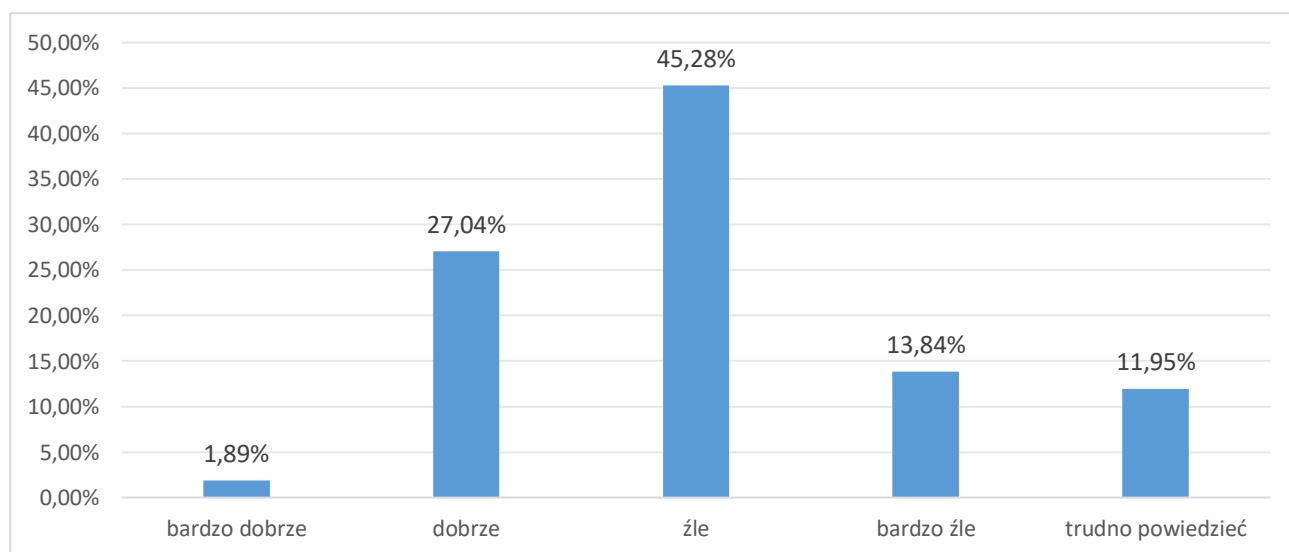
Te trzy kategorie pokazują, że ograniczona mobilność i niedostosowanie przestrzeni publicznej stanowią największe wyzwanie dla tej grupy społecznej. Mieszkańcy dostrzegają również inne istotne trudności: bezrobocie (33,33%), brak akceptacji w środowisku lokalnym (32,08%) oraz izolację społeczną (30,19%), co wskazuje, że osoby z niepełnosprawnościami często napotykać na bariery zarówno fizyczne, jak i społeczne. Warto zwrócić uwagę, że co czwarty respondent (26,42%) wspomniał o utrudnionym dostępie do usług opiekuńczych, a 22,64% – o problemach psychologicznych. W dodatkowych odpowiedziach pojawił się komentarz o zbyt długich kolejkach do rehabilitacji, co potwierdza, że nawet tam, gdzie usługi są formalnie dostępne, istnieją bariery praktyczne w ich realizacji. W odpowiedzi „inne, jakie?” (0,63%) napisano: „Zbyt długie kolejki na rehabilitację”. Ocena oferty pomocy jest niejednoznaczna: 5,03% uznaje ją za wystarczającą, 11,32% za raczej wystarczającą, natomiast łącznie 32,08% ocenia ją negatywnie; 51,57% nie ma zdania.

Mieszkalnictwo, infrastruktura rekreacyjna i transport

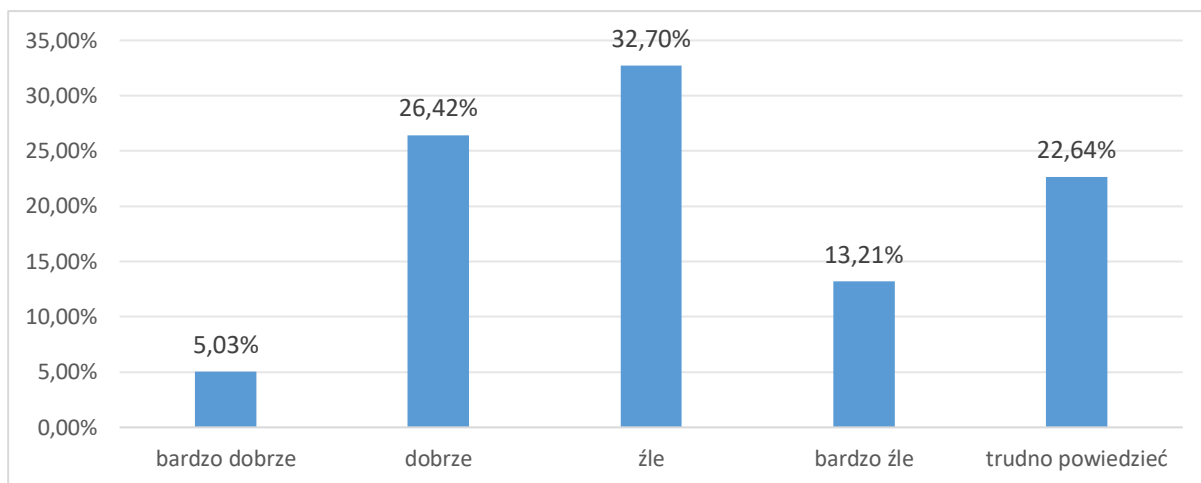
Zdecydowana większość mieszkańców Gminy Żelów negatywnie ocenia dostępność mieszkań - zarówno na wynajem, jak i na sprzedaż. Ponad połowa respondentów (59,12%) określiła ją jako słabą (40,25%) lub bardzo słabą (18,87%). Odpowiedzi pozytywne pojawiały się znacznie rzadziej: 7,55% badanych uznało dostępność za bardzo dobrą, a 6,29% za dobrą. Z kolei 27,04% oceniło ją jako średnią, co sugeruje, że część mieszkańców dostrzega umiarkowaną dostępność, ale nadal z wyraźnymi ograniczeniami. Jako kluczowe problemy mieszkaniowe wskazuje się małą liczbę mieszkań komunalnych i socjalnych w 64,78%, wysokie ceny zakupu lub najmu w 57,86%, długi czas oczekiwania na przydział mieszkania od gminy w 44,03% oraz zły stan techniczny budynków w 35,85%. Zwrócono również uwagę na brak mieszkań dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami co ujawnia lukę w dostępności i inkluzji przestrzeni mieszkaniowej.

Dostępność miejsc spędzania wolnego czasu oceniana jest negatywnie przez 59,12% mieszkańców, przy 28,93% ocen pozytywnych i 11,95% odpowiedzi bez rozstrzygnięcia.

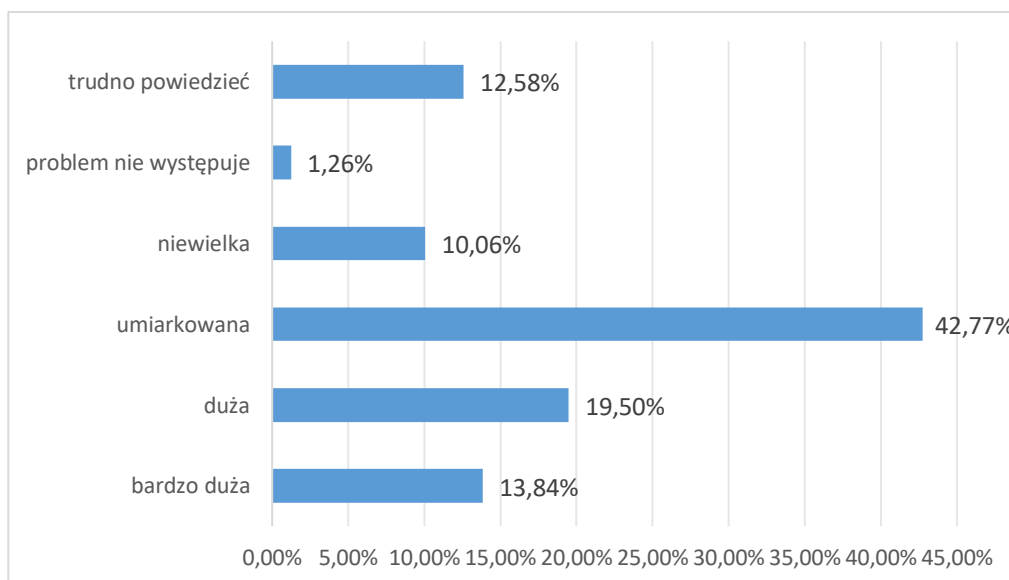
Pozytywnie wypowiedziało się jedynie 28,93% respondentów (odpowiedzi „dobrze” – 27,04% i „bardzo dobrze” – 1,89%). Dodatkowo 11,95% osób nie miało wyrobionej opinii.

W zakresie transportu publicznego 45,91% wystawia oceny negatywne, 31,45% pozytywne, a 22,64% nie wyraża zdania.

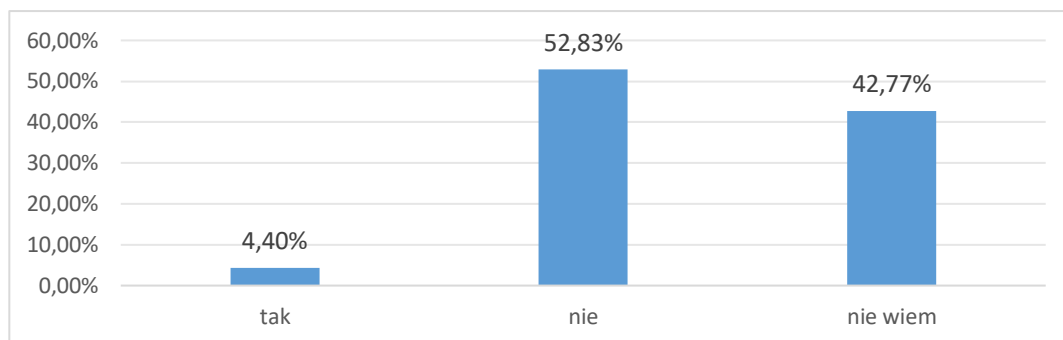

Migracje i sytuacja cudzoziemców

Skala migracji jest najczęściej oceniana jako umiarkowana przez 42,77% badanych; łącznie 33,34% uznaje ją za dużą lub bardzo dużą, 10,06% za niewielką, a 1,26% twierdzi, że problem nie występuje. W odniesieniu do barier doświadczanych przez cudzoziemców najczęściej wskazywana jest bariera językowa w 37,74% oraz niepełna akceptacja społeczna w 35,85%. Wskazywane są także trudności w znalezieniu pracy w 23,27% i problemy mieszkaniowe w 22,01%, przy czym 40,88% respondentów nie ma zdania w tej kwestii.

Bezdomność

Większość mieszkańców uznaje, że problem bezdomności nie jest powszechny, co deklaruje 52,83%, przy 42,77% odpowiedzi „nie wiem” i 4,40% ocen wskazujących na dużą skalę zjawiska. W ocenie przyczyn bezdomności zdecydowanie dominuje wskazanie uzależnień na poziomie 86,16%, dalej brak stałych dochodów w 56,60%, rozpad rodziny w 44,03%, eksmisja w 39,62% oraz powrót z zakładu karnego bez możliwości zamieszkania w 27,67%.

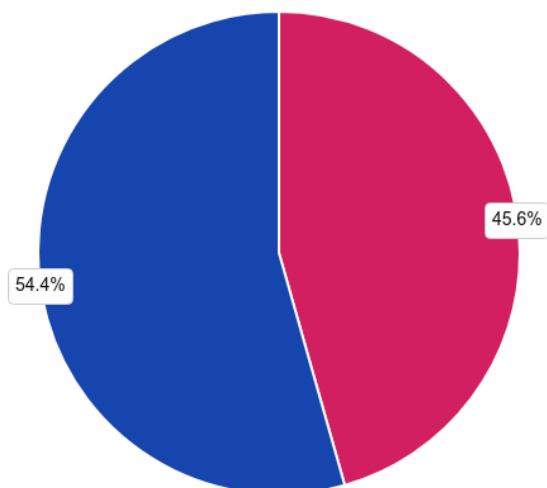
Problemy społeczne z perspektywy uczniów klas 4-6

Charakterystyka respondentów

Płeć:

kobieta: **45,6%** (114)

mężczyzna: **54,4%** (136)

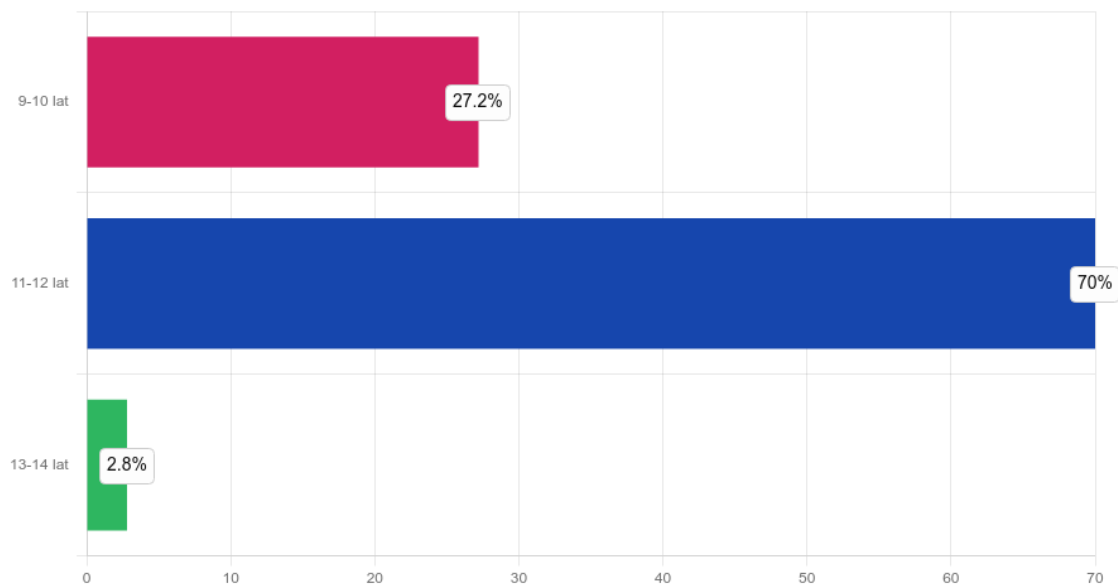
W badaniu uczniów wzięło udział 250 osób. Największą grupę badanych stanowili: chłopcy, tj. 54,4% osób. Mniej liczną grupę tworzyły dziewczynki - tj. 45,6% osób.

Wiek:

9-10 lat: 27,2% (68)

11-12 lat: 70% (175)

13-14 lat: 2,8% (7)

W ankietowaniu brali udział uczniowie w wieku: „11-12 lat” - 70% uczniów, „9-10 lat” - 27,2% uczniów oraz „13-14 lat” - 2,8% uczniów.

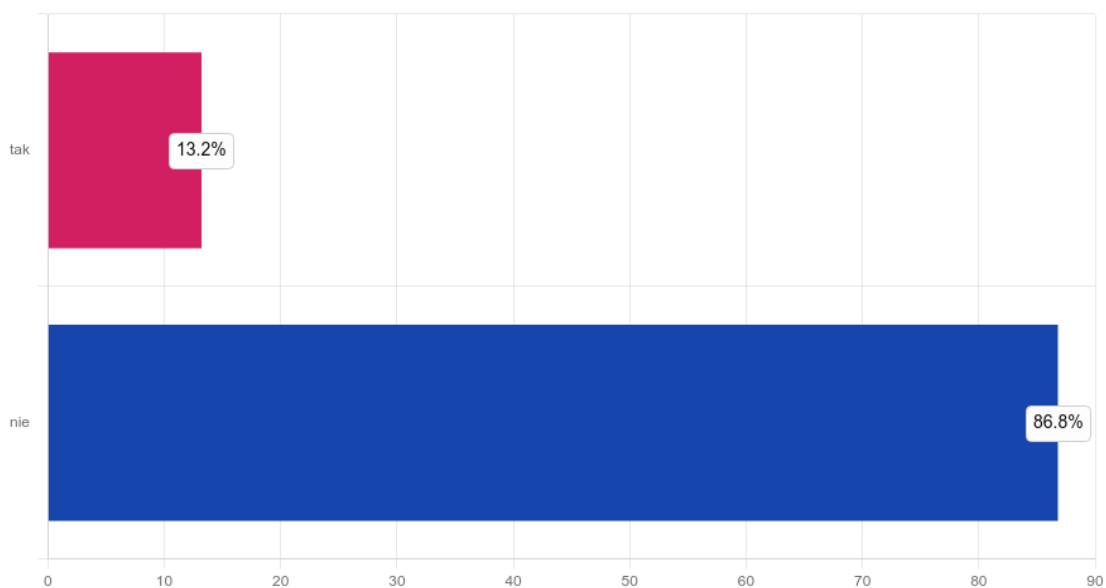
Ocena używania alkoholu

Zdecydowana większość uczniów deklaruje, że nie próbowała napojów alkoholowych; odpowiedź negatywną wskazało 86,8%, a pozytywną 13,2%.

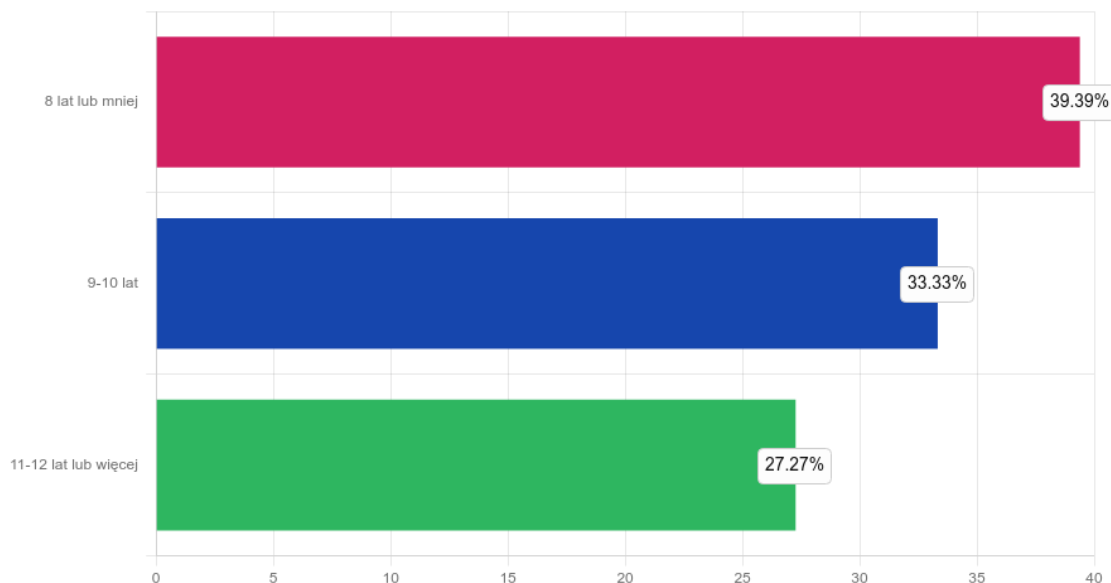
(dotyczy próbowania/spożywania poniżej 18 roku życia)

tak: 13,2% (33)

nie: 86,8% (217)

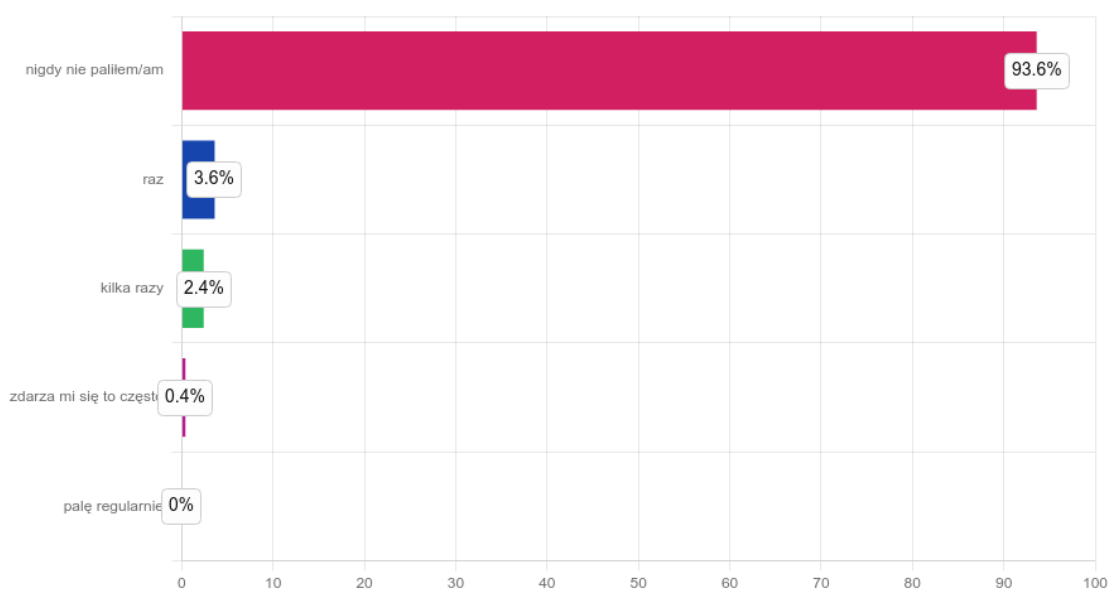
Wśród uczniów, którzy deklarują kontakt z alkoholem, pierwsza próba najczęściej następowała w wieku 8 lat lub mniej (39,39%), rzadziej w wieku 9–10 lat (33,33%) oraz 11–12 lat i więcej (27,27%).

Najczęściej wskazywanym kontekstem pierwszego kontaktu była sytuacja opisana jako „przez pomyłkę” (33,33%), następnie poczęstowanie przez rodziców lub opiekunów (18,18%) oraz udział w uroczystości rodzinnej za zgodą dorosłych (15,15%).

Zachowania nikotynowe i e-papierosy

Uczniowie w przeważającej większości wskazują, że nigdy nie palili papierosów; odpowiedź „nigdy” wybrało 93,6%, a odpowiedzi „raz” i „kilka razy” uzyskały odpowiednio 3,6% i 2,4%.

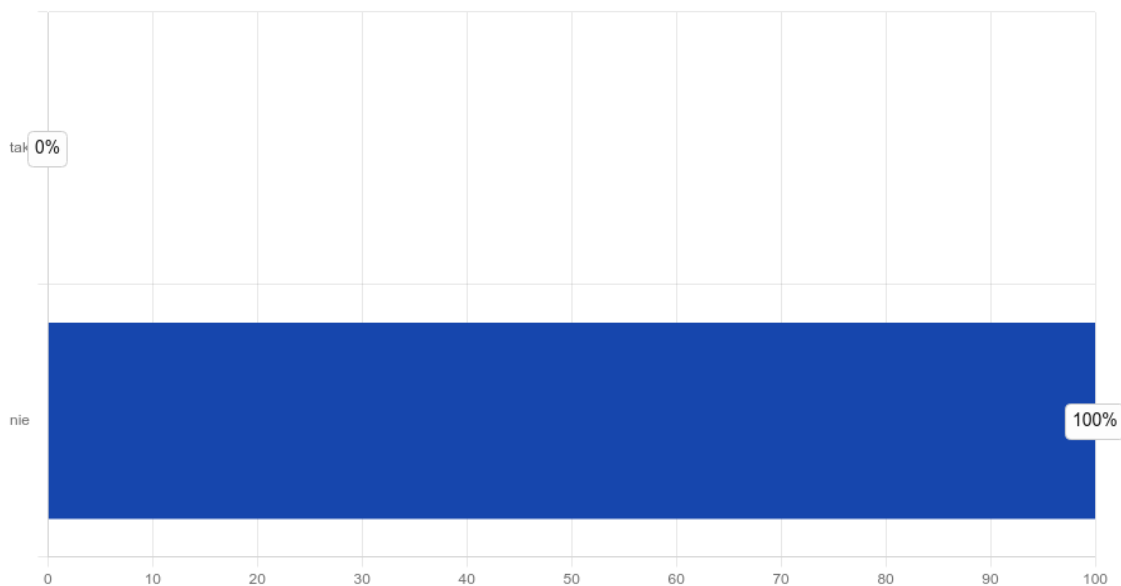
Wśród uczniów, którzy deklarują próby palenia, pierwsza próba najczęściej występowała w wieku 11–12 lat i więcej (50%), rzadziej w wieku 9–10 lat (37,5%) oraz 8 lat lub mniej (12,5%). Wiedzę o istnieniu e-papierosów deklaruje 78,8% uczniów. Pytani o palenie e-papierosów przez rówieśników najczęściej odpowiadają „nie wiem” (48,98%), przy 30,1% odpowiedzi „nie” i 20,92% „tak”. Własne używanie e-papierosów jest zjawiskiem marginalnym; 98,47% deklaruje, że ich nie używa. Ocena bezpieczeństwa e-papierosów jest niejednoznaczna: 41,33% odpowiada „trudno powiedzieć”, 19,39% „raczej tak”, 18,37% „zdecydowanie nie”, 16,84% „raczej nie”, a 4,08% „zdecydowanie tak”. Jednocześnie 66,84% uznaje e-papierosy za uzależniające w takim samym stopniu jak papierosy tradycyjne, 10,71% – za mniej uzależniające, a 21,43% nie ma zdania.

Narkotyki i dopalacze

Na pytanie Czy próbowałeś/aś kiedykolwiek zażywać narkotyki/dopalacze?

tak: 0% (0)

nie: 100% (250)

Wszyscy badani uczniowie deklarują brak prób zażywania narkotyków lub dopalaczy (100%). Za szkodliwe dla zdrowia uważa je łącznie 94,0% uczniów, w tym 85,2% „zdecydowanie tak” i 8,8% „raczej tak”; odpowiedzi negujące szkodliwość lub bez rozstrzygnięcia mają łącznie charakter incydentalny.

Przemoc i bezpieczeństwo w relacjach rówieśniczych

Na pytanie, które z wymienionych poniżej sytuacji Twoim zdaniem mogą wywoływać agresję/przemoc wśród młodzieży?

Można wybrać kilka odpowiedzi.

uzależnienia od alkoholu / narkotyków / dopalaczy: **65,2%** (163)

depresja, stany lękowe i inne choroby psychiczne: **43,6%** (109)

problemy finansowe i różnice w dochodach rodziców: **20%** (50)

problemy rodzinne: **40,8%** (102)

zazdrość / zaborczość: **34,4%** (86)

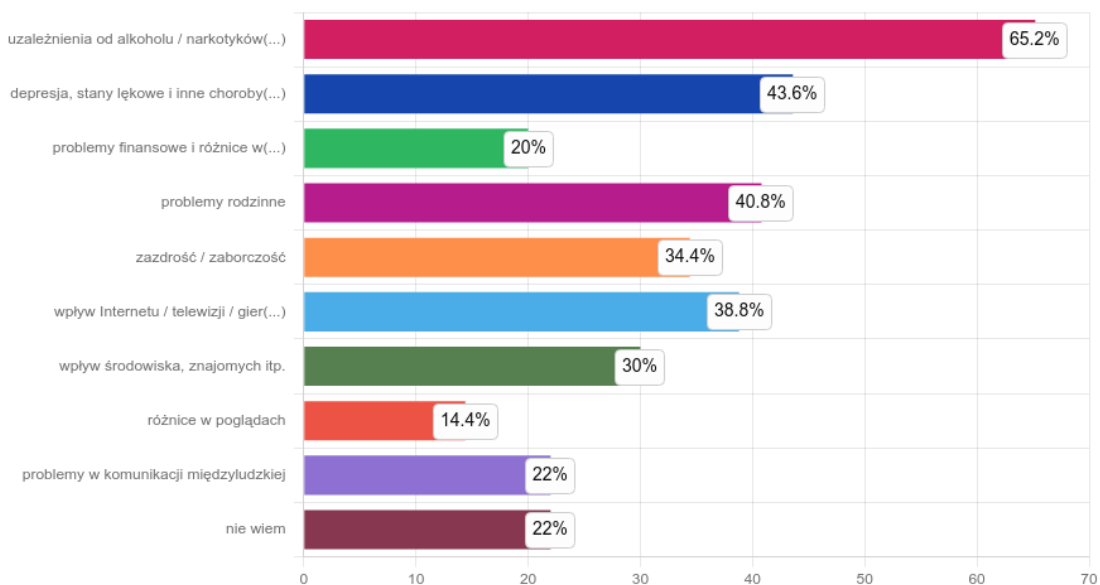
wpływ Internetu / telewizji / gier komputerowych itp.: **38,8%** (97)

wpływ środowiska, znajomych itp.: **30%** (75)

różnice w poglądach: **14,4%** (36)

problemy w komunikacji międzyludzkiej: **22%** (55)

nie wiem: **22%** (55)

Uczniowie jako główne czynniki sprzyjające agresji wśród młodzieży wskazują uzależnienia od alkoholu, narkotyków i dopalaczy (65,2%), a następnie problemy natury psychicznej, w tym depresję i stany lękowe (43,6%), problemy rodzinne (40,8%) oraz wpływ Internetu, telewizji i gier (38,8%). Doświadczanie przemocy deklaruje 41,2% badanych, przy 58,8% odpowiedzi negatywnych. Najczęściej wskazywana jest przemoc ze strony kolegów i koleżanek ze szkoły (37,25%) oraz znajomych lub przyjaciół (32,35%); relatywnie rzadziej wskazywani są członkowie rodziny i osoby obce. Wśród form doświadczanej przemocy dominują zachowania fizyczne, takie jak bicie, popychanie czy szarpanie (59,8%), a następnie zachowania o charakterze werbalnym i poniżającym (46,08%); incydenty związane z zaniedbaniem (11,76%) i naruszaniem integralności cielesnej (5,88%) pojawiają się rzadziej. W większości przypadków osoba stosująca przemoc – w ocenie uczniów – nie była pod wpływem substancji (54,9%) lub nie można tego stwierdzić (43,14%), natomiast alkohol wskazano w 7,84% przypadków. Zastosowanie przemocy wobec innych deklaruje 26,8% uczniów; najczęściej wobec kolegów ze szkoły (38,81%) oraz brata (37,31%). Wśród form stosowanej przemocy dominuje przemoc fizyczna (73,13%), a następnie zachowania o charakterze werbalnym i poniżającym (25,37%). Problem przemocy w szkole jest przez uczniów rozpoznawany niejednoznacznie; 40,8% ocenia, że występuje, 16% że nie występuje, a 43,2% nie ma zdania. W razie potrzeby pomocy uczniowie w pierwszej kolejności deklarują zwrócenie się do rodziców lub opiekunów (75,2%) oraz nauczycieli (51,2%), a w dalszej kolejności do specjalistów, Policji i innych podmiotów.

Korzystanie z Internetu i uzależnienia behawioralne

Pojęcie uzależnień behawioralnych jest rozpoznawane rzadko; świadomość deklaruje 4,4% uczniów. Urządzeń elektronicznych uczniowie używają bardzo często; codziennie korzysta 68,8%, a kilka razy w tygodniu 22,8%. Czas spędzany w Internecie poza nauką najczęściej wynosi 1–3 godziny dziennie (45,35%), przy 29,07% deklaracji 3–6 godzin i 13,37% 6–10 godzin; odsetek wskazań poniżej jednej godziny lub powyżej 10 godzin wynosi po 5,81%. Główne powody korzystania obejmują kontakt ze znajomymi (67,5%), granie w gry online (62,5%), słuchanie muzyki (60%) oraz oglądanie treści wideo (55%); aktywność w mediach społecznościowych wskazuje 47,08%, a motyw nudy 45,83%. Odsetek uczniów zgłaszających brak identyfikacji z przedstawionymi symptomami nadmiernego korzystania z sieci wynosi 47,92%; jednocześnie 25% słyszy zastrzeżenia otoczenia o zbyt długim czasie online, 19,58% deklaruje zaniedbywanie obowiązków, 17,92% nieskuteczne próby ograniczenia czasu, a 14,17% przyznaje się do ukrywania faktycznego czasu korzystania.

Bezpieczeństwo cyfrowe i samokontrola

Brak blokady rodzicielskiej na urządzeniu deklaruje 51,25% uczniów, obecność takich zabezpieczeń 35,42%, a 13,33% nie potrafi tego określić. Zdecydowana większość nie przekazałaby danych osobowych osobie poznanej w Internecie (91,67%), 6,25% nie ma zdania, a 2,08% deklaruje gotowość do przekazania danych. W samoocenie 59,34% uczniów uznaje, że trudno byłoby im funkcjonować bez telefonu komórkowego, 11,2% ocenia się jako zdecydowanie uzależnionych, a 29,46% deklaruje, że mogłoby funkcjonować bez telefonu.

Cyberprzemoc

Uczniowie definiują cyberprzemoc przede wszystkim jako naśmiewanie się z kogoś w Internecie (72%) i publikowanie obraźliwych treści (60%); wskazują także przezwiska (48,8%), naruszanie prywatności (46%) i agresję elektroniczną, w tym zastraszanie i grożenie (45,2%). Doświadczenie cyberprzemocy neguje 67,6% uczniów; najczęściej zgłaszanym doświadczeniem są wyzwiska i wulgaryzmy kierowane w sieci (20%). Deklaracje stosowania cyberprzemocy są rzadkie; 85,2% zaprzecza, a najczęściej przyznawaną formą jest kierowanie wulgaryzmów i wyzwisk (8%).

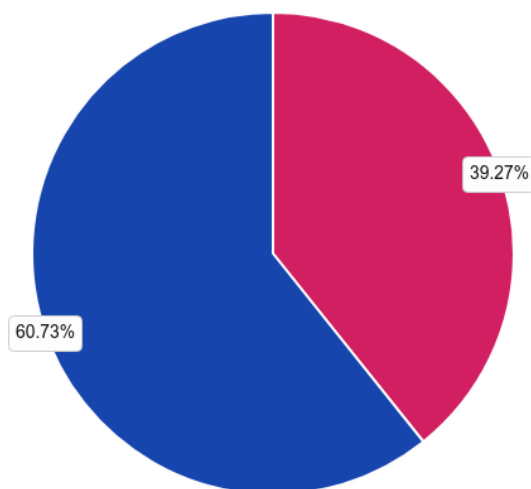
Problemy społeczne z perspektywy uczniów klas 7-8 oraz klas ponadpodstawowych

Charakterystyka respondentów

Płeć:

kobieta: **39,27%** (97)

mężczyzna: **60,73%** (150)

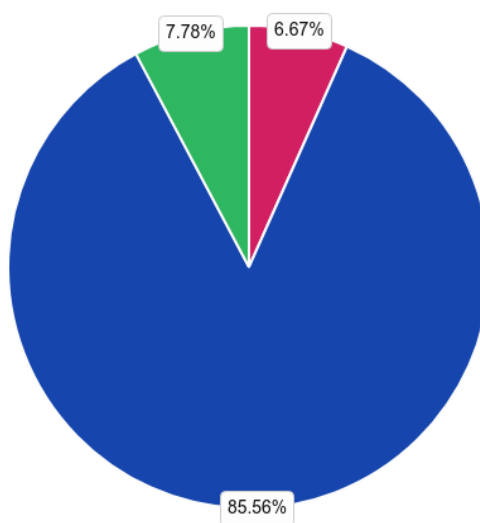
W badaniu uczniów wzięło udział 247 osób. Największą grupę badanych stanowili: chłopcy, tj. 60,73% osób. Mniej liczną grupę tworzyły dziewczynki - tj. 39,27% osób.

Wiek:

11-12 lat : **6,67%** (12)

13-14 lat: **85,56%** (154)

15-16 lat: 7,78% (14)

W ankietowaniu brali udział uczniowie w wieku: „13-14 lat” - 85,56% uczniów, „15-16 lat” - 7,78% uczniów oraz „11-12 lat” - 6,67% uczniów.

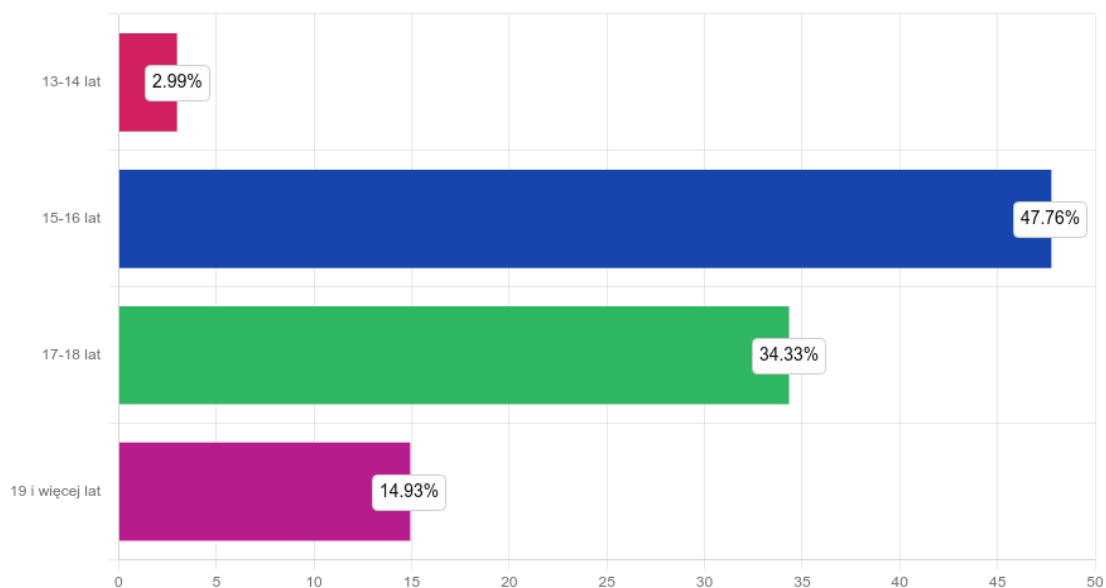
Wiek:

13-14 lat: 2,99% (2)

15-16 lat: 47,76% (32)

17-18 lat: 34,33% (23)

19 i więcej lat: **14,93%** (10)

W ankietowaniu brali udział uczniowie w wieku: „15-16 lat” - 47,76% uczniów, „17-18 lat” - 34,33% uczniów oraz „19 i więcej lat” - 14,93% uczniów. Najmniej reprezentowaną grupą byli uczniowie w wieku 13-14 lat - 2,99%.

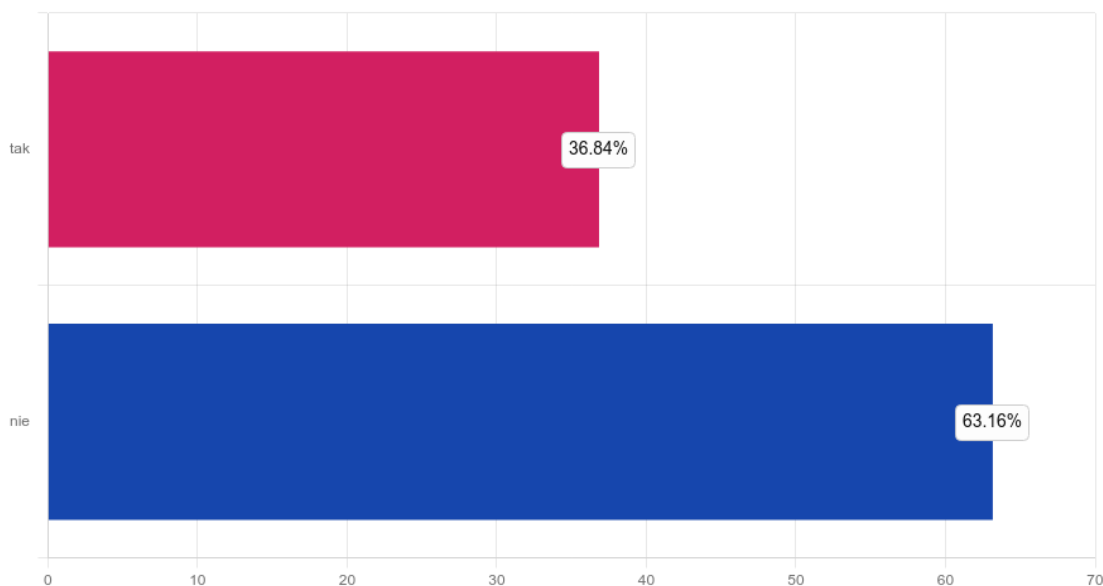
Używanie alkoholu

Na pytanie czy zdarzyło Ci się kiedykolwiek próbować napoje alkoholowe?

(dotyczy próbowania/spożywania poniżej 18 roku życia) tak:

36,84% (91)

nie: **63,16% (156)**

W nawiązaniu do pytania skierowanego do uczniów dotyczącego próbowania napojów alkoholowych wyniki wskazują, że uczniowie najczęściej wybierali odpowiedź „nie” 63,16%, natomiast odpowiedź „tak” została wskazana przez 36,84% badanych uczniów. Warto zauważyć, że eksperymentowanie z alkoholem może być powszechne wśród dzieci i młodzieży, co podkreśla potrzebę skutecznych działań profilaktycznych i edukacyjnych w szkole oraz środowisku społecznym. Odpowiednie wsparcie i edukacja mogą przyczynić się do budowania zdrowych nawyków i świadomego podejścia do konsumpcji alkoholu.

Pierwszy kontakt z alkoholem najczęściej następował w wieku 10 lat i mniej w 29,67% wskazań oraz w wieku 13–14 lat w 25,27%. Do najczęściej opisywanych okoliczności pierwszego spożycia należały uroczystości rodzinne za zgodą dorosłych w 21,98% oraz sytuacja opisana jako „przez pomyłkę” w 19,78%. Wśród uczniów pijących w ostatnim czasie 32,97% deklaroowało spożycie w ciągu miesiąca poprzedzającego badanie, 35,16% w ciągu ostatniego roku, a 31,87% więcej niż rok wcześniej. W ciągu ostatnich 30 dni bardzo silne upicie się,

rozumiane jako zaburzenia koordynacji, mowy i pamięci, potwierdziło 23,33% z grupy mającej kontakt z alkoholem. Częstość picia kształtuje się następująco: jednorazowy epizod wskazało 31,87%, kilka razy w roku 29,67%, rzadziej niż raz w roku 19,78%, a regularność miesięczna lub częstsza łącznie 18,78%. Najczęściej wybierany rodzaj napoju to piwo lub cydr w 61,29% wskazań; wódka została wskazana przez 37,10%. Miejscami najczęstszego spożycia były imprezy rodzinne w 41,94%, dom rodzinny w 37,10% oraz zorganizowane spotkania towarzyskie w 35,48%. Spożywanie w samotności negowało 62,90%, a 24,19% deklarowało, że zdarza się to rzadko.

Zachowania nikotynowe i e-papierosy

Na pytanie ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się próbować palić papierosy?

(dotyczy próbowania/palenia poniżej 18 roku życia)

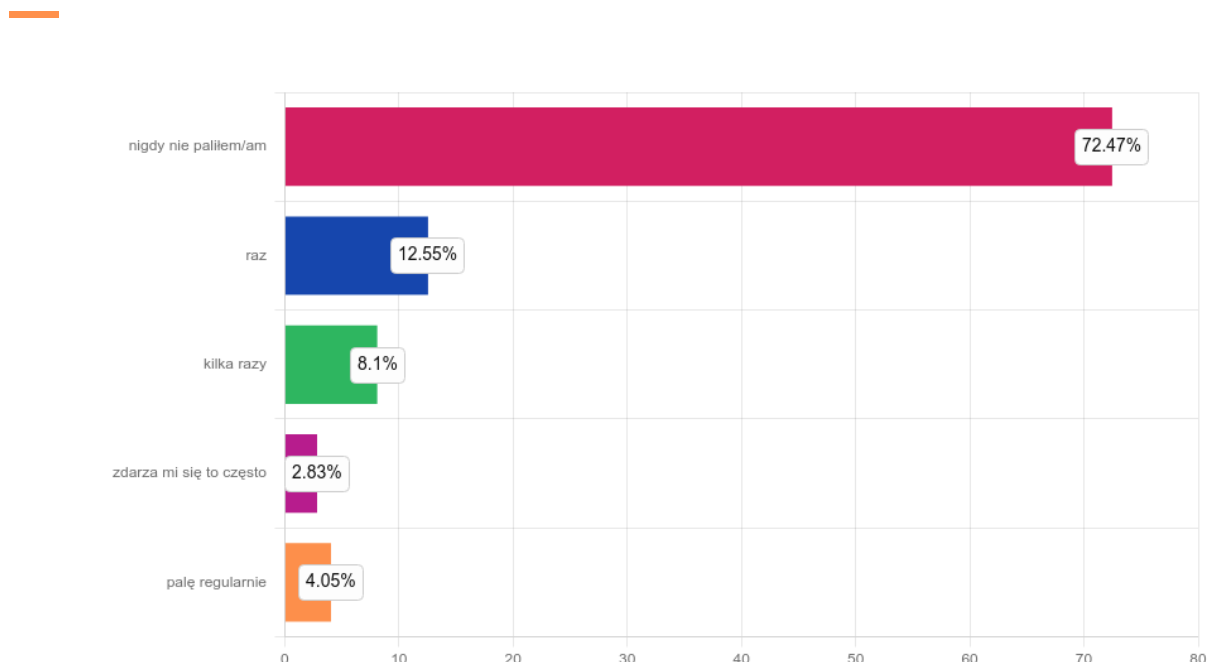
nigdy nie paliłem/am : **72,47%** (179)

raz: **12,55%** (31)

kilka razy: **8,1%** (20)

zdarza mi się to często: **2,83%** (7)

pale regularnie: **4,05%** (10)

Udział uczniów bez doświadczeń z paleniem papierosów wyniósł 72,47%, natomiast 12,55% paliło raz, 8,10% kilka razy, a 6,88% wskazało częstszą lub regularną aktywność.

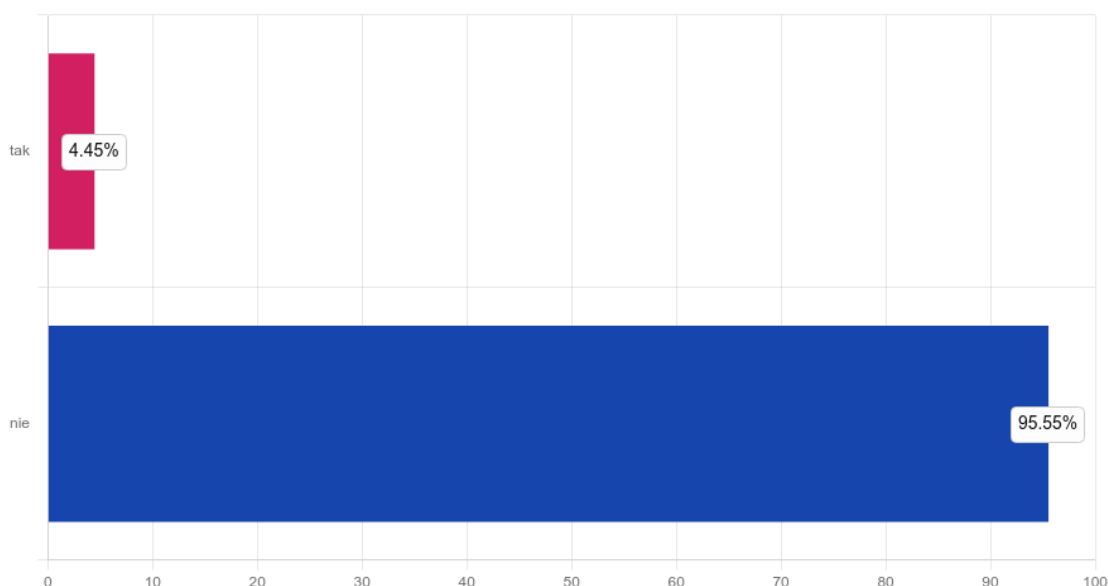
Pierwsze próby palenia najczęściej występowały w wieku 13–14 lat w 33,33% oraz 10–12 lat łącznie w 51,52%. W okresie ostatnich 30 dni 77,27% nie paliło; wskazania częstego palenia były incydentalne i rozproszone. Świadomość istnienia e-papierosów zadeklarowało 87,45%. Przekonanie, że rówieśnicy używają e-papierosów, wyraziło 67,13%. Brak własnego używania zadeklarowało 81,48%, a odpowiedzi wskazujące na używanie z różną częstotliwością występowały łącznie u 18,52%. W ocenie bezpieczeństwa e-papierosów wobec papierosów tradycyjnych dominowały odpowiedzi nierozstrzygające w 38,43% oraz sceptyczne w 39,35% (23,15% „raczej nie” i 16,20% „zdecydowanie nie”), przy 22,22% odpowiedzi pozytywnych. Jednocześnie 66,67% uznaje e-papierosy za uzależniające w takim samym stopniu jak papierosy tradycyjne.

Narkotyki i inne substancje psychoaktywne

Na pytanie czy próbowałeś/aś kiedykolwiek zażywać narkotyki/dopalacze?

tak: 4,45% (11)

nie: 95,55% (236)

Zdecydowana większość uczniów nie miała doświadczeń z narkotykami lub dopalaczami, co zadeklarowało 95,55%; kontakt potwierdziło 4,45%. Wśród tej niewielkiej grupy pierwsze użycie najczęściej przypadało na wiek 10 lat i mniej

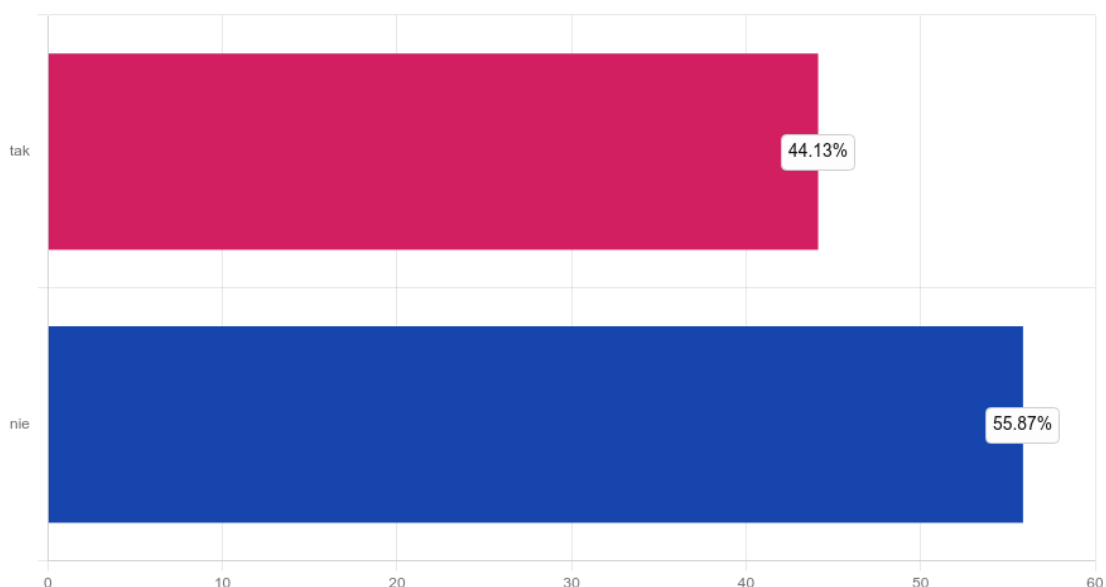
w 70,00%. Najczęściej wskazywane substancje w pierwszym kontakcie to marihuana lub haszysz w 70,00%, amfetamina i leki o zastosowaniu niemedycznym po 50,00%. W ostatnim miesiącu użycie zadeklarowało 71,43% osób spośród mających kontakt, a wskazania dotyczące ostatnio stosowanych substancji najczęściej dotyczyły marihuany lub haszyszu w 71,43%, przy równoległych deklaracjach innych substancji w mniejszej próbie. Dostępność substancji psychoaktywnych oceniono częściej jako trudną lub nieznaną: 63,56% nie potrafiło ocenić, 23,48% uznało pozyskanie za trudne, a 12,96% za łatwe. Brak wiedzy o miejscach zakupu zadeklarowało 83,81%, podczas gdy kanały internetowe wskazało 10,93%. Szkodliwość narkotyków lub dopalaczy dla zdrowia potwierdziło łącznie 85,43% odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”.

Przemoc i bezpieczeństwo w relacjach rówieśniczych

Na pytanie czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?

tak : 44,13% (109)

nie: 55,87% (138)

Doświadczenie przemocy deklarowało 44,13% uczniów, a 55,87% wskazało odpowiedź negatywną. Wśród najczęściej wskazywanych osób sprawujących zachowania przemocowe w przestrzeni szkolnej i rówieśniczej pojawiali się koledzy i koleżanki ze szkoły

w 47,71% oraz znajomi i przyjaciele w 33,94%; obce osoby wskazywano w 31,19%. Najczęściej opisywane formy działań przemocowych dotyczyły zachowań werbalnych i poniżających w 66,97% oraz zachowań fizycznych w 54,13%. W 60,55% przypadków wskazano, że osoba stosująca przemoc nie była pod wpływem substancji, a 37,61% nie potrafiło tego ocenić; alkohol wskazano w 22,02%. Deklaracje stosowania przemocy wobec innych wystąpiły u 31,98% badanych, najczęściej wobec kolegów ze szkoły w 55,70% i znajomych w 46,84%. Problem przemocy w szkole jest rozpoznawany niejednoznacznie: 34,41% uznaje jego występowanie, 18,62% neguje, a 46,96% nie ma zdania. W sytuacji potrzeby pomocy uczniowie najczęściej deklarują zwrócenie się do rodziców lub opiekunów w 55,87%, a dalej do znajomych w 26,32% i nauczycieli w 24,70%.

Cyberprzemoc

Cyberprzemoc jest definiowana przez uczniów przede wszystkim jako naśmiewanie się w Internecie w 63,16%, publikowanie treści obraźliwych w 59,11% i agresję elektroniczną z zastraszaniem w 52,63%, a także naruszanie prywatności w 44,13% i przezwiska w 42,91%. Doświadczenia cyberprzemocy negowało 60,32% uczniów; najczęściej zgłaszanym doświadczeniem były wulgaryzmy i wyzwiska w 25,91%. Stosowanie cyberprzemocy wobec innych negowało 80,97%, a najczęściej przyznawaną formą były wulgaryzmy i wyzwiska w 12,55%, przy pojedynczych wskazaniach pozostałych form.

Uzależnienia behawioralne i korzystanie z Internetu

Pojęcie uzależnień behawioralnych nie jest powszechnie rozpoznawane: 88,26% nie zna tego terminu. Urządzeń elektronicznych codziennie używa 82,59%, a nie korzysta 6,07%. Czas spędzany w Internecie poza nauką najczęściej mieści się w przedziale 3–6 godzin dziennie w 41,18%, przy 30,88% deklaracji 1–3 godzin, 14,71% 6–10 godzin oraz 7,84% powyżej 10 godzin. Najczęstsze powody korzystania obejmują kontakt ze znajomymi w 73,59%, media społecznościowe w 70,13%, słuchanie muzyki w 66,67% oraz oglądanie treści wideo w 63,64%. W autodeklaracjach objawów nadmiernego korzystania 54,11% nie identyfikuje żadnego z podanych stwierdzeń; jednocześnie 20,78% słyszy zastrzeżenia otoczenia o zbyt długim czasie online oraz w takim samym odsetku deklaruje zarywanie nocy z powodu korzystania z Internetu, a 18,18% wskazuje zaniedbywanie codziennych obowiązków. Aktywności o charakterze hazardowym co najmniej dwukrotnie neguje 78,79%; zakłady sportowe online potwierdziło 14,72%, a gry kasynowe 11,26%. Blokady rodzicielskie na urządzeniach nie ma 71,43% uczniów, a 14,72% potwierdza ich stosowanie; podanie danych osobowych osobie poznanej

online neguje 76,19%, a 11,69% deklaruje gotowość. W autorefleksji 43,10% uznaje, że trudno byłoby funkcjonować bez telefonu, a 9,48% identyfikuje u siebie uzależnienie; 47,41% deklaruje możliwość funkcjonowania bez telefonu. Poczucie odrzucenia z powodu braku dostępu do urządzeń lub Internetu wystąpiło u 22,27% badanych.

Świadomość problematyki zaburzeń odżywiania i zachowania kontrolne

Pojęcie anoreksji rozpoznaje 45,34%, a bulimii 29,96%; kompulsywne objadanie się jest znane 50,20% uczniów. Działania mające na celu redukcję masy ciała deklaruje 27,94%; 46,15% ocenia, że waży tyle, ile trzeba, 12,96% uważa, że powinno schudnąć, a 12,96% że powinno przytyć.

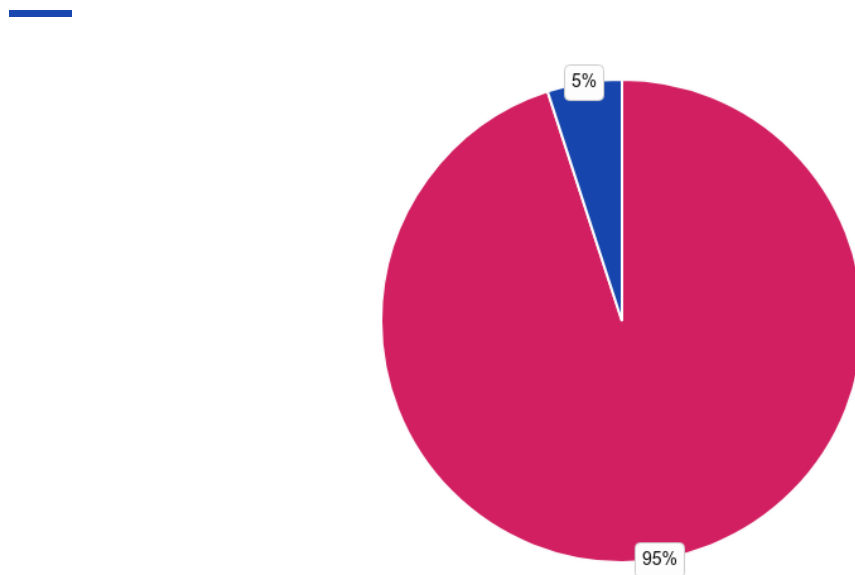
Problemy społeczne z perspektywy sprzedawców napojów alkoholowych

Charakterystyka respondentów

Płeć:

kobieta: 95% (19)

mężczyzna: 5% (1)

W badaniu sprzedawców alkoholu wzięło udział 20 osób. Największą grupę badanych stanowiły: kobiety, tj. 95% osób. Mniej liczną grupę tworzyli mężczyźni - tj. 5% osób.

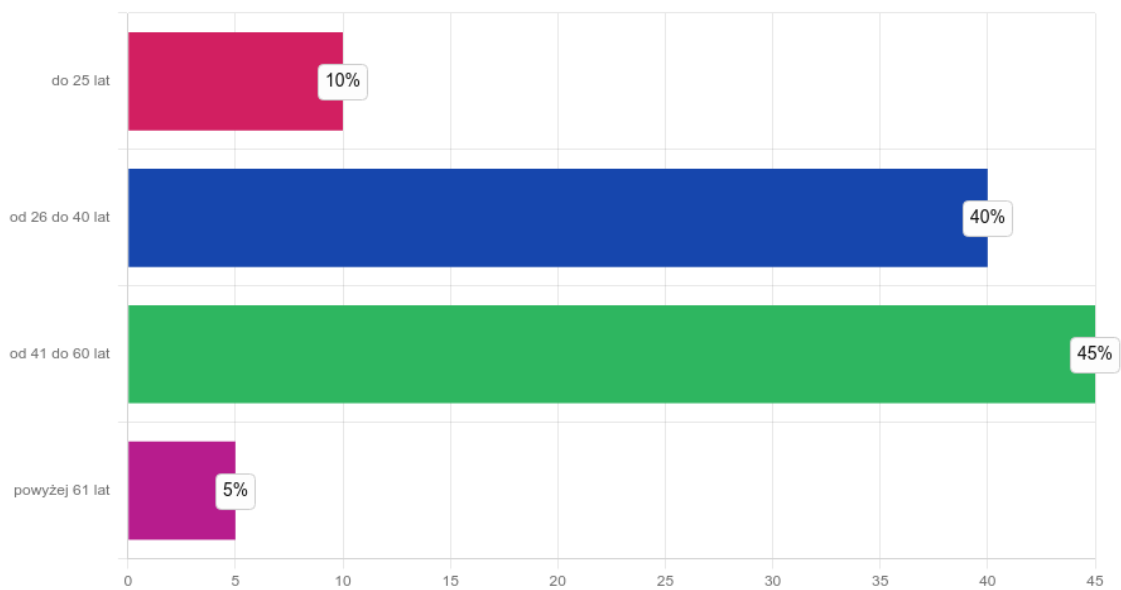
Pana/i wiek mieści się w przedziale:

do 25 lat: **10%** (2)

od 26 do 40 lat: **40%** (8)

od 41 do 60 lat: **45%** (9)

powyżej 61 lat: **5%** (1)

W ankietowaniu brały udział osoby w wieku: „od 41 do 60 lat” - 45% osób, „od 26 do 40 lat” - 40% sprzedawców, „do 25 lat” - 10% osób oraz „powyżej 61 lat” - 5% badanych.

Od ilu lat pracuje Pan/i w punkcie, gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu?

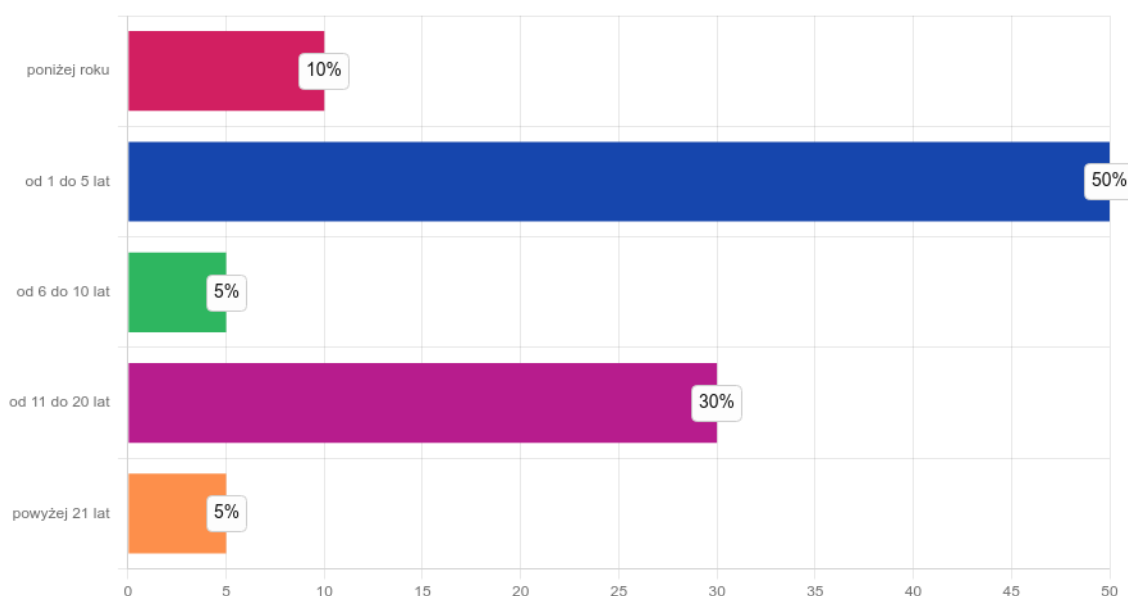
poniżej roku: 10% (2)

od 1 do 5 lat: 50% (10)

od 6 do 10 lat: 5% (1)

od 11 do 20 lat: 30% (6)

powyżej 21 lat: 5% (1)

Analizując staż pracy osób biorących udział w badaniu można dostrzec, iż najczęściej wskazywano „od 1 do 5 lat” - tę odpowiedź wskazało 50% osób. W dalszej kolejności zaznaczano następujące odpowiedzi: „od 11 do 20 lat” - 30% badanych, „poniżej roku” - 10% respondentów, „od 6 do 10 lat” oraz „powyżej 21 lat” - po 5% osób.

Ocena trendów spożycia alkoholu w miejscowości

Z deklaracji sprzedawców wynika, że w horyzoncie ostatnich lat najczęściej obserwowany jest wzrost spożycia napojów alkoholowych; taką ocenę podało 45% respondentów. Udział wskazań na stabilizację zjawiska wyniósł 35%, natomiast 20% oceniło, iż spożycie maleje. Dane te wskazują na przewagę percepcji wzrostowej dynamiki konsumpcji w społeczności lokalnej.

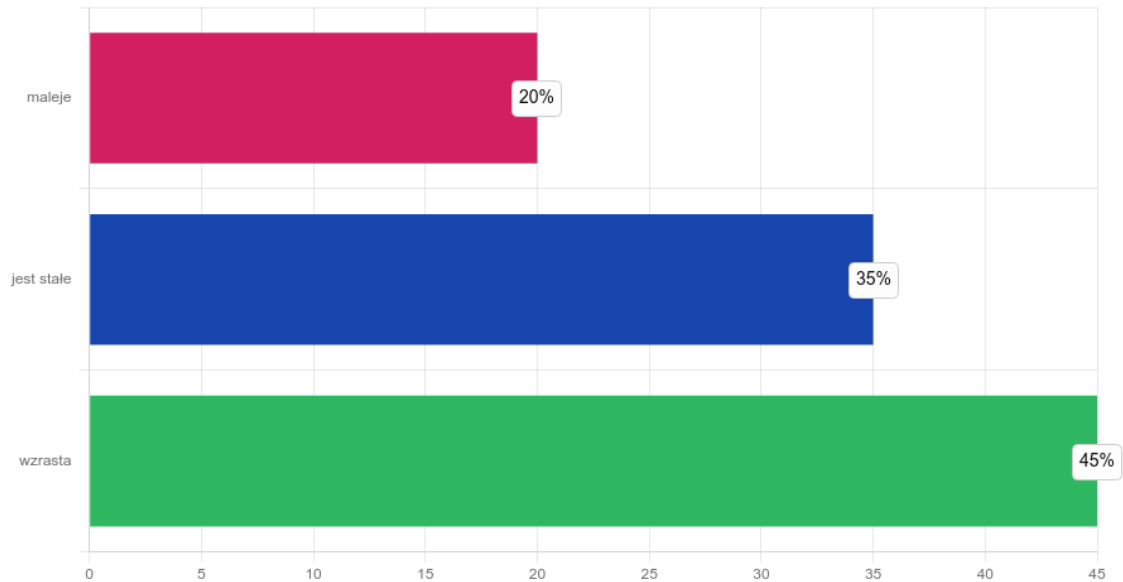
maleje: 20% (4)

jest stałe: 35% (7)

wzrasta: 45% (9)

Sprzedaż osobom niepełnoletnim i weryfikacja wieku

Według 55% badanych sprzedawców sprzedaż alkoholu osobom niepełnoletnim „nigdy” nie występuje, z kolei 30% udzieliło odpowiedzi „rzadko”, a 10% - „czasami” w 10%. Jedynie 5% udzieliło odpowiedzi „często”.

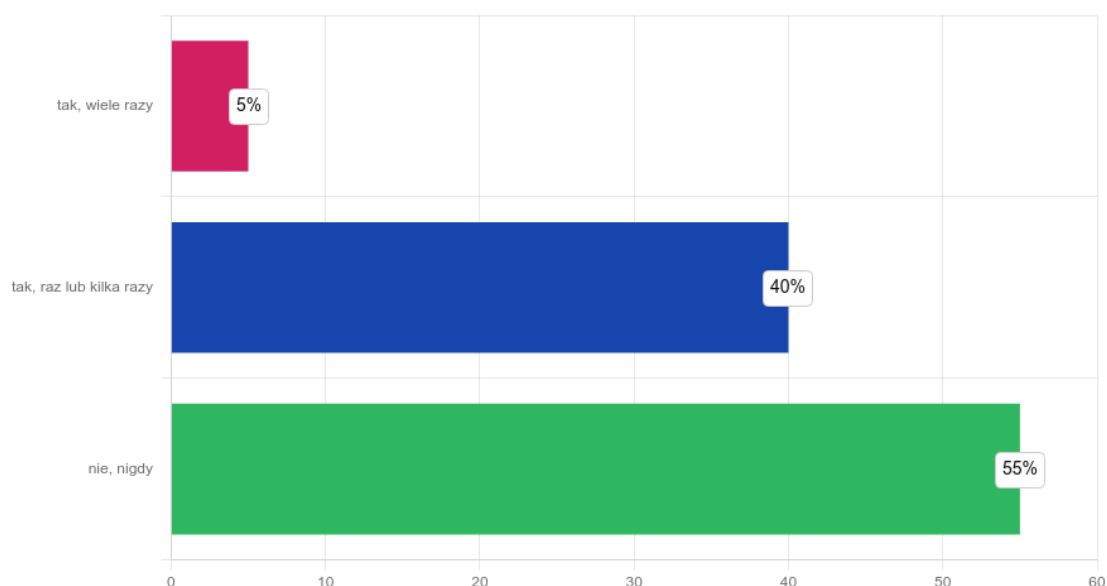
tak, wiele razy: 5% (1)

tak, raz lub kilka razy: 40% (8)

nie, nigdy: 55% (11)

Jednocześnie 55% badanych deklaruje, że w ich punkcie nigdy nie doszło do próby zakupu alkoholu przez osobę niepełnoletnią, natomiast 40% odnotowało taki incydent raz lub kilka razy, a 5% wiele razy. Na poziomie własnych praktyk 100% ankietowanych stwierdziło, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobie poniżej 18. roku życia. Weryfikacja wieku w sytuacji wątpliwości ma charakter powszechny: 70% sprzedawców prosi o dokument „za każdym razem”, 25% „wiele razy”, a 5% „raz lub kilka razy”. Zestawienie tych odpowiedzi sugeruje wysoką deklaratywną zgodność praktyk z przepisami dotyczącymi zakazu sprzedaży osobom niepełnoletnim.

Sprzedaż lub odmowa sprzedaży osobom nietrzeźwym

Ocena częstości sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym w miejscowości rozkłada się następująco: „rzadko” 35%, „czasami” 30%, „często” 20%, „nigdy” 15%, przy braku wskazań „bardzo często”.

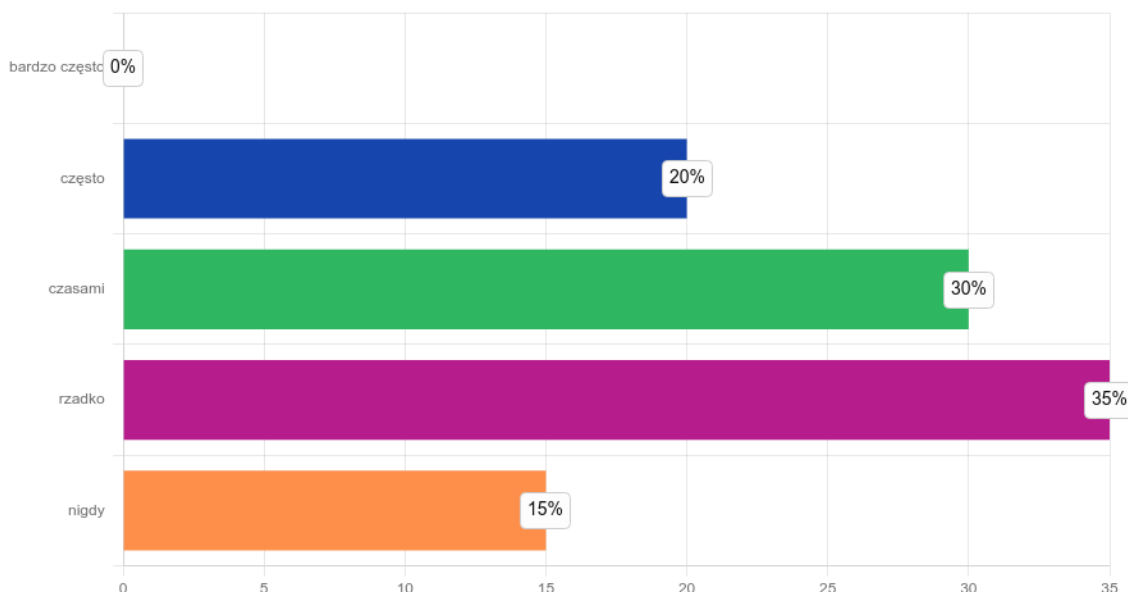
bardzo często: 0% (0)

często: 20% (4)

czasami: 30% (6)

rzadko: 35% (7)

nigdy: 15% (3)

Na poziomie doświadczeń własnych 70% sprzedawców deklaruje, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobie nietrzeźwej, 25% przyznaje, że zdarzyło się to „raz lub kilka razy”, a 5% „wiele razy”. Próby zakupu przez osoby nietrzeźwe w obsługiwanych punktach są relatywnie częste: 60% wskazuje na wystąpienie takich sytuacji „raz lub kilka razy”, 20% „wiele razy”, a 20% „nigdy”. Wskazane odsetki potwierdzają, że konieczność podejmowania odmów sprzedaży pozostaje w praktyce handlowej realnym wyzwaniem.

Zachowania ryzykowne w otoczeniu punktów sprzedaży i interwencje porządkowe

Według 45% badanych sprzedawców zjawisko spożywania alkoholu przez klientów na terenie lub w bezpośrednim sąsiedztwie punktu sprzedaży „nigdy” nie występuje, z kolei 30% udzieliło odpowiedzi „czasami”, a 10% - „rzadko” w 10%. Jedynie 10% uznało, że zjawisko takie występuje „często”. W zakresie zgłoszeń na Policję z powodu zakłócania porządku przez osoby pod wpływem alkoholu 65% ankietowanych „nigdy” nie wzywało służb, 30% czyni to „rzadko”, a 5% „czasami”. Równolegle, oceniając zjawisko prowadzenia pojazdów po spożyciu alkoholu w miejscowości, 35% badanych wskazało odpowiedź „czasami”, 35% „rzadko”, a 30% „nigdy”, bez wskazań na kategorie „często” i „bardzo często”. Zestawienie to potwierdza, że choć skala zjawisk zakłócających porządek jest w deklaracjach ograniczona, pozostaje obszarem wymagającym stałej czujności i działań prewencyjnych.

Sprzedaż wyrobów tytoniowych nieletnim

W odniesieniu do sprzedaży papierosów osobom niepełnoletnim w miejscowości 70% sprzedawców ocenia, że zjawisko „nigdy” nie występuje, 20% – że pojawia się „rzadko”, natomiast wskazania „czasami” i „często” wynoszą po 5%. Jednocześnie 100% ankietowanych deklaruje, że w ich praktyce nigdy nie doszło do sprzedaży papierosów osobie niepełnoletniej. Układ odpowiedzi wskazuje na wysoki poziom deklaratywnej zgodności z przepisami również w tym obszarze.

Znajomość przepisów oraz praktyki informacyjne

Poziom znajomości ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi rozkłada się następująco: 20% deklaruje znajomość bardzo dobrą, 40% znajomość wybranych zapisów, 10% nie jest pewnych znajomości, 25% „nie zna, ale słyszało”, a 5% „nie zna i nigdy nie słyszało”. W zakresie obowiązkowych informacji w punktach sprzedaży 100% badanych posiada oznaczenie o zakazie sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 lat, 90% informuje o zakazie sprzedaży osobom nietrzeźwym, 85% – o zakazie sprzedaży na kredyt bądź pod zastaw, a 75% – o szkodliwości alkoholu. Struktura odpowiedzi potwierdza powszechną obecność kluczowych komunikatów ustawowych w miejscach sprzedaży.

Szkolenia z odpowiedzialnej sprzedaży i weryfikacja wiedzy

Udział w szkoleniu z odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu potwierdziło 35% sprzedawców, 40% wskazało odpowiedź negatywną, a 25% „nie pamiętam”.

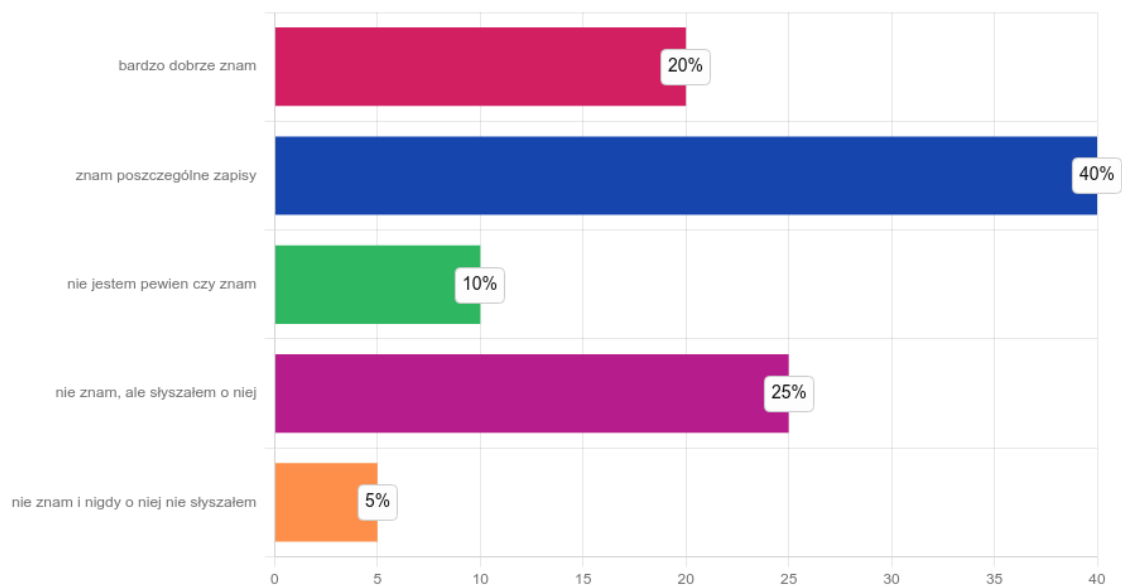
bardzo dobrze znam: **20%** (4)

znam poszczególne zapisy: **40%** (8)

nie jestem pewien czy znam: **10%** (2)

nie znam, ale słyszałem o niej: **25%** (5)

nie znam i nigdy o niej nie słyszałem: **5%** (1)

W pytaniu sprawdzającym wiedzę 80% prawidłowo wskazało, że zakaz sprzedaży i podawania dotyczy osób nietrzeźwych, niepełnoletnich oraz sprzedaży na kredyt lub pod zastaw; odpowiedzi alternatywne wybrało łącznie 20% respondentów. Układ odpowiedzi sugeruje, że choć rdzeń wymogów jest rozpoznany przez większość badanych, zasadne jest dalsze upowszechnianie szkoleń i ujednolicanie standardów praktyki.

3. WNIOSKI Z BADAŃ

Na podstawie przedstawionych badań, sformułowane zostały następujące rekomendacje dla Gminy Żelów, które pozwoliły na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny.

Bardzo ważnym kierunkiem działania jest wspieranie rodzin, w których zagrożony jest proces rozwoju i wychowania dzieci. Objęcie szczególnym wsparciem, zwłaszcza specjalistycznym (w tym asystenturą) rodzin, w których problem ten jest rozpoznany powinno być priorytetowym działaniem strategicznym wszystkich instytucji i podmiotów gminy działających na rzecz rodziny. Wymaga to m.in. kontynuowania edukowania rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, poszerzenia dostępu do poradnictwa specjalistycznego, wsparcia ze strony asystenta rodziny oraz do opieki przedszkolnej i nad dziećmi do lat 3, a także zwiększania dostępności alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym tworzenia placówek wsparcia dziennego.

Równie istotnym kierunkiem planowania działań strategicznych jest przeciwdziałanie przemocy domowej oraz uzależnieniom. Zagrożenie problemami uzależnień i przemocy domowej powoduje m.in. konieczność zintensyfikowania prowadzonej w gminie działalności profilaktycznej, zwiększenia dostępności leczenia i wsparcia, w tym pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychologicznej i prawnej (m.in. poprzez rozwijanie oferty punktu konsultacyjnego) oraz wspieranie ruchu samopomocowego, w tym działań mających na celu powołanie grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej.

Dane demograficzne Gminy Żelów wskazują na systematyczny wzrost udziału osób starszych w populacji gminy, co wymaga m.in. zwiększenia dostępu do usług opiekuńczych (w tym specjalistycznych) w miejscu zamieszkania, rehabilitacyjnych i medycznych, a także rozwijania oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych i z niepełnosprawnością. Istotnym będzie również rozszerzenie wachlarza środowiskowych przedsięwzięć integracyjnych, dalsze likwidowanie barier, w tym architektonicznych oraz udzielanie wsparcia osobom z niepełnosprawnością w uzyskaniu i utrzymaniu zatrudnienia. Za najważniejsze przyczyny trudnych warunków życia mieszkańcy uznają alkoholizm, który wiąże się z ubóstwem oraz niezaradność życiową, a w dalszej kolejności bezrobociem. Dlatego istotne jest stworzenie warunków do wzrostu lokalnego rynku pracy i zapewnienie zatrudnienia osobom pozostającym bez pracy, a co za tym idzie poprawę ich sytuacji materialnej.

W obszarze zagadnienia przeciwdziałania marginalizacji i wykluczenia społecznego ważne jest kreowanie i wdrażanie programów profilaktyki dysfunkcji społecznych, programów wspierania dzieci i młodzieży w prawidłowym rozwoju, a także prowadzenie kompleksowej polityki zabezpieczenia społecznego i zdrowotnego osób starszych i niepełnosprawnych, zaspokajanie w szerszym zakresie potrzeb zdrowotnych mieszkańców gminy, m.in. poprzez zwiększenie dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej, które zostało wskazane jako największy obszar niezadowolenia respondentów.

Utrzymanie bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez kontynuowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych poświęconych przestępczości będzie istotne, zwłaszcza że większość mieszkańców poziom bezpieczeństwa publicznego uznaje za zadowalający (70,44%). Rozwój społeczeństwa obywatelskiego, a co za tym idzie wzrost świadomości społecznej oraz oczekiwań kierowanych w stronę samorządów, pociąga za sobą konieczność stworzenia płaszczyzny dla uczestnictwa mieszkańców w podejmowaniu decyzji dotyczących rozwoju społeczności lokalnej. W tym kontekście niezbędne jest wspieranie i finansowanie sektora ekonomii społecznej na terenie Gminy Żelów.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i ich realizacji w latach 2026-2033. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych.

IV. PROCES USPOŁECZNIANIA, SŁOWNIK POJĘĆ ORAZ UCZESTNICY

1. PROCES USPOŁECZNIANIA

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów,
- **subsydiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej.
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W niniejszej Strategii zostały uwzględnione wszystkie 4 zasady.

2. Słownik pojęć

- WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy,
- MISJA – sens naszego istnienia i działania,
- PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa (zgodnie z nomenklaturą NSRR),
- CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądane zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju,
- ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

V. ANALIZA SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

- mocne strony (Strengths) - mocna strona to czynnik wewnętrzny Gminy, czyli to co stanowi atut, przewagę zaletę,
- słabe strony (Weaknesses) - słaba strona to czynnik wewnętrzny Gminy, czyli to co stanowi słabość, barierę, wadę,
- szanse (Opportunities) - szansa to czynnik zewnętrzny - otoczenie Gminy, czyli to co stwarza korzystne zmiany,
- zagrożenia (Threats) - zagrożenie to czynnik zewnętrzny - otoczenie Gminy, czyli to co stwarza niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

**POMOC SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY DOMOWEJ,
POMOC OSOBOM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI ORAZ OSOBOM STARSZYM**

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– dobre funkcjonowanie M-GOPS w Zelowie; – zaangażowanie w pracę pracowników M-GOPS w Zelowie; – duża wiedza pracowników M-GOPS w Zelowie, chęć nabywania nowych kwalifikacji oraz doświadczenia, nowej i szerszej wiedzy, aby jeszcze skuteczniej pomagać i wspierać; – mobilność i elastyczność pracowników M-GOPS w Zelowie; – dogodne położenie komunikacyjne Gminy Żelów umożliwiające łatwy dostęp do usług społecznych i zatrudnienia; – systematyczny spadek poziomu bezrobocia na terenie Gminy Żelów; – dostępność bezpłatnego wsparcia psychologicznego, terapeutycznego oraz prawnego; – dobra współpraca z innymi jednostkami działającymi na terenie Gminy Żelów – w zakresie rozwiązywania problemów społecznych; – duża ilość organizacji pozarządowych – i znaczny ich udział w realizacji zadań publicznych; – dobrze rozwinięty system wolontariatu na terenie Gminy Żelów; – udział Gminy Żelów w programach służących wsparciu i aktywizacji seniorów	– ograniczone środki finansowe przeznaczane na pomoc społeczną; – spadający przyrost naturalny i spadek liczby mieszkańców; – niewystarczająca liczba miejsc pracy – w Gminie Żelów, słabo funkcjonujący rynek pracy; – niewystarczająca świadomość społeczna na temat potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnościami; – wycofanie społeczne osób starszych i z niepełnosprawnościami; – ograniczona dostępność do specjalistycznych usług opiekuńczych; – niewystarczająca skala działań profilaktycznych, informacyjno-edukacyjnych i szkoleniowych w zakresie uzależnień i przemocy; – bierna postawa świadczeniobiorców w rozwiązywaniu problemów życiowych; – brak w Gminie Żelów przedsiębiorstw społecznych i jednostek reintegracyjnych; – ograniczona współpraca z podmiotami ekonomii społecznej działającymi w obszarze polityki społecznej oraz przedstawicielami kościoła; – przyrost liczby osób starszych, generujący większe zapotrzebowanie na usługi medyczne, opiekuńcze i pielęgnacyjne;

i osób z niepełnosprawnością, „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością, „Opieka wytchnieniowa”, „Korpus wsparcia Seniorów”; – działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w Zelowie w zakresie realizacji działań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej; – prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej; – działające na terenie Gminy Żelów ośrodki wsparcia dziennego; – pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, „Premii Społecznej”; – wsparcie skierowane do organizacji społecznych.	– -niepełnosprawność oraz długotrwałe i ciężkie choroby to najczęstsze powody korzystania z pomocy społecznej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
– dostępność środków finansowych na wspieranie inicjatyw w zakresie rozwiązywania problemów społecznych; – istnienie instytucji pomocy i integracji społecznej z wykwalifikowaną kadrą, gwarantującą skuteczność podejmowania działań strategicznych oraz prawidłowa koordynację działań; – możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy zewnętrznych na realizację zadań	– starzenie się społeczeństwa, ujemny przyrost naturalny; – dziedziczenie biedy i niezaradności życiowej; – kryzys funkcji rodziny; osłabienie więzi rodzinnych i społecznych, rozpad rodzin, załamanie tradycyjnego modelu rodziny; – słaba kondycja finansowa mieszkańców Gminy Żelów; – samotność i izolacja społeczna osób starszych (zagrożenie wykluczeniem cyfrowym) i z niepełnosprawnością;

z zakresu pomocy społecznej, w tym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej; – wdrażanie ogólnopolskich programów wspierania rodziny; – dostępność programów pozwalających na rozwój usług i infrastruktury socjalnej oraz zwiększenie aktywności osób starszych i z niepełnosprawnością; – wzrost świadomości społecznej; – rozwój sektora ekonomii społecznej, w tym sektora pozarządowego oraz zacieśnianie z nim współpracy.	– przeciążenie pracowników pomocy społecznej obowiązkami i doznawanie syndromu wypalenia zawodowego; – migracja osób młodych; – niekorzystny wizerunek sektora pomocy społecznej; – bierna i roszczeniowa postawa odbiorców pomocy społecznej; – zmniejszanie poczucia bezpieczeństwa; – niestabilne i często zmieniające się uregulowania prawne, w tym zwłaszcza finansowe.
PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żelowie; – funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego dla Osób z Problemem Alkoholowym i Ofiar Przemocy w Rodzinie; – funkcjonowanie Punktu Profilaktyczno-Interwencyjnego dla Dzieci, Młodzieży i Rodziców; – realizacja w placówkach oświatowych programów profilaktycznych rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego;	– ograniczony dostęp osób dotkniętych problemem uzależnienia do pomocy terapeutycznej oraz wsparcia psychospołecznego; – mała ilość organizacji pozarządowych realizujących zadania związane z profilaktyką uzależnień; – długi czas oczekiwania na opinie biegłych sądowych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego; – długi czas oczekiwania na rozstrzygnięcie przez sąd spraw o zastosowanie obowiązku poddania

– dobrze rozwinięta współpraca instytucji i służb zaangażowanych w realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi, narkomanii i przemocy na terenie gminy; – udział w szkoleniach dla przedstawicieli instytucji działających w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomani oraz przeciwdziałania przemocy, a także osób pracujących z dziećmi i młodzieżą w zakresie oddziaływań profilaktycznych i pomocowych.	się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego; – niezadowalający wskaźnik skuteczności działań motywujących osoby nadużywające alkoholu do uczestnictwa w programach terapeutycznych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
– pozyskiwanie dodatkowych środków krajowych i unijnych; – zaangażowanie przedstawicieli instytucji i służb w realizację zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych; – udział w szkoleniach dla przedstawicieli instytucji pomocy społecznej; – rozwój oferty pomocowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomani oraz przeciwdziałania przemocy; – wzrost świadomości społecznej na temat negatywnych konsekwencji wynikających z uzależnień; – rozwijająca się współpraca międzyinstytucjonalna.	– niska świadomość społeczności lokalnej dotycząca objawów nadużywania narkotyków, dopalaczy; – niska motywacja osób nadużywających alkoholu do uczestnictwa w programach terapeutycznych; – stały problem spożywania alkoholu przez kobiety ciężarne, a także prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu; – negatywne wzorce zachowań społecznych, w szczególności w zakresie okazjonalnego sięgania po alkohol; – wypalenie zawodowe wśród kadry instytucji przeciwdziałających uzależnieniom i przemocy; – zachowania ryzykowne, w tym inicjacja alkoholowa i narkotykowa dzieci i młodzieży.

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– doświadczenie instytucji powoływanych do wspierania mieszkańców w rozwiązywaniu problemów społecznych; – dobrze rozwinięty system oświaty; – dobra dostępność do szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego; – prężnie działające instytucje kultury; – cykliczna organizacja imprez plenerowych na terenie Gminy Żelów; – dobra współpraca między instytucjami oświatowymi, społecznymi oraz kulturalnymi; – dobrze przygotowana kadra, gotowa do podnoszenia kwalifikacji; – dobra współpraca pomiędzy instytucjami oświatowo – społecznymi; – prężnie działające organizacje pozarządowe; – działalność Kół Gospodyń Wiejskich; – korzystne zmiany społeczne – wzrost wykształcenia, mobilności zawodowej, przedsiębiorczości, wykorzystania technologii; – pozyskiwanie środków na edukację dla dorosłych, na przekwalifikowania z funduszy pomocowych.	– problem z zatrudnieniem wykwalifikowanej kadry pedagogicznej, brak specjalistów; – niewystarczająca baza lokalowa placówek oświatowych; – brak możliwości dojazdu osób dorosłych i dzieci na uroczystości i imprezy (brak środków komunikacji publicznej); – niski poziom promocji i informacji o działaniach Gminy Żelów w obszarze sportu, rekreacji i kultury; – niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego i programów oraz spotkań edukacyjnych dla osób starszych; – niedostateczna liczba specjalistycznej kadry w świetlicach; – niewystarczający dostęp do psychologa; – ograniczona dostępność placówek oświatowych w godzinach popołudniowych; – ograniczona oferta rekreacyjna dla młodzieży; – niedostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego.
SZANSE	ZAGROŻENIA

– pozyskiwanie środków na realizację zadań, szkoleń i innych ze źródeł zewnętrznych (UE, konkursy, projekty); – pozyskiwanie środków zewnętrznych; – aktywność społeczności gminy.	– niż demograficzny, wraz ze starzeniem się społeczeństwa; – niska świadomość edukacyjna większości społeczeństwa gminy; – bierność społeczności lokalnej w uczestniczeniu w wydarzeniach sportowych.
--	---

VI. CELE GŁÓWNE STRATEGII, CELE SZCZEGÓŁOWE I ICH REALIZACJA

1. CELE GŁÓWNE STRATEGII

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu Gminy Żelów, jaki jednostka (samorządu) oraz jej mieszkańcy (uczestnicy procesu planowania), chcieliby osiągnąć za kilka lat. Wizja określa bardzo ogólnie, dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne.

Wobec powyższego, mając również na względzie przeprowadzoną Diagnozę Problemów Społecznych, a także kontynuując dotychczasowe działania (na podstawie wcześniejszej Strategii), w niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, wizja została sformułowana w następujący sposób:

**Żelów – gmina dążąca do zapewnienia bezpieczeństwa
i wysokiego standardu życia mieszkańców,
dostosowana do bieżących potrzeb społecznych.**

Natomiast misja wyrażona została:

Żelów – gmina bezpieczna i otwarta dla mieszkańców, która:

- zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, usługi społeczne, efektywnie rozwiązuje problemy społeczne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi;
- prowadzi aktywną i efektywną politykę prozdrowotną, zwłaszcza dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami (a także ich opiekunów);
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem integracji międzypokoleniowej.

Wobec przedstawionej wizji, jak również mając na względzie przedstawioną Diagnozę, a także kontynuację części dotychczasowych działań, cel główny niniejszej Strategii należy sformułować w następujący sposób:

Zelów – Gmina bezpieczna, kreująca warunki do pełnego wspierania mieszkańców,
poprzez realizację bieżących potrzeb społecznych,
w tym rozwój usług społecznych.

Mając na względzie zasadność zapewnienia ciągłości działań oraz spójności prowadzonej polityki, zwłaszcza w obszarze społecznym, zdecydowano o podtrzymaniu dotychczas wytyczonych kierunków strategicznych (odpowiednio zmodyfikowanych wobec zmieniających się realiów), z uwzględnieniem bieżących potrzeb. W konsekwencji określono następujące Cele Strategiczne:

- I. Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych.**
- II. Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami.**
- III. Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.**
- IV. Efektywna polityka prozdrowotna, zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom.**

2. CELE OPERACYJNE I ICH REALIZACJA

<u>Cel Strategiczny nr I</u> <u>Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem</u> <u>rodzin dysfunkcyjnych</u>	
<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>
1. Usprawnienie systemu zapobiegania kryzysom w rodzinie i wspierania rodzin	– Poszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego dla rodzin (prawne, psychologiczne, terapeutyczne). – Usprawnienie przepływu informacji pomiędzy instytucjami Gminy Żelów zajmującymi się polityką społeczną – podniesienie poziomu komunikacji.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć dla rodzin. – Liczba szkoleń dla pracowników systemu wsparcia rodziny. Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
2. Wspieranie rodzin w funkcjach wychowawczych	– Wspieranie osób i rodzin w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych i problemu przemocy domowej. – Podnoszenie kompetencji rodzicielskich. – Poszerzenie oferty poradnictwa rodzinnego i psychologicznego. – Wzmacnianie rodzin dysfunkcyjnych poprzez zapewnienie usług asystenta rodziny. – Zapewnienie rodzinom korzystającym ze świadczeń pomocy społecznej wsparcia

	finansowego i rzeczowego na rzecz pokonywania trudności życiowych – Kontynuacja współpracy M-GOPS w Zelowie z PCPR w Bełchatowie.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć w zakresie zwiększenia kompetencji wychowawczych. – Zwiększenie liczby ofert poradnictwa specjalistycznego. – Liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej – Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny. – Liczba rodzin objętych wsparciem socjalnym. Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
3. Zapobieganie i ograniczanie zjawiska przemocy domowej	– Kontynuacja i doskonalenie programu przeciwdziałania przemocy domowej. – Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. – Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Zelowie. – Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług. – Wsparcie specjalistyczne osób na co dzień zajmujących się pracą z rodzinami dotkniętymi przemocą (superwizja). – Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą domową – realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych, grup wsparcia, grup korekcyjno-

	edukacyjnych, poradnictwo dla osób doświadczających przemocy domowej. – Zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia. – Kierowanie osób stosujących przemoc do udziału w programach korekcyjno- edukacyjnych. – Kontynuacja współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Bełchatowie – Punkt Interwencji Kryzysowej. – Rozpoznanie problemu przemocy wobec seniorów – szkolenia uświadamiające.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba opracowanie i wdrożenie kolejnych programów przeciwdziałania przemocy domowej. – Zwiększenie liczby ofert poradnictwa specjalistycznego. – Liczba prowadzonych procedur „Niebieska Karta”. – Liczba zakończonych procedur „Niebieska Karta” – Liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego. – Liczba szkoleń dla osób na co dzień zajmujących się przemocą. – Liczba wydanych skierowań do ośrodków wsparcia. – Liczba osób, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny. – Liczba przeprowadzonych kampanii społecznych. Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
4. Wspieranie rodzin z dziećmi	– Organizowanie zajęć pozalekcyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży. – Współpraca z placówkami oświatowymi i organizacjami pozarządowymi w celu poszerzenia oferty zajęć dla dzieci i młodzieży.

	– Praca socjalna na rzecz rodzin wykazujących problemy opiekuńczo-wychowawcze. – Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba/ilość zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. – Liczba zajęć doszkalcających dla dzieci (ew. ilość godzin zajęć). – Liczba (oraz kwota) wypłaconego wsparcia finansowego dla rodzin. – Liczba rodzin objętych pracą socjalną.	
5. Wspieranie dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym	– Organizowanie doszkalania dla dzieci szczególnie z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. – Opracowanie programu zajęć dodatkowych dla dzieci. – Wdrażanie programów terapeutycznych i profilaktycznych służących rozwojowi rodziny.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba/ilość zajęć dla dzieci i młodzieży. – Liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem psychologicznym, pedagogicznym, bądź ze strony asystenta rodziny. – Liczba dzieci korzystających z wypoczynku (letniego lub zimowego). Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
6. Edukacja środowisk zaangażowanych w pomoc i integrację społeczną	– Podnoszenie kwalifikacji osób zajmujących się pomocą i integracją społeczną. – Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistów do pracy z rodziną i dziećmi. – Szybsza i skuteczniejsza interwencja w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych.

	– Pozyskanie środków finansowych na realizację różnorodnych projektów kulturalnych – w tym z zakresu edukacji kulturowej, organizacji imprez, zajęć dla różnych grup społecznych. – Zwiększenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej – podkreślenie roli świadka w sygnalizowaniu sytuacji przemocowych.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć dla przedstawicieli instytucji zajmujących się pomocą i integracją społeczną oraz dla specjalistów do pracy z rodziną i dziećmi. – Wielkość i rodzaj pozyskanych środków na realizację projektów. – Liczba i rodzaj przeprowadzonych działań (np. kampanii) zwiększających świadomość społeczną w zakresie tematu przemocy domowej. Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
<u>Czas realizacji</u> – lata 2026-2033 <u>Finansowanie</u> – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe. <u>Realizatorzy</u> – Burmistrz Zelowa, Rada Miejska w Zelowie, Urząd Miejski w Zelowie, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zelowie, Zespół Interdyscyplinarny w Zelowie, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zelowie, Placówki oświatowe, kulturalne i sportowe, i inne. <u>Partnerzy w realizacji</u> – m in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, organizacje pozarządowe, placówki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, Policja, Prokuratura Rejonowa, kuratorzy sądowi, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bełchatowie, Punkt Konsultacyjny i Punkt	

Profilaktyczno- Interwencyjny w Zelowie, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Kościół, społeczność lokalna oraz pozostałe podmioty.

Cel Strategiczny nr II
Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
ze szczególnym uwzględnieniem polityki senioralnej
oraz osób z niepełnosprawnościami.

<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>
1. Aktywizacja osób bezrobotnych, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale bezrobotnych	– Współpraca i wspólne działania instytucji wspierających osoby bezrobotne. – Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych będących klientami pomocy społecznej (szczególnie w obszarach kluczowych dla funkcjonowania Gminy Żelów, np.: opiekun/asystent, podstawowa opieka zdrowotna). – Organizacja spotkań motywacyjno-edukacyjnych z lokalnymi przedsiębiorcami (w tym również prowadzącymi JDG). – Upowszechnianie informacji o usługach i instrumentach rynku pracy oferowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie. – Propagowanie idei przedsiębiorczości i ekonomii społecznej, w tym aktywne wsparcie osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą. – Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez świadczenie usług pomocy społecznej na rzecz osób bezrobotnych – wsparcie finansowe, materialne i niematerialne.

Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:

- Liczba przeprowadzonych lub współfinansowanych szkoleń dla bezrobotnych.
- Liczba świadczeń przyznanych i wypłacanych z powodu bezrobocia i ubóstwa.
- Liczba osób podejmujących prowadzenie działalności gospodarczej.
- Liczba utworzonych podmiotów ekonomii społecznej.
- Liczba odbytych spotkań z lokalnymi przedsiębiorcami.

Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.

2. Rozwój usług społecznych i aktywizacja dla osób z niepełnosprawnościami oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym

- Organizowanie imprez rekreacyjno-integrujących dla mieszkańców.
- Organizacja zajęć i warsztatów dla osób z niepełnosprawnościami.
- Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla osób chorych i z niepełnosprawnościami.
- Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami (klientów M-GOPS w Zelowie).
- Upowszechnianie transportu indywidualnego typu door-to-door dla osób z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności.
- Wsparcie dla opiekunów faktycznych osób z niepełnosprawnościami potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.
- Rozwój usług opiekuńczych i asystenckich świadczonych w społeczności lokalnej w formach środowiskowych jako element deinstytucjonalizacji wsparcia wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami poprzez opiekę Asystentów Osobistych Osoby z Niepełnosprawnością lub opiekę wytchnieniową.

<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba zorganizowanych imprez. – Liczba osób starszych i z niepełnosprawnościami objętych usługami opiekuńczymi. – Liczba osób objętych opieką wytechnieniową i Asystentem Osobistym Osoby z Niepełnosprawnością. – Rodzaj (oraz wielkość) udzielonego wsparcia i pomocy opiekunom osób z niepełnosprawnościami. Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
3. Rozwój usług społecznych i aktywizacja seniorów	– Likwidacja barier architektonicznych (w tym wsparcie tego rodzaju inicjatyw). – Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla seniorów. – Szkolenie opiekunów osób starszych, chorych, z niepełnosprawnościami. – Pomoc w organizowaniu sprzętu rehabilitacyjnego dla osób z niepełnosprawnościami. – Promowanie w środowisku seniorów form aktywnego spędzania czasu wolnego – kontynuacja dotychczasowych inicjatyw, jak również wspieranie nowych projektów. – Dążenie do integracji międzypokoleniowej. – Rozwój usług edukacyjnych adresowanych od osób starszych.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba i rodzaj udzielonych świadczeń opiekuńczych i specjalistycznych. – Liczba przeprowadzonych szkoleń. – Liczba i rodzaj zorganizowanych zajęć/warsztatów/imprez integracyjnych. – Liczba i rodzaj udzielonych działań/usług o charakterze edukacyjnym.	

– Liczba projektów socjalnych adresowanych do osób starszych. Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
4. Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (szczególnie w obszarze ubóstwa)	– Kontynuacja programów dożywiania dzieci i młodzieży. – Praca socjalna z rodzinami dotkniętymi i zagrożonymi ubóstwem. – Podjęcie działań integracyjnych wobec osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. – Rozwijanie zindywidualizowanych form wsparcia, w tym asystentury oraz innych form usług społecznych, w tym praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne i inne.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba (skala) udzielonej pomocy w ramach programu dożywiania dzieci i młodzieży. – Rodzaj i skala form wsparcia zindywidualizowanego. – Liczba osób objętych pracą socjalną. Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
<u>Czas realizacji</u> – lata 2026-2033 <u>Finansowanie</u> – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe. <u>Realizatorzy</u> – Burmistrz Zelowa, Rada Miejska w Zelowie, Urząd Miejski w Zelowie, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zelowie, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zelowie, Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie, placówki oświatowe i kulturalne, i inne.	

Partnerzy w realizacji – m.in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, organizacje pozarządowe, Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bełchatowie, Klub Seniora w Zalesiu, ośrodki wsparcia, Policja, Kościół, społeczność lokalna, a także pozostałe podmioty.

Cel Strategiczny nr III

Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego

<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>
1. Promocja społeczeństwa obywatelskiego	– Organizacja imprez integracyjnych (integracja międzypokoleniowa, integracja osób zagrożonych wykluczeniem, itp.). – Poszerzenie oferty życia społeczno-kulturalnego w gminie – promowanie i wspomaganie nowych inicjatyw. – Promocja idei wolontariatu jako wsparcie dla systemu pomocy społecznej. – Pobudzanie oddolnych inicjatyw (samoorganizacja mieszkańców).
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba zorganizowanych imprez/wydarzeń o charakterze integracyjnym – Rodzaj i ilość nowych form aktywizacji społeczno-kulturalnej – Wysokość środków finansowych przekazywanych organizacjom pozarządowym. Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
2. Rozwój inicjatyw i działań aktywizujących życie lokalnej społeczności	– Wspieranie istniejących oraz nowopowstających organizacji społecznych i pozarządowych. – Promowanie aktywności osób starszych i z niepełnosprawnościami. – Pozyskiwanie lokalnych liderów działających na rzecz rozwoju lokalnej społeczności.

	– Integracja mieszkańców Gminy Zelów w ramach wolontariatu międzypokoleniowego.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba (skala) udzielonego wsparcia dla organizacji społecznych i pozarządowych. – Liczba/skala działań podjętych w ramach promocji seniorów i osób z niepełnosprawnościami (w tym również imprezy integracyjne). – Liczba spotkań mieszkańców Gminy Zelów. Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
<u>Czas realizacji</u> – lata 2026-2033 <u>Finansowanie</u> – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe. <u>Realizatorzy</u> – Burmistrz Zelowa, Rada Miejska w Zelowie, Urząd Miejski w Zelowie, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zelowie, Zespół Interdyscyplinarny w Zelowie, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zelowie, placówki oświatowe i kulturalne. <u>Partnerzy w realizacji</u> – m in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, placówki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, organizacje pozarządowe, społeczność lokalna, a także inne podmioty.	
<u>Cel Strategiczny nr IV</u> <u>Efektywna polityka prozdrowotna, zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom</u>	
<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>

1. Zminimalizowanie zjawisk problemów społecznych	– Rozszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego psychologicznego, prawnego, terapeutycznego. – Podwyższenie świadomości rodziców i dzieci na temat skutków alkoholizmu i narkomanii. – Organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego. – Kontynuacja kontroli w punktach sprzedaży alkoholu. – Prowadzenie działań profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i dorosłych. – Organizowanie działań zwiększających dostępność terapeutyczną i rehabilitacyjną dla osób uzależnionych i współuzależnionych – Zwiększenie dostępności do lekarzy specjalistów. – Zintensyfikowanie działań profilaktycznych. i kontynuacja/wdrażanie programów profilaktycznych i kampanii społecznych.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba i rodzaj oferowanych usług w ramach poradnictwa (specjalistycznego, psychologicznego, prawnego oraz terapeutycznego). – Liczba lekarzy specjalistów. – Liczba zorganizowanych szkoleń (bądź innych działań) dla rodziców i dzieci na temat szkodliwości alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych (inne działania – np. kampanie edukacyjne). – Liczba zorganizowanych (bądź wspartych finansowo) wyjazdów dla dzieci z rodzin zagrożonych ubóstwem. – Liczba przeprowadzonych kontroli w punktach sprzedaży alkoholu. – Liczba i rodzaj działań pomocowych w ramach zwiększania dostępności terapii i rehabilitacji dla osób uzależnionych/współuzależnionych.	

Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
2.Upowszechnianie kultury zdrowego stylu życia	– Prowadzenie działań profilaktycznych dla dzieci i dorosłych. – Promocja modelu zdrowego stylu życia. – Organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych. – Wdrażanie projektów i programów promujących zdrowy styl życia.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba i rodzaj zorganizowanych zajęć sportowych i/lub rekreacyjnych. – Rodzaj kampanii promujących zdrowy tryb życia. Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo- sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
<u>Czas realizacji</u> – lata 2026-2033 <u>Finansowanie</u> – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe. <u>Realizatorzy</u> – Burmistrz Zelowa, Rada Miejska w Zelowie, Urząd Miejski w Zelowie, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zelowie, Zespół Interdyscyplinarny w Zelowie, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zelowie, placówki oświatowe i kulturalne. <u>Partnerzy w realizacji</u> – m in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, placówki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, organizacje pozarządowe, społeczność lokalna, a także inne podmioty.	

VII. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ

Przewidywane efekty działań podjętych w ramach realizacji Strategii obejmują przede wszystkim:

- wzrost aktywności mieszkańców (zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej);
- wzrost aktywności instytucji pomocowych, powiązany z wzrostem zaufania do tychże instytucji;
- ograniczenie ogólnej skali problemów społecznych w Gminie Zelów.

Prognozowane zmiany Gmina Zelów osiągnie poprzez współpracę wszystkich osób, stowarzyszeń oraz instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej.

Szczegółową prognozę zmian zawiera poniższa tabela.

<u>PROBLEM SPOŁECZNY</u>	<u>PROGNOZA ZMIAN</u>
Bezrobocie	– spadek liczby osób bezrobotnych; – aktywizacja osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym; – zwiększenie szans osób bezrobotnych na znalezienie zatrudnienia poprzez odpowiednie dostosowanie ich kwalifikacji do wymagań rynku pracy; – wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie.
Niepełnosprawność	– poprawa jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej; – powstawanie kolejnych organizacji pozarządowych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami; – powstawanie środowiskowych form wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami; – podniesienie jakości życia osób z niepełnosprawnościami poprzez likwidację barier architektonicznych i psychologicznych w miejscach publicznych; – wzrost zaangażowania osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe;

	– zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
Uzależnienia	– zmniejszenie liczby osób dotkniętych uzależnieniami; – łagodzenie skutków społecznych i zawodowych alkoholizmu; – rozwój sieci wspierającej osoby uzależnione i ich rodziny.
Ubóstwo	– poprawę warunków życia mieszkańców; – zapewnienie odpowiednich warunków bytowych osobom i rodzinom potrzebującym.
Przemoc domowa	– ograniczenie zjawiska przemocy domowej poprzez budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania (przemocy); – zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy psychologicznej dla rodzin dotkniętych przemocą; – ochrona osób doznających przemocy; – prowadzenie specjalistycznych porad i terapii dla osób stosujących przemoc; – rozwój społecznej świadomości na temat zjawiska przemocy domowej.
Osoby starsze	– poprawa jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej; – wzrost aktywności osób starszych poprzez zapewnienie im dostępu do rekreacji, kultury i wypoczynku; – powstawanie środowiskowych form opieki dla osób starszych.

VIII. SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Brak tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

PODMIOTY ZARZĄDZAJĄCE REALIZACJĄ STRATEGII

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Burmistrz Zelowa – wykonuje uchwały Rady Miejskiej i budżet przy pomocy Urzędu Miejskiego w Zelowie; odpowiedzialny za bieżące wdrażanie strategii;
- b) Rada Miejska w Zelowie – organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- c) Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zelowie – jednostka organizacyjna, odpowiedzialna za nadzór nad prawidłową realizacją Strategii, jak również monitoring.

RAMY FINANSOWE STRATEGII

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem oraz charakterem dochodów budżetowych.

Polityka społeczna, zapobieganie ubożeniu społeczeństwa, przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu oraz przedsięwzięcia w zakresie rozwiązywania problemów społecznych obejmują jedną z ważniejszych sfer działania społecznego. Wśród zadań publicznych gminy obszar ten zajmuje priorytetowe miejsce, co dotychczas

gwarantowało możliwość pozyskania środków na realizację zadań z zakresu polityki i pomocy społecznej. Kierunki kształtowania polityki społecznej na najbliższe lata nie przewidują zasadniczych zmian w finansowaniu działań osłonowych o charakterze socjalnym, co pozwala mieć gwarancję częściowego ich finansowania z budżetu państwa.

Nie bez znaczenia, w całokształcie finansowania działań niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, może być udział funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz innych źródeł zewnętrznych.

Największy udział w realizacji działań strategicznych przypada jednak funduszom samorządu gminnego, wzmocnionym potencjałem sponsorów, przedsiębiorców i innych podmiotów gospodarczych oraz osób fizycznych. Środki finansowe niezbędne do wdrażania działań strategii mogą pochodzić ze środków na ustawową realizację zadań publicznych, statutową działalność instytucji i organizacji (np. organizacji pozarządowych) lub grantów pozyskanych na realizację konkretnych programów lub projektów.

Koszt realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żelów na lata 2026-2033 został oszacowany w skali rocznej, odrębnie dla poszczególnych celów strategii. Zakłada się, że wydatki na realizację celów strategicznych w 2026 roku będą oscylować w granicach określonych w poniższym zestawieniu:

<u>Cel:</u>	<u>2026</u>	<u>2027 – 2033</u>
CEL STRATEGICZNY I Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych	840 900,00 zł	Realizacja zadań wynikających z niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w latach 2027-2033 będzie finansowana z budżetu gminy do wysokości środków finansowych zaplanowanych na ten cel w danym roku budżetowym.
CEL STRATEGICZNY II Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami	9 201 600,00 zł	

CEL STRATEGICZNY III Efektywna polityka prozdrowotna, zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom	1 758 000,00 zł	
---	-----------------	--

Wskazane wyżej ramy finansowe, stanowią oszacowanie kosztów realizacji niniejszej Strategii. Natomiast wszelkie zmiany w budżecie (uchwale budżetowej) niezbędnym do osiągnięcia celów niniejszej Strategii podlegają zatwierdzeniu przez Radę Miejską w Zelowie, w trybie przewidzianym dla uchwalania budżetu gminy.

INSTRUMENTY REALIZACJI STRATEGII

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii.

Wdrażając Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, Gmina Zelów będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

MONITORING I OCENA WDRAŻANIA STRATEGII

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Niniejsza Strategia, po jej uchwaleniu przez Radę Miejską w Zelowie, zostanie opublikowana i udostępniona na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Zelów oraz Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zelowie.

Głównym Koordynatorem i Realizatorem niniejszej Strategii jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zelowie, reprezentowany przez Kierownika M-GOPS w Zelowie. Kierownik M-GOPS może wskazać Koordynatorów Wspierających, jako osoby/podmioty wspierające realizację poszczególnych Celów (bądź Kierunków działania) niniejszej Strategii. Osoby te, jeżeli nie podlegają służbowo Kierownikowi M-GOPS, są przydzielane/delegowane do wskazanych zadań na polecenie Burmistrza (na wniosek Kierownika M-GOPS).

Podstawowymi realizatorami Strategii, poza M-GOPS w Zelowie, są:

- Urząd Miejski w Zelowie;
- Zespół Interdyscyplinarny w Zelowie;
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zelowie;
- Pedagodzy szkolni;
- Szkoły i przedszkola;
- Dom Kultury w Zelowie oraz Biblioteka Publiczna w Zelowie.

Ponadto, partnerami współrealizującymi Strategię mogą być np.: organizacje pozarządowe realizujące zadania spójne z celami strategii, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bełchatowie, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Bełchatowie, Poradnie Zdrowia Psychicznego w Bełchatowie, Komenda Powiatowa Policji w Bełchatowie, Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie.

Stosownie do zapisów Strategii, w miarę potrzeby aktualizuje się istniejące lub proponuje kolejne programy lub projekty z zakresu pomocy społecznej, przedkładając stosowne propozycje Radzie Miejskiej w Zelowie. Istniejące i przyszłe programy pomocy społecznej oraz zawarte w nich projekty realizuje się z uwzględnieniem wizji i misji oraz celów (kierunków działania) ustalonych w niniejszej Strategii.

Do 31 marca każdego roku na ręce Kierownika M-GOPS Koordynatorzy Wspierający składają sprawozdanie za poprzedni rok z realizowanych zadań, z uwzględnieniem właściwych programów i projektów pomocy społecznej i oceną stopnia osiągnięcia celów nakreślonych

w strategii. Całościowy raport Kierownik M-GOPS przedkłada Burmistrzowi Zelowa do końca czerwca każdego roku za rok poprzedzający.

Monitoring powyższy posłuży do ewaluacji zapisów Strategii. W przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych należy podjąć działania aktualizujące obowiązującą Strategię.